

การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา
ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
สิงห์บุรี อ่างทอง

อลิสรา ภาณุทัต

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ปีการศึกษา 2567

การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา
ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
สิงห์บุรี อ่างทอง

อลิสรา ภาณุทัต

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ปีการศึกษา 2567
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี อนุมัติการค้นคว้าอิสระ เรื่อง การดำเนินการเสริมทักษะ
อาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี
อ่างทอง เสนอโดย นางสาวอลิสา ภาณุทัต เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

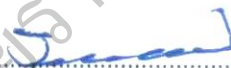

.....คณบดีคณะครุศาสตร์

(อาจารย์ ดร.กัสกร เลาสวัสดิกุล)

วันที่ 26 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2568

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระ

.....ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาธิต ทรัพย์รวงทอง)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒล จุลสุคนธ์)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปนิดา เนืองพะนอม)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.ชูชาติ พยอม)

หัวข้อการค้นคว้าอิสระ	การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูวดล จุลสุคนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณิดา เนืองพะนอม
ชื่อนักศึกษา	อลิสรา ภาณุทัต
สาขาวิชา	การบริหารการศึกษา
ปีการศึกษา	2567

บทคัดย่อ

การค้นคว้าอิสระเรื่อง การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาการดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง และ 2) เปรียบเทียบการดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง จำนวน 278 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80-1.00 และค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ 0.95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบที สถิติทดสอบเอฟ และทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีแอลเอสดีของฟิชเชอร์

ผลการศึกษาพบว่า

1. การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผล
2. ผลการเปรียบเทียบการดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา พบว่า ในภาพรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ประกาศคุณูปการ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยดีโดยความช่วยเหลือและแนะนำอย่างดียิ่งจากอาจารย์ที่ปรึกษา คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูวดล จุลสุคนธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลักการค้นคว้าอิสระ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณิดา เนืองพะนอม อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมการค้นคว้าอิสระ ที่ได้ให้คำปรึกษา และชี้แนวทางที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย จนกระทั่งค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จเรียบร้อย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้ด้วยความเคารพยิ่ง

ขอขอบพระคุณคณะผู้เชี่ยวชาญที่ได้กรุณาตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและคุณภาพของเครื่องมือตลอดจนให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างมากในการทำค้นคว้าอิสระ ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย หาญกล้า อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี อาจารย์ ดร.สรรัช ชูชีพ รองคณบดีฝ่ายวิชาการคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี รองศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.ชูชาติ พยอม คณบดีคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี อาจารย์ ดร.ภัสกร เลาสวัสดิกุล คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี และอาจารย์ ดร.ธันยพันธ์ ทองบุญตา อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ขอขอบพระคุณคณาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรีที่กรุณาให้คำปรึกษาเสนอแนะและ เป็นกำลังใจในการทำค้นคว้าอิสระจนเสร็จสมบูรณ์ ขอขอบพระคุณผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ที่อนุญาตให้ผู้วิจัยทดลอง ใช้เครื่องมือวิจัย และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ที่อนุญาตให้ผู้วิจัย ดำเนินการวิจัยกับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน

ขอขอบพระคุณประธานกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ และ กรรมการสอบการค้นคว้าอิสระทุกท่าน ที่ให้คำแนะนำในการปรับปรุงการค้นคว้าอิสระฉบับนี้ จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์ของการค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องสักการะคุณแต่ บิดา มารดาครูอาจารย์ทุกท่านที่กรุณาให้ความเมตตาวางรากฐานการศึกษาให้แก่ผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา

อลิสรา ภาณุทัต

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ประโยชน์ของการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
หลักการแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา.....	8
ความหมายของการบริหารสถานศึกษา.....	9
ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา.....	14
กระบวนการบริหารสถานศึกษา.....	17
ขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษา.....	22
หลักการแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะอาชีพ.....	30
ความหมายของทักษะอาชีพ.....	30
ความสำคัญของทักษะอาชีพ.....	37
การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ.....	40
หลักการแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา.....	43
แนวทางการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา.....	44
การสำรวจและวิเคราะห์งานอาชีพที่นักเรียนสนใจ.....	50
การประสานความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการร่วมกำหนดความรู้ทักษะอาชีพและคุณลักษณะที่จำเป็น.....	53
การนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา.....	58
กำหนดแนวทางการวัดและประเมินผล.....	61

	หน้า
บทที่ 2 (ต่อ)	
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	68
งานวิจัยในประเทศ.....	68
งานวิจัยต่างประเทศ.....	80
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	84
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	84
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	85
การสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ.....	86
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	87
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	87
สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	88
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	92
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	92
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	92
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	93
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	107
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	107
วิธีดำเนินการวิจัย.....	107
สรุปผลการวิจัย.....	109
อภิปรายผลการวิจัย.....	111
ข้อเสนอแนะของการวิจัย.....	116
บรรณานุกรม.....	117
ภาคผนวก.....	125
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	126
ภาคผนวก ข รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย.....	133

ภาคผนวก (ต่อ)

ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพ เครื่องมือ.....	135
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้ (try out) เครื่องมือ ในการวิจัย.....	141
ภาคผนวก จ หนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยในการค้นคว้าอิสระ.....	144
ประวัติผู้ทำการค้นคว้าอิสระ.....	147

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

สารบัญตาราง

		หน้า
ตาราง 1	กรอบแนวคิดในการเสริมทักษะอาชีพ.....	66
ตาราง 2	ข้อมูลจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในวิจัย.....	85
ตาราง 3	จำนวนและร้อยละข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	93
ตาราง 4	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณภาพของการดำเนินการเสริม ทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง โดยรวมและรายด้าน.....	95
ตาราง 5	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณภาพของการดำเนินการเสริม ทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ด้านที่ 1 การสำรวจและวิเคราะห์ งานอาชีพที่นักเรียนสนใจ.....	96
ตาราง 6	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณภาพของการดำเนินการเสริม ทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ด้านที่ 2 การประสานความร่วมมือจาก ผู้ที่เกี่ยวข้องในการร่วมกำหนดความรู้ทักษะอาชีพและคุณลักษณะที่จำเป็น.....	97
ตาราง 7	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณภาพของการดำเนินการเสริม ทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ด้านที่ 3 การนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของ หลักสูตรสถานศึกษา.....	99
ตาราง 8	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณภาพของการดำเนินการเสริม ทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ด้านที่ 4 การกำหนดแนวทางการวัดและ ประเมินผล.....	101
ตาราง 9	การเปรียบเทียบการดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง จำแนกตามเพศ.....	103

ตาราง 10	การเปรียบเทียบการดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง จำแนกตามตำแหน่ง.....	103
ตาราง 11	การเปรียบเทียบการดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง จำแนกตามวุฒิการศึกษา.....	104
ตาราง 12	การเปรียบเทียบการดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน.....	105
ตาราง 13	การเปรียบเทียบการดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง จำแนกตามขนาดสถานศึกษา.....	106

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	4

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระบรมราโชบายด้านการศึกษาในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว การศึกษาต้องมุ่งสร้างพื้นฐานให้นักเรียน 4 ด้าน ได้แก่ 1) มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง 2) มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม 3) มีงานทำ มีอาชีพ 4) เป็นพลเมืองดี สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561 - 2580 ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มีวัตถุประสงค์หนึ่ง คือ เพื่อให้คนทุกช่วงวัยได้รับการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพที่เหมาะสมกับแต่ละช่วงวัย โดยนักเรียนได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพทั้งความรู้ทักษะอาชีพ ทักษะชีวิต ทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ทักษะการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงาน รวมทั้งมีคุณธรรมจริยธรรม มีจิตสาธารณะ และสามารถปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ เนื่องจากปัจจุบันนี้กระแสโลกาภิวัตน์ได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรง ทั้งวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี เศรษฐกิจ และสังคม ตลอดจนด้านอื่นๆ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้เป็นไป อย่างแพร่หลายส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตโลกของการทำงานและการประกอบอาชีพของนานาประเทศรวมถึงประเทศไทยเป็นอย่างมาก ทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชนจึงตระหนักเห็นความสำคัญ ของการเตรียมความพร้อมพัฒนาประเทศในทุกด้านโดยกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศขึ้น ซึ่งปัจจัยที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามยุทธศาสตร์ดังกล่าว คือ ทรัพยากรมนุษย์ ดังนั้นจึงต้องมีการเตรียมความรู้ทักษะและคุณลักษณะพื้นฐานที่ถูกต้องและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ประกอบกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีนโยบายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 นโยบายที่ 2 พัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยมีประเด็นกลยุทธ์พัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะอาชีพ และทักษะชีวิต มีสุขภาวะที่ดีสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566, หน้า 6)

อีกทั้งสังคมโลกในปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะเทคโนโลยีที่เข้ามา มีบทบาทในชีวิตประจำวันทุกรูปแบบและเข้ามาสนับสนุนในการเรียนรู้ และการดำเนินชีวิต อีกทั้งยังมีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นอย่างมากมาย ซึ่งส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตและความเป็นอยู่ของผู้คนในสังคม การมีทักษะอาชีพจึงเป็นสิ่งที่สำคัญในวิถีชีวิตและการดำรงชีพในปัจจุบัน เพราะอาชีพเป็นการสร้างรายได้เพื่อเลี้ยงชีพตนเองและครอบครัว อาชีพก่อให้เกิดผลผลิตและการบริการ และที่สำคัญคืออาชีพมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศชาติเพราะอาชีพเป็นเสมือนฟันเฟืองสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ ชุมชน ส่งผลถึงความเจริญก้าวหน้าของ

ประเทศชาติ ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นส่วนสำคัญในการสร้างให้ทรัพยากรมนุษย์มีความรู้และทักษะ ดังกล่าว ทักษะอาชีพเป็นทักษะหนึ่งที่มีความสำคัญในการสร้างองค์ความรู้ให้กับตัวบุคคล เสริมสร้างความคิด กระบวนการเรียนรู้สำหรับการใช้ชีวิต และพัฒนาศักยภาพของบุคคลให้สามารถเอาตัวรอดในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม ทักษะด้านความร่วมมือการทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านการสื่อสารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ และควมมีเมตตา กรุณา มีคุณธรรม รู้จักเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (วิจารณ์ พานิช, 2556, หน้า 16) ซึ่งทักษะอาชีพ มีความสำคัญสำหรับนักเรียนในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากเป็นทักษะที่นักเรียนจะต้องนำไปดำเนินชีวิต และเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับในอนาคต ทักษะอาชีพ คือความสามารถแสวงหาความรู้นำพาตนเองเรียนรู้ได้มีความมั่นใจในตัวเองกระตือรือร้นใฝ่รู้เป็นผู้ผลิตมุ่งความเป็นเลิศดำรงชีวิตด้วยความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น เป็นพลเมืองที่ดีเคารพกติกา มีระเบียบวินัย คำนึงถึงสังคม มีคุณธรรม มีความเป็นไทยเข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรม และแบ่งปันประสบการณ์ ทักษะอาชีพ คือ ความสามารถประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะในการทำงาน การติดต่อสื่อสาร การทำงานเป็นทีม แสดงภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ มีความยืดหยุ่นและปรับตัวได้ดีริเริ่มงาน ดูแลตนเองได้อดทนและขยันทำงาน ทักษะอาชีพ คือการเรียนรู้ที่จะปรับตัวได้อย่างดีในสภาวะการเปลี่ยนแปลง หรือมีภัยคุกคามได้อย่างชาญฉลาดถือเป็นเรื่องสำคัญในการดำรงชีวิตในโลกศตวรรษที่ 21 และการคิดสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่อตอบสนองการดำรงชีวิตในสภาพแวดล้อมที่ต่างกันไป นำไปสู่การเผยแพร่ นำเทคนิควิธีการใช้และพัฒนาทักษะใช้ เกิดเป็นกลยุทธ์การขายเกิดผู้ประกอบการในงานอาชีพ ซึ่งเป็นทักษะที่ต้องมีการส่งเสริมให้กับนักเรียนเพื่อให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง (สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล, 2561, ย่อหน้า 2)

เพื่อให้ นักเรียนได้เรียนรู้อาชีพ สามารถวางแผนและตัดสินใจ เลือกเส้นทางการศึกษา การประกอบอาชีพในอนาคตได้สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ ความถนัดของนักเรียน ส่งเสริมการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมกับสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา จึงได้จัดทำแนวทางการเสริมทักษะอาชีพของนักเรียนขึ้น โดยการเสริมทักษะอาชีพของนักเรียน มุ่งเน้นการให้องค์ความรู้ การฝึกทักษะ เพื่อสร้างความเชี่ยวชาญและสมรรถนะที่เกิดกับตัวนักเรียนเพื่อใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมแห่งความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันโดยผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะเฉพาะด้าน และทักษะจำเป็นสำหรับอาชีพเข้าด้วยกัน เพื่อความสำเร็จของนักเรียนตั้งแต่ระดับปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ทั้งด้านการงานและการดำเนินชีวิตประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญในด้านต่างๆ

1) สำรวจและวิเคราะห์งานอาชีพที่นักเรียนสนใจ 2) ประสานความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการร่วมกำหนดความรู้ทักษะอาชีพและคุณลักษณะที่จำเป็น 3) นำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา และ 4) กำหนดแนวทางการวัดและประเมินผล (สำนักวิชาการและมาตรฐานทางการศึกษา, 2561, หน้า 26) การเตรียมคุณภาพและความพร้อมของนักเรียนเพื่อเข้าสู่โลกของงานและการมีงานทำ นับเป็นภารกิจสำคัญของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ในการส่งเสริมนักเรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสร้างเสริมเจตคติที่ดีต่ออาชีพตลอดจนช่วยนักเรียนวางแผนการศึกษาต่อเพื่อประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการกำลังคนในสถานประกอบการและตลาดแรงงาน ในอนาคต ตลอดจนปรับเปลี่ยนทัศนคติให้ตระหนักในคุณค่าของอาชีพว่าอาชีพเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต รวมทั้งสถานการณ์การทำงานทั้งในและต่างประเทศ และทิศทางพัฒนาตนเพื่อพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในวันข้างหน้า (สำนักวิชาการและมาตรฐานทางการศึกษา, 2561, หน้า 26)

จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้ให้ความสนใจในการศึกษาการดำเนินการเสริมทักษะอาชีพของนักเรียน สืบเนื่องมาจากพระบรมราโชบายด้านการศึกษา ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้กำหนดยุทธศาสตร์และวงรอบนโยบาย การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยเน้นการพัฒนาประชากรวัยเรียนให้มีทักษะจำเป็นในศตวรรษที่ 21 คือ มีทักษะวิชาชีพที่เหมาะสม อีกทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ได้กำหนดนโยบายในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) คือ กลยุทธ์ที่ 3 ยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยการส่งเสริมการศึกษาตามขีดความสามารถของผู้เรียนการศึกษาขั้นพื้นฐาน ความถนัดและศักยภาพของแต่ละบุคคล วางรากฐานการศึกษาเพื่ออาชีพ ให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ ความต้องการของตลาดแรงงาน และการพัฒนาประเทศ ทำให้อำเภอสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทองมีการกำกับติดตามให้โรงเรียนในสังกัดดำเนินการบริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2561- 2580 และนโยบายของสำนักงานของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่งผลให้สถานศึกษาต้องดำเนินงานเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับนโยบายดังกล่าว

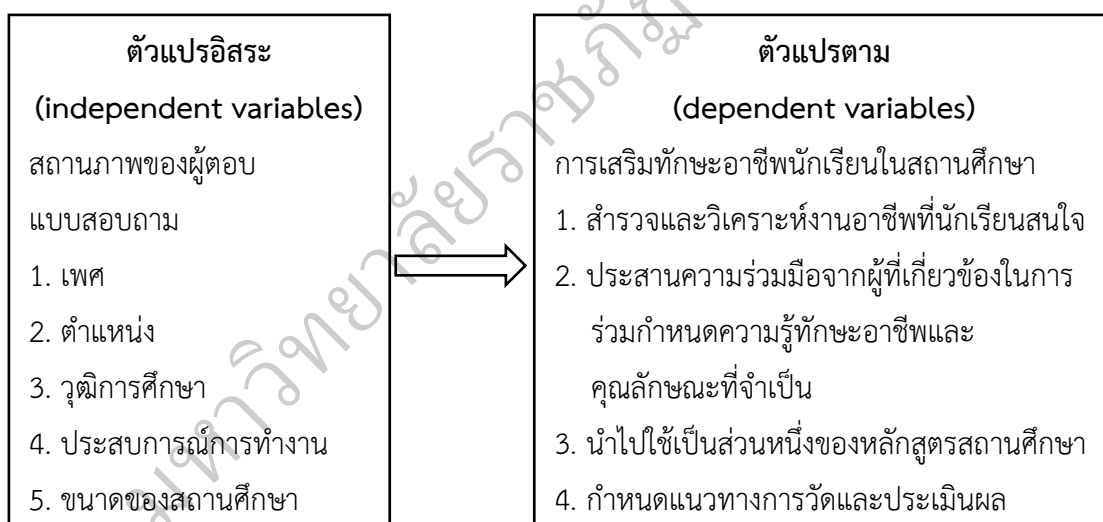
ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ซึ่งมีโรงเรียนในสังกัดจำนวนทั้งสิ้น 26 โรงเรียน เพื่อเป็นประโยชน์ให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในการนำข้อมูลไปต่อยอดหรือประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อจัดการศึกษาให้ส่งเสริมทักษะอาชีพให้แก่นักเรียน ซึ่งจะทำให้ นักเรียนเกิดความรู้ ทักษะอาชีพตามความถนัด และความสนใจของตนเอง รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง และมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง
2. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง โดยผู้วิจัยได้นำแนวทางของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา พ.ศ.2561 มาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดังแสดงในภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ไว้ดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านประชากร

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง จำนวน 26 โรงเรียน ประกอบด้วยผู้บริหาร จำแนกออกเป็นผู้อำนวยการสถานศึกษาจำนวน 26 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษาจำนวน 35 คน รวมเป็น 61 คน และครูจำนวน 990 คน รวมทั้งสิ้น 1,051 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง โดยทำการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่, และมอร์แกน (Krejcie, & Morgan) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้มีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 278 คน เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีจำนวนน้อย ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่าง 20:80 โดยประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ร้อยละ 20 จำนวน 55 คน และครู ร้อยละ 80 จำนวน 223 คน หลังจากนั้นทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling) เพื่อสุ่มกลุ่มตัวอย่างครู โดยแบ่งตามขนาดของสถานศึกษา แล้วจึงใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบไปด้วย

2.1 ตัวแปรอิสระ (independent variables) ได้แก่ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย

2.1.1 เพศ

- 1) ชาย
- 2) หญิง

2.1.2 ตำแหน่ง

- 1) ผู้บริหารสถานศึกษา
- 2) ครู

2.1.3 วุฒิการศึกษา

- 1) ปริญญาตรี
- 2) ต่ำกว่าปริญญาตรี

2.1.4 ประสบการณ์การทำงาน

- 1) 0-10 ปี
- 2) 11-20 ปี
- 3) มากกว่า 20 ปีขึ้นไป

2.1.5 ขนาดของสถานศึกษา

- 1) สถานศึกษาขนาดเล็ก (ผู้เรียนตั้งแต่ 1 – 119 คน)
- 2) สถานศึกษาขนาดกลาง (ผู้เรียนตั้งแต่ 120 – 719 คน)
- 3) สถานศึกษาขนาดใหญ่ (ผู้เรียนตั้งแต่ 720 – 1,679 คน)
- 4) สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ (ผู้เรียนตั้งแต่ 1,680 คนขึ้นไป)

2.2 ตัวแปรตาม (dependent variables) ได้แก่ การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ตามแนวทางของสำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. ขอบเขตด้านเวลา

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิจัย ในช่วงระยะเวลาปีการศึกษา 2567

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการจัดการศึกษาได้นำไปกำหนดนโยบายตลอดจนพัฒนาแนวทางการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
2. ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้ใช้เป็นแนวทางดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา และสามารถพัฒนาเป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนตามบริบทของสถานศึกษานั้นๆ ต่อไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการสำคัญที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาและความสำเร็จของสถานศึกษา ตั้งแต่การจัดสรรทรัพยากรต่างๆ เช่น งบประมาณและบุคลากร การกำหนดนโยบายและกลยุทธ์เพื่อปรับปรุงหลักสูตรและวิธีการเรียนการสอนให้ตรงตามความต้องการของผู้เรียน การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดี สร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการเรียนรู้ การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาของนักเรียน เพื่อให้สถานศึกษาบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ทักษะอาชีพ หมายถึง ความสามารถที่ตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานในการประกอบอาชีพ ช่วยให้บุคคลเข้าใจความต้องการของตนเอง และสามารถวางแผนจัดการชีวิตได้อย่างเหมาะสม เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการทำงานหรือการศึกษาในอนาคตและทักษะอาชีพยังรวมถึงความสามารถในการปรับเปลี่ยนความคิด ทักษะคิด หรือพฤติกรรมให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม สามารถกำหนดเป้าหมาย จัดลำดับความสำคัญ และดำเนินการให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ บุคคลควรยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง จัดการกับคำชม คำวิจารณ์ ข้อผิดพลาด และข้อขัดแย้งได้อย่างเหมาะสม และเคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นที่มีความหลากหลายได้ดี

การเสริมทักษะอาชีพนักเรียน หมายถึง แนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพหรืออาชีพศึกษา มีจุดประสงค์เพื่อเตรียมผู้เรียนให้พร้อมสำหรับการประกอบอาชีพในอนาคต

เพื่อพัฒนาทักษะทั้งด้านวิชาการและปฏิบัติ โดยนักเรียนได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพทั้งความรู้ ทักษะอาชีพ ทักษะชีวิต ทักษะการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงาน ซึ่งการเสริม ทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้ 1) สำรวจและวิเคราะห์งานอาชีพที่ นักเรียนสนใจ 2) ประสานความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการกำหนดความรู้ ทักษะอาชีพ และ คุณลักษณะที่จำเป็น 3) นำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา 4) กำหนดเนื้อหาสาระ และ แนวทางการวัดและประเมินผล

การสำรวจและวิเคราะห์งานอาชีพที่นักเรียนสนใจ หมายถึง กระบวนการสำคัญที่ช่วยให้ เราสามารถเข้าใจแนวโน้มและความต้องการในอนาคตของนักเรียนได้อย่างชัดเจน จำเป็นต้องมื การสำรวจความต้องการเหล่านี้เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดสภาพแวดล้อม การจัดเนื้อหา และ กิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องเพื่อให้ผู้เรียนสามารถวางแผนและตัดสินใจเลือกเส้นทาง การศึกษาและอาชีพในอนาคตได้อย่างสอดคล้องกับความต้องการของตลาดงาน

การประสานความร่วมมือ หมายถึง การประสานความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานเอกชน ชุมชน ผู้ประกอบการ ราษฎ์ชาวบ้าน และผู้ประกอบการ เป็นต้น ในการกำหนดความรู้ ทักษะอาชีพ และ คุณลักษณะที่จำเป็น เป็นสิ่งสำคัญในการพิจารณาความต้องการที่นักเรียนต้องมีเพื่อประกอบอาชีพ และ การร่วมมือเหล่านี้จะช่วยให้สามารถกำหนดระยะเวลาในการเสริมทักษะอาชีพได้อย่างเหมาะสม

การนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง การนำกระบวนการเสริม ทักษะอาชีพนักเรียนมารวมเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะ คุณลักษณะที่จำเป็นให้กับนักเรียนผ่านรายวิชาพื้นฐาน รายวิชาเพิ่มเติม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อย่างเป็นระบบ

การกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผล หมายถึง การจัดทำเครื่องมือวัดผลด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามสภาพจริง โดยออกแบบเครื่องมือวัดผลให้เหมาะสมกับ ระดับคุณภาพในแต่ละขั้นตอนของการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลเป็นกระบวนการสำคัญที่จะบอก ให้รู้ว่า เมื่อจัดการเรียนรู้เสร็จสิ้นลงแล้ว ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะและมีคุณลักษณะตาม จุดมุ่งหมายที่หลักสูตรกำหนดหรือไม่เพียงใด ส่วนการประเมินจะเริ่มตั้งแต่ การประเมินก่อนเรียน การประเมินผลระหว่างเรียน การประเมินผู้เรียนเฉพาะราย และการประเมินเมื่อสิ้นสุดกระบวนการเรียนรู้

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และ ผู้รักษาราชการแทนในตำแหน่งผู้อำนวยการ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง

ครู หมายถึง ข้าราชการครู ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สิงห์บุรี อ่างทอง

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัย เรื่อง การดำเนินการส่งเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ครึ่งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็น ดังต่อไปนี้

1. หลักการแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา
 - 1.1 ความหมายของการบริหารสถานศึกษา
 - 1.2 ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา
 - 1.3 กระบวนการบริหารสถานศึกษา
 - 1.4 ขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษา
 2. หลักการแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะอาชีพ
 - 2.1 ความหมายของทักษะอาชีพ
 - 2.2 ความสำคัญของทักษะอาชีพ
 - 2.3 การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ
 3. หลักการแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา
 - 3.1 แนวทางการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา
 - 3.2 การสำรวจและวิเคราะห์งานอาชีพที่นักเรียนสนใจ
 - 3.3 การประสานความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการร่วมกำหนดความรู้ทักษะอาชีพ
- และคุณลักษณะที่จำเป็น
- 3.4 การนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา
 - 3.5 กำหนดแนวทางการวัดและประเมินผล
 4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

หลักการแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย คำว่า “บริหาร” และ “สถานศึกษา” เป็นการดำเนินงานจากกลุ่มบุคคลที่ร่วมกันทำงานภายในสถานศึกษาช่วยขับเคลื่อนและพัฒนาการศึกษา

ให้มีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ของการพัฒนาผู้เรียนในทุกมิติ ทั้งด้านความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามความต้องการของสังคมในปัจจุบันและอนาคต

1. ความหมายของการบริหารสถานศึกษา

ในยุคที่การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาสังคม การบริหารสถานศึกษาได้รับการยอมรับว่าเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนระบบการศึกษาให้ก้าวหน้าและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ นักวิชาการทั้งในและต่างประเทศต่างก็หันมาศึกษาเรื่องการบริหารสถานศึกษาและได้ให้ความหมายของคำว่า การบริหารสถานศึกษา ไว้ดังนี้

สัมมา รณิธย์ (2560, หน้า 95) กล่าวว่าการบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการสถานศึกษาที่ผู้บริหารดำเนินกิจกรรมหรือกระบวนการต่างๆ ที่มีความร่วมมือของผู้บริหารและที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยมีการวางแผน การวินิจฉัยสั่งการ การควบคุมและการจัดการเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพ มีความรู้ มีความสามารถและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเจตนารมณ์ของสถานศึกษา

ผ่องพรรณ พลราช (2560, หน้า 33-34) ได้กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การบริหารจัดการในสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่เน้นการวางแผนกลยุทธ์และการตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยอาศัยหลักการและแนวคิดทางทฤษฎีการบริหารมาสนับสนุนการตัดสินใจ การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพต้องคำนึงถึงความคุ้มค่าและการจัดสรรที่เหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ ภายในองค์กร ทั้งนี้เพื่อตอบสนองต่อความท้าทายและปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเหมาะสมและถูกต้อง การบริหารจัดการที่ดีจะช่วยให้สถานศึกษาสามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

จิตติมา อัครธิติพงศ์ (2561, หน้า 1,478) กล่าวว่าการบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินงานต่างๆ ภายในสถานศึกษาที่จะทำ ให้บุคลากรเกิดการรับรู้กระบวนการในการบริหารสถานศึกษาสร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ทำให้เกิดความร่วมมือและความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของสถานศึกษา ประกอบด้วย การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารงานทั่วไป

สิรินญา ศิริประโคน (2561, หน้า 96) กล่าวว่าการบริหารสถานศึกษา หมายถึง การบริหารสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่ต้องทำร่วมกันโดยบุคคลต่างๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนหรือผู้รับบริการทางการศึกษาให้มีคุณภาพตามที่สังคมต้องการ ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการนำองค์กรให้อยู่รอด โดยการวางแผนและดำเนินการอย่างเป็นระบบ ใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งคน เงิน เวลา และทรัพยากรอื่น หากระบบบริหารจัดการภายในไม่ดี อาจส่งผลกระทบต่อหน่วยงาน ความสำเร็จหรือล้มเหลวในการบริหารจึงขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารเป็นสำคัญ

นิภาธร มุลกัญญ์ (2561, หน้า 30) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การบริหารสถานศึกษาคือการร่วมมือกันทำงานของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา โดยเน้นการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะ ทักษะ ทักษะ ค่านิยม และคุณธรรม ผ่านกระบวนการจัดการ การสั่งการ การอำนวยความสะดวก และการปรับปรุงงาน กระบวนการบริหารเหล่านี้มุ่งเน้นให้กลุ่มบุคคลในสถานศึกษาทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อบรรลุเป้าหมายทางการศึกษาและพัฒนาคุณภาพการให้บริการทางการศึกษา

เสกสรร ปิวศิลป์ศักดิ์ (2562, หน้า 36) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การบริหารโรงเรียนเป็นการร่วมมือกันทำงานของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เพื่อให้โรงเรียนมีคุณภาพ โดยใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์กับการศึกษามากที่สุด ผู้เรียนเกิดการพัฒนาด้านความรู้ความสามารถ ทักษะ ทักษะ ค่านิยม คุณธรรมจริยธรรม โดยผ่านวิธีการจัดการ การสั่งการ การอำนวยความสะดวกและการปรับปรุงการทำงาน เพื่อบรรลุเป้าหมายทางการศึกษา

พรรณพรรษ หัตถวงษ์ (2562, หน้า 15) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการดำเนินงานร่วมกันของบุคลากรภายในสถานศึกษาและคณะบุคคลต่างๆ ของชุมชนในท้องถิ่นเพื่อวางแผนการจัดการศึกษาให้บรรลุจุดประสงค์ของสถานศึกษาในหลักการบริหารงาน 4 งาน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคลากร การบริหารงานงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไป

สายเพ็ญ บุญทองแก้ว (2563, หน้า 12) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายของชุมชนในท้องถิ่นเพื่อร่วมกันวางแผนการจัดการศึกษาภายในสถานศึกษาสร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานทำให้เกิดความร่วมมือและความรับผิดชอบต่อกัน เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของสถานศึกษาที่สำคัญคือผู้เรียน ให้ได้รับการพัฒนาให้เต็มศักยภาพ และมีประสิทธิภาพ เพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ศิริพงษ์ กลั่นไพฑูรย์ (2564, หน้า 25) ได้กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การร่วมมือกันทำงานของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อให้สถานศึกษามีคุณภาพโดยใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์กับการศึกษามากที่สุด และผู้เรียนเกิดการพัฒนาด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะ ทักษะ ค่านิยมคุณธรรม จริยธรรมโดยผ่านวิธีการจัดการ การสั่งการ การอำนวยความสะดวก และการปรับปรุงต่อยอดการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายทางการศึกษา

ณัฐธัญญา พรปทุมชัยกิจ (2564, หน้า 126-138) ได้กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการของกลุ่มคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป อาศัยความร่วมมือกันของสมาชิกภายในสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการบริหารจัดการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพเพื่อให้การบริหารงานใน

สถานศึกษาบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนด นอกจากจะจัดการในเรื่องการศึกษาภายในสถานศึกษาแล้วยังต้องมีความข้องเกี่ยวกับชุมชนในพื้นที่โดยรอบของโรงเรียนอีกด้วย

ธงชัย ตีมูลพันธ์ (2565, หน้า 12) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการดำเนินงานต่างๆ ของกลุ่มบุคคลภายในสถานศึกษา โดยมีแบบแผน วิธีการและขั้นตอนในการดำเนินงานอย่างมีระบบ เพื่อสมาชิกในสังคมให้มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะ มีคุณธรรมและนำไปปฏิบัติในการดำรงชีวิตประจำวันได้

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการต่างประเทศหลายท่านที่ได้ให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษา โดยเน้นถึงความสำคัญของการเป็นผู้นำที่มีความยืดหยุ่นต่อการบริหารสถานศึกษาและการเปลี่ยนแปลงในบริบทการศึกษา แต่ละท่านได้ให้ความหมายการบริหารสถานศึกษาในลักษณะที่แตกต่างกันไป ดังนี้

การจัดการกับการเปลี่ยนแปลง การบริหารสถานศึกษาต้องสามารถจัดการกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในวงการการศึกษา เช่น การเปลี่ยนแปลงนโยบายการศึกษา เทคโนโลยีใหม่ๆ และการเปลี่ยนแปลงในความต้องการของนักเรียน

ดังนั้น Gunter จึงมองว่าการบริหารสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่ครอบคลุมและมีหลายมิติ ซึ่งต้องการความสามารถในการสร้างวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน การพัฒนาวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และการสร้างความร่วมมือกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้โรงเรียนสามารถบรรลุเป้าหมายและมีผลกระทบเชิงบวกต่อนักเรียนและชุมชน

โรบินสัน, และเกรย์ (Robinson, & Gray, 2019, pp.171-187) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการในการจัดการ การวางแผน การนำองค์กร และการควบคุมกิจกรรมต่างๆ ภายในสถานบันการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียน มหาวิทยาลัย หรือองค์กรทางการศึกษาอื่นๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้ของนักเรียนและบุคลากร การบริหารศึกษามีเกี่ยวข้องกับหลายด้าน เช่น การจัดการทรัพยากร การพัฒนาหลักสูตร การดูแลและส่งเสริมครู การจัดการด้านการเงิน และการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

เดย์, แซมมอนส์, และกอร์เกน (Day, Sammons, & Gorgen, 2020, p.10) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การนำและจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน โดยมุ่งเน้นที่การพัฒนาผู้เรียนและการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและเอื้อต่อการเติบโตในทุกด้าน และให้ความสำคัญกับการใช้ emotional intelligence ในการบริหาร การเข้าใจและจัดการกับอารมณ์ภายในโรงเรียนจะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีสำหรับการเรียนรู้

แชปแมน (Chapman, 2020, p.33) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การบริหารสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการกระจายความเป็นผู้นำ การทำงานร่วมกัน

ของหลายฝ่าย การเรียนรู้จากประสบการณ์ การสนับสนุนการสอนและการเรียนรู้ และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้สามารถสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีที่สุดสำหรับนักเรียนและบุคลากร

ลีธวูด (Leithwood, 2021, p.377) กล่าวว่าการบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เพื่อสร้างและดูแลสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการพัฒนาของนักเรียน ซึ่งรวมถึงการกำหนดทิศทางและเป้าหมายของสถานศึกษา การพัฒนาและจัดการทรัพยากรต่างๆ การสร้างแรงจูงใจและการพัฒนาความสามารถของครู รวมทั้งการมีส่วนร่วมกับผู้ปกครองและชุมชนเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้และการพัฒนาของนักเรียน และยังเน้นถึงความสำคัญของการเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงที่เป็นประโยชน์ในสถานศึกษา โดยการบริหารสถานศึกษาที่ดีจะต้องสามารถ ดังนี้

1. กำหนดทิศทางและเป้าหมายที่ชัดเจน ผู้นำต้องสามารถตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนและแนวทางที่สามารถปฏิบัติได้เพื่อบรรลุเป้าหมายเหล่านั้น
2. สร้างและดูแลสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ รวมถึงการจัดการสถานที่เรียน การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และการสร้างสภาพแวดล้อมที่มีความปลอดภัยและสนับสนุนการเรียนรู้
3. พัฒนาและสนับสนุนครูและบุคลากร การส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพของครู การสร้างแรงจูงใจและการให้การสนับสนุนที่เหมาะสม
4. มีส่วนร่วมกับผู้ปกครองและชุมชน การสร้างความร่วมมือและการสื่อสารที่ดีเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้และการพัฒนาของนักเรียน เช่นเดียวกับกุนเตอร์ (Gunter, 2020, pp.70-84) กล่าวว่าการบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการที่มุ่งเน้นการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษา เพื่อให้บรรลุผลลัพธ์ที่ดีที่สุดสำหรับนักเรียน การบริหารสถานศึกษาในมุมมองของ Gunter นั้นเน้นไปที่บทบาทของผู้นำในการสร้างและรักษาวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการพัฒนา ซึ่ง Gunter ได้อธิบายการบริหารสถานศึกษาในหลายมิติที่สำคัญ ดังนี้

1. การสร้างวิสัยทัศน์และทิศทาง ผู้นำสถานศึกษาต้องมีความสามารถในการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่ชัดเจนสำหรับโรงเรียน การสร้างวิสัยทัศน์นี้มีความสำคัญในการนำพาโรงเรียนไปในทิศทางที่ต้องการและในการกระตุ้นการมีส่วนร่วมจากทั้งครู นักเรียน และชุมชน

2. การพัฒนาวัฒนธรรมองค์กร การสร้างวัฒนธรรมที่สนับสนุนการเรียนรู้ การเคารพซึ่งกันและกัน และการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นสิ่งสำคัญในบทบาทของผู้นำสถานศึกษา ผู้นำต้องสามารถสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเติบโตทั้งในด้านวิชาการและบุคลิกภาพของนักเรียน

3. การจัดการและพัฒนาทรัพยากร การบริหารสถานศึกษายังเกี่ยวข้องกับการจัดการและพัฒนาทรัพยากรที่มีอยู่ รวมถึงบุคลากร เช่น การพัฒนาศักยภาพของครู การจัดการทรัพยากรทางการศึกษา และการใช้ทรัพยากรทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ

4. การสร้างความร่วมมือ เน้นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรภายนอก ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการสนับสนุนการเรียนรู้และการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ซีโช่ว (Seashore, 2022, pp.228-244) กล่าวว่าการบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการที่ผู้นำการศึกษาใช้ในการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและมีความสัมพันธ์เชิงบวกในโรงเรียน การบริหารสถานศึกษานั้นเกี่ยวข้องกับการกำหนดวิสัยทัศน์ การจัดการทรัพยากร และการพัฒนานโยบายและกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการเติบโตของนักเรียน Louis จึงเน้นว่า การบริหารสถานศึกษาไม่ใช่เพียงแค่การจัดการงานประจำวัน แต่ยังรวมถึงการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและการเสริมสร้างความสามารถของครูและนักเรียน การบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพต้องสามารถนำเสนอการเปลี่ยนแปลงที่สร้างผลลัพธ์ที่ดี และสร้างความร่วมมือระหว่างบุคลากรในโรงเรียนและชุมชนที่เกี่ยวข้อง

ฟูลแลน, และควินน์ (Fullan, & Quinn, 2023, p.5) กล่าวว่าการบริหารสถานศึกษา หมายถึง (educational leadership) ว่าเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญในการนำพาและเปลี่ยนแปลงสถาบันการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนและสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีสำหรับการเรียนการสอน การบริหารศึกษาต้องเน้นไปที่การสร้างวัฒนธรรมของการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง การใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจที่ดี และการสร้างความร่วมมือในระดับต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน การบริหารศึกษาจึงต้องมีความสามารถในการกระตุ้นและสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่มีความหมายและยั่งยืนในระบบการศึกษา การบริหารศึกษาในมุมมองของ Fullan และ Quinn จึงเน้นไปที่การสร้างสรรค์และบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลงที่สร้างผลกระทบเชิงบวกต่อการเรียนรู้และการพัฒนาของนักเรียน โดยใช้แนวทางที่เน้นความร่วมมือ การวิเคราะห์ข้อมูล และการพัฒนาวิธีการสอนและการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการดำเนินงานร่วมกันของบุคลากรภายในสถานศึกษาและคณะบุคคลต่างๆ ของชุมชนในท้องถิ่น เพื่อวางแผนการจัดการศึกษาให้บรรลุจุดประสงค์ของสถานศึกษาในหลักการบริหารงาน 4 งาน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคลากร การบริหารงานงบประมาณและการบริหารงานทั่วไป โดยมีความร่วมมือระหว่างผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้อง มีการวางแผน การสั่งการ การควบคุม เน้นความประหยัดและการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า เน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ

และมีชีวิตที่ดีในสังคมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเป้าหมายของสถานศึกษา

2. ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพของการศึกษาในทุกกระดับ ความสามารถในการจัดการและบริหารงานที่มีประสิทธิภาพจะส่งผลโดยตรงต่อการเรียนรู้และความสำเร็จของนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีบทบาทในการกำหนดนโยบายวางแผนกลยุทธ์ และจัดสรรทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานในทุกด้าน ซึ่งการบริหารที่มีประสิทธิภาพจะส่งผลให้สถานศึกษาดำเนินงานได้บรรลุตามเป้าหมายได้ ซึ่งนักวิชาการได้นำเสนอความสำคัญของการบริหารการศึกษาไว้ ดังนี้

วริศรา บุญธรรม (2560, หน้า 9) กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา คือ การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหาร ซึ่งต้องพัฒนาทักษะ ความรู้ และสะสมประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งกำหนดเป้าหมายและวางแผนการทำงานอย่างรอบคอบ การบริหารที่ดีนำไปสู่ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ได้รับการยอมรับจากทั้งบุคคลภายในและภายนอกสถานศึกษา การจัดการที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพของผู้บริหารจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อความก้าวหน้าและความสำเร็จของสถานศึกษา

ขอพี ราเชะ (2560, หน้า 99-118) กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา อยู่ที่การพัฒนาบุคคลให้มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด พร้อมทั้งใช้กระบวนการและวิธีการที่เหมาะสมในการบริหารจัดการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

นิภาธร มุลกณี (2561, หน้า 22-23) กล่าวว่า การบริหารการศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสถานศึกษา โดยเฉพาะการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน การบริหารที่มีประสิทธิภาพต้องดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยมีบุคคลและหน่วยงานที่รับผิดชอบร่วมกันดำเนินงาน ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีคุณลักษณะสำคัญ เช่น ความสามารถในการบริหารและการดำเนินงานอย่างเหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้องค์กรสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ นอกจากนี้ การบริหารที่ดีจะส่งเสริมขวัญและกำลังใจของบุคลากรในองค์กร เพิ่มความจงรักภักดีต่อองค์กร และเสริมสร้างความมั่นคงให้แก่สังคมและประเทศ ผู้บริหารจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจในการบริหารอย่างแท้จริง

อร่าม วัฒนะ (2561, หน้า 38) กล่าวว่า การบริหารการศึกษามีความสำคัญในการจัดการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยมีบุคลากรและหน่วยงานที่รับผิดชอบร่วมกันดำเนินงานตามรูปแบบและขั้นตอนที่กำหนด ผู้บริหารที่ดีต้องสามารถเลือกใช้วิธีการบริหารที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สถานศึกษาบรรลุเป้าหมายตามที่วางไว้

วัลลิภา พูลศิริ (2562, หน้า 23-27) กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา เป็นการบริหารจัดการของผู้บริหารเป็นบุคคลสำคัญที่สร้างความเปลี่ยนแปลงหรือผลกระทบที่เกิดขึ้น แก่องค์กร ผู้บริหารที่ดีจะต้องมีการพัฒนาทักษะความรู้ และสั่งสมประสบการณ์ กำหนดเป้าหมาย และการวางแผนในการทำงานนำมาซึ่งความสำเร็จลุล่วงในการปฏิบัติงาน การยอมรับจากบุคคล ภายในและนอกสถานศึกษา รวมทั้งการจัดการที่ดีและมีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็น สิ่งสำคัญต่อความก้าวหน้า และความสำเร็จของสถานศึกษาได้ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

ยุพา พรหมแย้ม (2562, หน้า 96) กล่าวว่า การบริหารการศึกษามีความสำคัญเนื่องจาก เป็นกระบวนการจัดการอย่างเป็นระบบและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีบุคลากรและหน่วยงานที่ รับผิดชอบดำเนินงานตามขั้นตอนและวิธีการที่ชัดเจน พร้อมทั้งจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสมและมีการ ประเมินผลการศึกษาที่แม่นยำและเชื่อถือได้ การบริหารการศึกษาจึงต้องอาศัยบุคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะเฉพาะทาง เพื่อให้การดูแลและจัดการมีประสิทธิภาพ

ทวีศักดิ์ สมนอก (2562, หน้า 22) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษามีความสำคัญอย่าง มาก เนื่องจากมุ่งเน้นในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมายของการศึกษา หากการบริหาร จัดการภายในสถานศึกษาไม่มีประสิทธิภาพ อาจส่งผลกระทบต่อทั้งองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการบริหารจึงขึ้นอยู่กับบทบาทและความสามารถของผู้บริหาร ซึ่ง เป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการทำงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา

เสรี ภัคดี (2564, หน้า 13) กล่าวว่า ความสำคัญและประโยชน์ของการบริหาร คือ การเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนชัดเจนในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ และเป็นสิ่งที่ ชี้ให้เห็นว่าการบริหารมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการสนับสนุนการตัดสินใจในการทำงาน โดยมี การดำเนินงานตามลำดับขั้นตอนที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุผลลัพธ์ที่ต้องการ นอกจากนี้ การบริหารยังช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานเห็นถึงคุณค่าและความสำคัญของการจัดการที่ดี ซึ่งนำไปสู่การสร้างประสิทธิภาพในการทำงาน

ณัฐธัญญา พรพุ่มชัยกิจ (2564, หน้า 126-138) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษาถือ เป็นสิ่งสำคัญในการจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยจะพัฒนาผู้เรียนรวมถึงบุคลากร ภายในโรงเรียนให้มีศักยภาพสูงสุดเพื่อที่จะได้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา จึงเป็นกุญแจสำคัญในการนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ เป็นผู้รับผิดชอบในการบริหารองค์การเพราะ ในการที่องค์กรจะประสบความสำเร็จได้จำเป็นต้องมีผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีประสบการณ์ สามารถจูงใจผู้ร่วมงาน มีคุณธรรมจริยธรรม และทุ่มเทให้กับการพัฒนาองค์การเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปกิตตา ปานเกษม (2565, หน้า 147-156) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษามี ความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนและ

บุคลากรภายในโรงเรียนให้มีศักยภาพสูงสุด เพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงถือเป็นกุญแจสำคัญในการนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ โดยรับผิดชอบในการบริหารจัดการองค์กร ซึ่งต้องการวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ประสบการณ์ที่เพียบพร้อม ความสามารถในการจูงใจทีมงาน รวมถึงคุณธรรมจริยธรรมและความทุ่มเทในการพัฒนาองค์กรให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

แบบบริค-ซานโตโย (Bambrick-Santoyo, 2018, p.2) เป็นนักเขียนและผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา เขาได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารการศึกษาในหลายด้านที่สำคัญ โดยเฉพาะในการพัฒนาภาวะผู้นำและการจัดการโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งเขาเน้นในผลงานของเขาอย่างเช่นในหนังสือ leverage leadership และ get better ได้เน้นถึงความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาในหลายประเด็นหลักซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาผู้นำและการจัดการที่มีประสิทธิภาพ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนประเด็นที่เขาเน้น คือ 1) การมุ่งเน้นผลลัพธ์ เน้นว่าผู้บริหารสถานศึกษาต้องมุ่งเน้นการตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนและมุ่งมั่นสู่ผลลัพธ์ที่ต้องการ การตั้งเป้าหมายที่ท้าทายและมีความทะเยอทะยานช่วยให้โรงเรียนมีทิศทางที่ชัดเจนและสามารถวัดความสำเร็จได้อย่างแม่นยำ 2) การใช้ข้อมูลในการตัดสินใจ Bambrick ย้ำถึงความสำคัญของการใช้ข้อมูลในการวิเคราะห์และตัดสินใจ การมีข้อมูลที่ถูกต้องและทันสมัยช่วยให้ผู้บริหารสามารถประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนและปรับกลยุทธ์เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนและเป้าหมายที่ตั้งไว้ 3) การพัฒนาทักษะของครูและบุคลากรเป็นกุญแจสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษา การให้การฝึกอบรมและการพัฒนาอย่างต่อเนื่องช่วยให้ครูมีความสามารถในการสอนและสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) การสร้างวัฒนธรรมที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ การสร้างวัฒนธรรมโรงเรียนที่สนับสนุนการเรียนรู้และการพัฒนา โดยการส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เป็นบวก การทำงานร่วมกัน และการยอมรับการเรียนรู้จากความผิดพลาด 5) บริหารต้องมีความสามารถในการจัดการและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้โรงเรียนสามารถรับมือกับความท้าทายและปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ 6) การประเมินผลการดำเนินงานและการปรับปรุงกระบวนการทำงานเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้แน่ใจว่าโรงเรียนสามารถพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ลีธวูด, ซัน, และชัมเมอร์ (Leithwood, Sun, & Schumacker, 2020, pp.570-599) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษามีความสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ของนักเรียน การบริหารที่มีประสิทธิภาพสามารถสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการพัฒนา ซึ่งจะช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักเรียน ช่วยพัฒนาทักษะของครู และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียนและครอบครัว เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการและบรรลุเป้าหมายได้ ดังนั้น

การวางกลยุทธ์ที่เหมาะสมเพื่อให้บรรลุผลลัพธ์ที่ต้องการ โดยการมีกลยุทธ์ที่ชัดเจนจะช่วยให้การดำเนินงานของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีระเบียบและเป็นระบบ

สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาและความสำเร็จของสถานศึกษา โดยมีประเด็นหลัก ดังนี้ 1) การบริหารช่วยให้การจัดสรรทรัพยากรต่างๆ เช่น งบประมาณและบุคลากร เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สถานศึกษาบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารมีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและกลยุทธ์เพื่อปรับปรุงหลักสูตรและวิธีการเรียนการสอนให้ตรงตามความต้องการของผู้เรียน 3) การบริหารที่ดีช่วยการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดี สร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการเรียนรู้ 4) การบริหารช่วยการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาของนักเรียน 5) ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาอย่างรวดเร็วเพื่อรับมือกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง 6) มีการประเมินผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอช่วยในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา และ 7) การบริหารที่มีประสิทธิภาพช่วยสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากรและส่งเสริมการพัฒนาทักษะของผู้เรียน การบริหารสถานศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จและความก้าวหน้าในการศึกษา ตั้งแต่การจัดการทรัพยากรไปจนถึงการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการเตรียมความพร้อมของนักเรียนในการเผชิญกับอนาคต

3. กระบวนการบริหารสถานศึกษา

การพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนในอนาคต การบริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการวางแผนและจัดการทรัพยากรต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษาที่ตั้งไว้ รวมถึงการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีและเอื้อต่อการพัฒนา กระบวนการบริหารสถานศึกษาจึงเป็นระบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพช่วยให้สถานศึกษา สามารถดำเนินการและบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้มีนักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่านกำหนดแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหารไว้ดังนี้

สัมมา รธนีย (2560, หน้า 94-95) กล่าวว่า กระบวนการและวิธีการบริหารการศึกษา ประกอบด้วย การตัดสินใจ การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน การสร้างแรงจูงใจในการทำงาน การวางแผน การดำเนินงานอย่างเป็นระบบ การสนับสนุนและการอำนวยความสะดวกในการใช้ทรัพยากรและงบประมาณอย่างคุ้มค่า รวมถึงการประเมินผลงาน การปรับปรุงผลการทำงาน และการรายงานผลการปฏิบัติงานอย่างมีระเบียบ โดยสถานศึกษาหรือโรงเรียนทำหน้าที่จัดและให้บริการทางการศึกษาแก่สมาชิกในสังคม เพื่อให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีบทบาทสำคัญในกระบวนการบริหารจัดการสถานศึกษา

และมีความรอบรู้ในหลักการและจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา ซึ่งหลักการบริหารสถานศึกษามีดังนี้ 1) การวางแผนเป้าหมายและวัตถุประสงค์ชัดเจน 2) การวางแผนและนำเทคนิคในการบริหารงาน 3) การจัดโครงสร้าง และวางระบบงาน 4) การใช้ทรัพยากรและค่าใช้จ่ายที่คุ้มค่า 5) การใช้อำนาจในการสั่งการและควบคุม 6) การประเมินผลเพื่อปรับปรุงงาน

สุนันท์ รุ่งอรุณแสงทอง (2561, หน้า 26) กล่าวว่า กระบวนการบริหารการศึกษาหมายถึง การจัดการศึกษาที่มุ่งให้สังคมทุกภาคส่วนร่วมรับผิดชอบในการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยมีเครือข่ายแหล่งการเรียนรู้และการกระจายอำนาจให้สถานศึกษามีความคล่องตัวในการตัดสินใจและดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ประชาชนและองค์กรต่างๆ มีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม กระบวนการดำเนินงานภายในสถานศึกษาจะต้องมีแบบแผน วิธีการ และขั้นตอนที่เป็นระบบ เพื่อให้การจัดกิจกรรมบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

สมเกียรติ อินทสิงห์ (2562, หน้า 37-53) ได้กล่าวว่า กระบวนการและวิธีการบริหารเป็นงานด้านการจัดการที่เกี่ยวข้องกับการสร้างและการใช้หลักสูตร รวมถึงการประเมินและปรับปรุงหลักสูตรอย่างเป็นระบบ เพื่อส่งเสริม สนับสนุน กำกับติดตาม และควบคุมคุณภาพการดำเนินงาน โดยมีภารกิจหลักในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วยภารกิจหลัก 3 ด้าน และภารกิจย่อย 11 ประการ ดังนี้ 1) ภารกิจด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่ 1.1) การวิเคราะห์และจัดทำสารสนเทศของสถานศึกษา 1.2) การออกแบบและจัดทำหลักสูตรการศึกษา 1.3) การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ 1.4) การประเมินหลักสูตรสถานศึกษา 2) ภารกิจด้านการส่งเสริมและสนับสนุนหลักสูตรสถานศึกษา 2.1) การพัฒนาบุคลากรทางด้านวิชาการ 2.2) การจัดสรรงบประมาณสนับสนุนหลักสูตร 2.3) การดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม 2.4) การส่งเสริมและสนับสนุนทางวิชาการ 3) ภารกิจด้านกำกับและดูแลหลักสูตรสถานศึกษา 3.1) การนิเทศหลักสูตรสถานศึกษา 3.2) การประกันคุณภาพหลักสูตรสถานศึกษา 3.3) การวิจัยและติดตามผลการใช้หลักสูตร

กระบวนการของการบริหารสถานศึกษาเปรียบได้กับการบริหารองค์กร ซึ่งแต่ละองค์กรนั้นมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับว่าองค์กรไหนจะใช้วิธีการใดในการบริหารจัดการกับทรัพยากรภายในองค์กร เพื่อให้เกิดความสอดคล้อง กับสภาพแวดล้อม และเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์สูงสุดตามที่องค์กรนั้นๆ ได้วางไว้กระบวนการบริหารตามทัศนะของนักบริหาร ซึ่ง มะนาฟี อินนูยซี (2564) ได้อธิบายกระบวนการบริหารตามแนวคิดของนักวิชาการต่างประเทศไว้ 4 กระบวนการ ดังนี้

1. กระบวนการบริหารตามแนวคิดขององรีฟาโยล (Henry Fayol) เป็นนักทฤษฎีการบริหารจัดการชาวฝรั่งเศสผู้บุกเบิกแนวคิดในการบริหารองค์กรสมัยใหม่ ฟาโยลได้พัฒนาหลักการบริหาร 14 ประการ และกำหนดหน้าที่ของผู้บริหารไว้ 5 ประการ ซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญในศาสตร์การบริหารจัดการ ดังนี้

1.1 การวางแผน (planning) การกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และกลยุทธ์ต่างๆ ในอนาคตเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร Fayol เน้นว่าการวางแผนควรเป็นขั้นตอนแรกในการบริหาร เพื่อให้ทุกอย่างดำเนินไปตามทิศทางที่ถูกต้อง

1.2 การจัดองค์กร (organizing) การจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็น เช่น คน วัสดุ และเงินทุน รวมถึงการกำหนดโครงสร้างองค์กรให้เหมาะสมกับภารกิจ เพื่อให้การทำงานมีความเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

1.3 การบังคับบัญชา (commanding) การมอบหมายงานให้พนักงานและให้คำสั่งที่ชัดเจน รวมถึงการกระตุ้นให้พนักงานปฏิบัติงานตามแผนและทิศทางที่องค์กรกำหนด

1.4 การประสานงาน (coordinating) การเชื่อมโยงและประสานงานระหว่างหน่วยงานหรือบุคคลต่างๆ ในองค์กร เพื่อให้เกิดความร่วมมือกันอย่างราบรื่น ลดความขัดแย้ง และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน

1.5 การควบคุม (controlling) การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเพื่อตรวจสอบว่าผลงานที่ทำได้ตรงตามแผนที่วางไว้หรือไม่ และหากพบปัญหาหรือข้อบกพร่อง ก็ต้องมีการแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

2. กระบวนการบริหารตามแนวคิดของลูเทอร์ เอช กุลิก, และลินเดลล์ เออร์วิก (Luther H. Gulick and Lyndall Urwick) เป็นนักทฤษฎีการบริหารจัดการที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาหลักการบริหารภาครัฐและองค์กร มีแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหารซึ่งนำแนวคิดต่อจาก Fayol จากนำไปใช้ในการบริหารแล้วพบว่า ไม่มีความสมบูรณ์ บุคคลทั้งสองจึงเพิ่มเติมจากเดิมมี 5 ขั้นตอนเป็น 7 ขั้นตอน นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหารที่รู้จักกันในชื่อ "POSDCORB" ได้แก่

2.1 การวางแผน (planning) คือ การกำหนดเป้าหมายและวิธีการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร รวมถึงการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานและแผนการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 การจัดองค์กร (organizing) คือ การจัดโครงสร้างองค์กร การจัดสรรทรัพยากร และการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบเพื่อให้การทำงานเกิดประสิทธิผลสูงสุด

2.3 การจัดหาบุคลากร (staffing) คือ การสรรหา คัดเลือก ฝึกอบรม และดูแลบุคลากรให้มีความสามารถและทักษะที่เหมาะสมกับตำแหน่งงาน รวมถึงการดูแลรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับพนักงาน

2.4 การอำนวยการ (directing) คือ การสั่งการและให้คำแนะนำแก่บุคลากร เพื่อให้การดำเนินงานไปในทิศทางที่สอดคล้องกับแผนและนโยบายขององค์กร

2.5 การประสานงาน (coordinating) คือ การเชื่อมโยงงานระหว่างหน่วยงานหรือทีมงานต่างๆ ให้ทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อลดความซ้ำซ้อนและเพิ่มความร่วมมือในการบรรลุเป้าหมาย

2.6 การรายงานผล (reporting) คือ การสื่อสารและรายงานผลการดำเนินงานให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ทราบถึงความก้าวหน้า ปัญหา หรือความสำเร็จที่เกิดขึ้น เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจและวางแผนในอนาคต

2.7 การจัดทำงานงบประมาณ (budgeting) การจัดสรรงบประมาณ การควบคุมค่าใช้จ่าย การจัดทำงานงบประมาณการใช้ทรัพยากร และการตรวจสอบบัญชีเพื่อให้มั่นใจว่าองค์กรใช้ทรัพยากรทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสม

3. กระบวนการบริหารตามแนวคิดของฮาโรลด์ คูนต์ และซีริลล์ โอโดลเนลล์ (Harold D. Koontz and Cyrill O'Donnell) เป็นนักวิชาการด้านการบริหารจัดการที่มีชื่อเสียง และได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหารที่สำคัญ ซึ่งรู้จักกันในชื่อ "กระบวนการบริหาร 5 ขั้นตอน" (the five functions of management) มีแนวคิดคล้ายกับของ Fayol แต่มีการขยายและปรับปรุงเพิ่มเติมเพื่อให้เข้ากับการบริหารจัดการในสมัยใหม่ แนวคิดนี้ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 การวางแผน (planning) คือ การวางแผนเป็นการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน และกำหนดวิธีการและกลยุทธ์ในการดำเนินงานให้บรรลุผลตามที่ตั้งไว้ การวางแผนจะช่วยให้การดำเนินงานมีทิศทางและมีความชัดเจน ซึ่งประกอบไปด้วยการคาดการณ์อนาคต และกำหนดแผนปฏิบัติการที่สอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร

3.2 การจัดองค์กร (organizing) คือ การจัดองค์กรคือการจัดโครงสร้างขององค์กรให้เหมาะสมกับภารกิจ รวมถึงการแบ่งงานและหน้าที่ความรับผิดชอบให้ชัดเจน การจัดองค์กรที่ดีจะช่วยให้การดำเนินงานเป็นระบบและลดความซ้ำซ้อน นอกจากนี้ยังรวมถึงการจัดสรรทรัพยากรและบุคลากรให้เหมาะสมกับงานที่ต้องทำ

3.3 การจัดหาบุคลากร (staffing) คือ กระบวนการนี้เกี่ยวข้องกับการสรรหาและคัดเลือกบุคลากรที่มีคุณภาพและทักษะที่เหมาะสมกับงาน นอกจากนี้ยังครอบคลุมถึงการฝึกอบรม การพัฒนาทักษะ การประเมินผลการปฏิบัติงาน รวมถึงการสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานและรักษามูลค่าให้อยู่กับองค์กรในระยะยาว

3.4 การอำนวยการ (directing) คือ การอำนวยการเป็นกระบวนการที่ผู้บริหารใช้ในการสั่งการและชี้นำบุคลากรให้ปฏิบัติงานตามแผนและทิศทางที่กำหนดไว้ ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการสื่อสาร ชี้แนะ สั่งการ และกระตุ้นพนักงานเพื่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมาย

3.5 การควบคุม (controlling) คือ การควบคุมเป็นการติดตามและประเมินผล การดำเนินงานเพื่อให้แน่ใจว่าการทำงานเป็นไปตามแผนที่วางไว้ กระบวนการนี้รวมถึงการตรวจสอบ ผลงาน การเปรียบเทียบผลการทำงานกับมาตรฐานที่กำหนด และการดำเนินการแก้ไขหากพบว่า มีปัญหาหรือข้อบกพร่อง เพื่อให้การทำงานยังคงเดินหน้าตามเป้าหมาย

4. กระบวนการบริหารตามแนวคิดของเอ็ดเวิร์ด เดมिंग (Edward Deming) เป็นนัก สถิติและผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารคุณภาพที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการพัฒนาแนวคิดการบริหาร คุณภาพโดยรวม (Total Quality Management - TQM) แนวคิดของเดมिंगเน้นไปที่การปรับปรุง คุณภาพและประสิทธิภาพในการทำงานอย่างต่อเนื่อง กระบวนการบริหารตามแนวคิดของเดมिंग เรียกว่า วงจร PDCA (Plan-Do-Check-Act) หรือวงจรเดมिंग เป็นกระบวนการบริหารเพื่อ การปรับปรุงงานและคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน คือ

4.1 การวางแผน (plan) คือ การระบุปัญหาหรือโอกาสในการปรับปรุงและ ตั้งเป้าหมายสำหรับการพัฒนา จากนั้นวางแผนและกำหนดวิธีการหรือขั้นตอนที่จะดำเนินการ รวมถึง การวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆ ที่อาจมีผลกระทบ

4.2 การลงมือทำ (do) คือ ขั้นตอนนี้คือการนำแผนที่วางไว้ไปปฏิบัติจริง โดยเริ่ม จากการทดลองหรือการดำเนินการในขนาดเล็ก เพื่อทดสอบว่ามาตรการที่กำหนดมีความเหมาะสม และสามารถบรรลุผลตามเป้าหมายได้หรือไม่

4.3 การตรวจสอบ (check) คือ หลังจากดำเนินการแล้ว จะต้องมีการตรวจสอบ ผลลัพธ์ว่าเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่ และเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่กำหนดไว้ การวิเคราะห์ข้อมูล และผลลัพธ์จะช่วยให้ทราบว่าผลการดำเนินการนั้นมีประสิทธิภาพเพียงใด

4.4 การปรับปรุงหรือดำเนินการต่อ (act) คือ หากผลการตรวจสอบพบว่า มี การบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ก็สามารถนำแผนดังกล่าวไปใช้ในวงกว้างได้ แต่หากยังไม่บรรลุผลลัพธ์ ที่คาดหวัง จะต้องมีการปรับปรุงหรือแก้ไขแผน และนำไปดำเนินการใหม่ในรอบถัดไป ทำให้วงจร PDCA เป็นกระบวนการที่หมุนเวียนต่อเนื่องไปเรื่อยๆ เพื่อการปรับปรุงอย่างไม่มีสิ้นสุด

โรบินสัน, และเกรย์ (Robinson, & Gray, 2019, pp.171-187) ในงานเขียน "school leadership and management: theoretical and empirical perspectives" มีการพูดถึงกระบวนการ บริหารสถานศึกษาในหลายแง่มุมที่สำคัญไว้ว่า การบริหารสถานศึกษาเกี่ยวข้องกับการเป็นผู้นำ ที่สามารถสร้างวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและกระตุ้นให้ทีมงานและนักเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน การเป็นผู้นำที่ดีมีผลต่อการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการพัฒนา ได้เน้นถึง ความสำคัญของการจัดการการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพในระบบการศึกษา การบริหาร ที่ดี ต้องสามารถจัดการกับการเปลี่ยนแปลงและนำทางโรงเรียนผ่านความท้าทายใหม่ๆ ได้ ในระดับ การบริหารโรงเรียน เป็นอีกหนึ่งจุดสำคัญที่ถูกระบุ โดยการใช้ข้อมูลช่วยในการวางแผนและ

ประเมินผลการทำงาน พัฒนาวิชาชีพของครูและเจ้าหน้าที่โรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งช่วยในการพัฒนาคุณภาพการสอนและการบริหารการเรียนการสอนในโรงเรียน และยังได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วม การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนและชุมชนมีผลต่อความสำเร็จของโรงเรียน ที่มุ่งเน้น การส่งเสริมการพัฒนาโรงเรียนและการเรียนรู้ของนักเรียน

ฟูลแลน, และควินน์ (Fullan, & Quinn, 2023, pp.30-34) อธิบายถึงกระบวนการ การบริหารสถานศึกษา ในหนังสือ "the essentials: leading and managing for effective learning" เสนอกระบวนการบริหารสถานศึกษาโดยเน้นที่แนวทางการเป็นผู้นำและการจัดการเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ด้วยการ การสร้างวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน การจัดการการเปลี่ยนแปลง อย่างมีกลยุทธ์ การพัฒนางานวิชาชีพ การส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาของครู การใช้ข้อมูลเพื่อ การตัดสินใจ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นบวก การส่งเสริมการทำงานเป็นทีม กระบวนการบริหาร สถานศึกษาในมุมมองของฟูลแลน, และควินน์ (Fullan, & Quinn) มุ่งเน้นที่การเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ และการจัดการที่มุ่งเน้นการพัฒนาและการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ พร้อมกับการใช้ข้อมูลและ การสนับสนุนการพัฒนางานวิชาชีพเพื่อสร้างผลลัพธ์ที่ดีในโรงเรียน

สรุปได้ว่า กระบวนการบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วยขั้นตอนหลักที่สำคัญ คือ การตัดสินใจ การทำเลือกหรือเลือกแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการจัดการและดำเนินงานใน สถานศึกษา การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์อย่างชัดเจนที่สามารถวัดผลได้และสอดคล้องกับ ภารกิจของสถานศึกษา ส่งเสริมให้บุคลากรมีความมุ่งมั่นและกระตือรือร้นในการทำงาน การจัดทำ แผนงานที่เป็นระบบเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด การดำเนินการตามแผนที่ วางไว้เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย การสนับสนุนและการอำนวยความสะดวกในการใช้ทรัพยากรและ งบประมาณอย่างคุ้มค่า การตรวจสอบและประเมินผลการทำงานเพื่อให้มั่นใจว่าสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ การนำผลการประเมินมาปรับปรุงกระบวนการทำงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และ การจัดทำและนำเสนอรายงานเกี่ยวกับผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามข้อกำหนด กระบวนการ บริหารการศึกษานั้นให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยมีการจัดตั้ง เครือข่ายแหล่งการเรียนรู้และการกระจายอำนาจให้สถานศึกษามีความคล่องตัวในการตัดสินใจและ ดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ การดำเนินงานภายในสถานศึกษาจะต้องมีแบบแผน วิธีการ และ ขั้นตอนที่เป็นระบบเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษา

การศึกษาเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศ เนื่องจากการศึกษาช่วย พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ดังนั้น การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพจะส่งผลให้ บุคคลสามารถพัฒนาศักยภาพได้ตามความต้องการของสังคม สำหรับการบริหารการศึกษาในประเทศไทย เดิมทีอำนาจการบริหารและการตัดสินใจถูกรวมศูนย์ไว้ที่ส่วนกลาง โดยหน่วยงานภูมิภาคและ

สถานศึกษาได้รับอำนาจเพียงบางส่วนเท่านั้น อย่างไรก็ตาม การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติมในปี พ.ศ. 2545 ได้เน้นการกระจายอำนาจ การบริหารและการตัดสินใจไปยังโรงเรียนและเขตพื้นที่การศึกษาให้มากขึ้น โดยส่วนกลางทำหน้าที่ กำหนดนโยบาย วางแผน จัดสรรงบประมาณ และกำกับดูแลมาตรฐานและคุณภาพการศึกษา ครอบคลุมการบริหารงานวิชาการ งบประมาณและการเงิน บุคลากร และการบริหารงานทั่วไป (จิตรจรรูญ ทรงวิทยา, 2561, หน้า 41-57) นอกจากนี้ยังพบนักวิชาการและนักการศึกษาได้อธิบาย ขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษา ดังนี้

พัชรี พลอยเทศ (2560, หน้า 40-43) กล่าวว่า การจัดระบบงานในโรงเรียนเป็นเรื่อง สำคัญที่ควรส่งเสริมให้การบริหารงานเกิดสัมฤทธิ์ผลอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องทราบขอบข่ายการบริหารสถานศึกษาและดำเนินการบริหารงานด้านต่างๆ ได้แก่ 1) การบริหาร งานวิชาการ หมายถึง การดำเนินงานหลักของสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และการแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งมุ่งกระจายอำนาจในการบริหารไปยัง สถานศึกษาเพื่อให้สามารถดำเนินการได้อย่างอิสระและคล่องตัว สอดคล้องกับความต้องการของ ผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน และท้องถิ่น รวมถึงการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสียทั้งหมด เพื่อเสริมสร้าง ความเข้มแข็งในการพัฒนาหลักสูตร การเรียนรู้ การวัดผลและการประเมินผล รวมทั้งการพัฒนา คุณภาพของนักเรียนและชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ 2) การบริหารงบประมาณ มุ่งเน้นการจัดการที่ โปร่งใสและตรวจสอบได้ โดยต้องมีการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา รวมถึง การจัดหารายได้จากการให้บริการเพื่อใช้ในการบริหารจัดการและสนับสนุนการศึกษา ซึ่งจะส่งผลต่อ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน 3) การบริหารงานบุคคล คือ การส่งเสริมให้สถานศึกษา สามารถบริหารจัดการบุคลากรได้อย่างคล่องตัวและมีอิสระภายใต้กรอบกฎหมายและระเบียบ โดย เน้นการพัฒนาความรู้และความสามารถของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การสร้างขวัญ กำลังใจ การยกย่องเชิดชูเกียรติ และการส่งเสริมความก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนา ผู้เรียน 4) การบริหารทั่วไป หมายถึง การจัดการระบบบริหารองค์กรให้บรรลุตามมาตรฐาน คุณภาพ และเป้าหมายที่กำหนด โดยมีหน้าที่ในการประสาน ส่งเสริม และสนับสนุนการบริหารการศึกษา รวมถึงการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมอย่างเหมาะสม การรักษาความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ ตรวจสอบได้ และการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการศึกษา เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

นิภาธร มุลกุณี (2561, หน้า 2) อธิบายไว้ว่า การบริหารสถานศึกษาเป็นภารกิจที่ ผู้บริหารต้องรับผิดชอบ ซึ่งประกอบด้วยทั้งงานหลักและงานสนับสนุน โดยงานหลักคือการบริหาร วิชาการ ส่วนงานอื่นๆ ถือเป็นงานสนับสนุน ซึ่งสรุปได้ว่า งานบริหารสถานศึกษาแบ่งออกเป็น 4 ด้าน หลัก ได้แก่ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป

วัลลิภา พูลศิริ (2562, หน้า 12-13) ได้กล่าวว่า ขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 ด้านหลัก ได้แก่ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ซึ่งผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบการบริหารในทุกด้านเหล่านี้ ผู้อำนวยการสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนครูในการดำเนินการสอน และทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานและสร้างความสัมพันธ์กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ

เช่นเดียวกับ สุนันท์ รุ่งอรุณแสงทอง (2561, หน้า 26) และขวัญพิชชา มีแก้ว (2562, หน้า 12) ที่จำแนกขอบข่ายและภารกิจการบริหารสถานศึกษาออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้ 1) การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การวางแผน จัดทำ และพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ตรงตามหลักสูตรและนโยบายการศึกษา รวมถึงการจัดการหลักสูตร การพัฒนาครู การส่งเสริมวิชาการ และการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน การจัดการทรัพยากรการเรียนรู้ เช่น ห้องสมุด สื่อการสอน และเทคโนโลยีที่ใช้ในกระบวนการเรียนการสอน 2) การบริหารงานงบประมาณ หมายถึง การวางแผนและจัดสรรงบประมาณของสถานศึกษาให้เพียงพอและเหมาะสมกับการดำเนินงานในด้านต่างๆ การจัดหาทรัพยากรและควบคุมการใช้จ่ายอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการรายงานการใช้งบประมาณตามระเบียบข้อบังคับดูแลเรื่องรายรับ-รายจ่าย การจัดการงบประมาณให้ตรงกับแผนการพัฒนาสถานศึกษา และตรวจสอบให้เป็นไปตามกฎหมาย 3) การบริหารงานบุคคล หมายถึง การจัดการทรัพยากรบุคคลในสถานศึกษา เช่น การสรรหา การคัดเลือก การบรรจุ และแต่งตั้งครูและบุคลากรทางการศึกษาดูแลเรื่องการพัฒนาบุคลากร การสร้างแรงจูงใจ การประเมินผลการทำงาน และการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของบุคลากรในสถานศึกษาการจัดการเรื่องสวัสดิการ การเลื่อนขั้น และการส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง 4) การบริหารงานทั่วไป หมายถึง การบริหารงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับด้านวิชาการ งบประมาณ หรือบุคคลโดยตรง แต่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนการทำงานให้เป็นไปอย่างราบรื่นรวมถึงการจัดการงานธุรการ งานพัสดุ สถานที่อาคารสถานที่ การสื่อสาร และการประสานงานทั้งภายในและภายนอกการดูแลเรื่องความปลอดภัยและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของโรงเรียน การประสานงานกับชุมชนและผู้ปกครอง

สายเพ็ญ บุญทองแก้ว (2563, หน้า 67) จำแนกขอบข่ายและภารกิจการบริหารสถานศึกษาไว้ 5 ด้าน ดังนี้ 1) มีการกำหนดนโยบาย และแผนของสถานศึกษา เพื่อจะได้ทราบว่า จะต้องทำกิจกรรมอะไรบ้าง 2) กำหนดทรัพยากรที่ต้องการโดยรวบรวมความต้องการด้านทรัพยากรจากแผนงาน มีการจำแนกเป็นหมวดหมู่ที่ต้องการอย่างชัดเจน 3) การแสวงหาทรัพยากร โดยแสวงหาจากแหล่งทรัพยากรต่างๆ เช่น งบประมาณ เงินรายได้เงินบริจาค ทรัพยากรจากชุมชน 4) การจัดสรรทรัพยากร โดยจัดเรียงลำดับความสำคัญ หรือความพร้อมของโครงการที่จะทำ 5) การใช้

ทรัพยากรโดยมีการวางแผนการใช้ เช่นจะใช้กระดาษในกิจกรรมใด เพื่อมิให้เก็บไว้โดยเปล่าประโยชน์ และควบคุมการใช้อย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ

เสรี ภักดี (2564, หน้า 14-15) ได้นำขอบข่ายหน้าที่ของการบริหารสถานศึกษาตามระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ว่าด้วยการบริหารสถานศึกษา พ.ศ. 2552 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจึงวางระเบียบไว้ มาอธิบายไว้ว่า สถานศึกษามีหน้าที่จัดการศึกษา ฝึกอบรมและส่งเสริมการประกอบอาชีพของประชาชนให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษา แห่งชาติกฎหมายว่าด้วยการอาชีวศึกษาและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ตามนโยบายของรัฐบาลและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ ดังกล่าวให้สถานศึกษาดำเนินการ ดังนี้ 1) จัดการศึกษาให้มีความทันสมัย ยืดหยุ่น สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน สถานประกอบการและการประกอบอาชีพอิสระเพื่อการดำรงชีวิตตามสภาพเศรษฐกิจสังคมท้องถิ่น วัฒนธรรมเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมมุ่งเน้นการปฏิบัติงานจริงตามความพร้อมและศักยภาพของสถานศึกษา 2) จัดการศึกษาโดยประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาและหน่วยงานอื่นทั้งในด้านการจัดการวิชาการ การใช้บุคลากรและทรัพยากรร่วมกัน 3) จัดการศึกษาโดยการระดมทรัพยากรด้านการเงิน ทรัพย์สินและบุคลากรทั้งจาก รัฐองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กร วิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น รวมทั้งความร่วมมือในการจัดกิจกรรมและการจัดหาทุนเพื่อพัฒนาการอาชีวศึกษา 4) จัดการศึกษาให้ผู้เรียนเป็นผู้มีสมรรถนะทางวิชาชีพ สามารถประกอบอาชีพเป็นพลเมืองดีของสังคม มีความสามารถในการคิด เรียนรู้วางแผนและพัฒนาตนเอง 5) เป็นศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง และให้บริการวิชาชีพแก่ชุมชนและท้องถิ่น 6) วิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรม 7) ทำนุบำรุงศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีส่งเสริมการกีฬา พละนันทรมัยและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม 8) ส่งเสริมการจัดการศึกษาเชิงธุรกิจ การรับงานการค้า และการรับจัดทำ รับบริการรับจ้างผลิตเพื่อจำหน่ายที่สอดคล้องกับการเรียนการสอน

หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษา ตามโครงสร้างสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาให้อำนาจการวิทยาลัยเป็นผู้บริหารสูงสุดของสถานศึกษา มีหน้าที่และความรับผิดชอบบังคับบัญชาบุคลากรในสถานศึกษา บริหารกิจการของสถานศึกษา การวางแผนการปฏิบัติงาน การควบคุมกำกับดูแลเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไป งานอื่นที่เกี่ยวข้องและที่ได้รับมอบหมาย (เสรี ภักดี, 2564, หน้า 12) ซึ่งมีลักษณะงานที่ปฏิบัติ ดังนี้ 1) บังคับบัญชาบุคลากรในสถานศึกษามีอำนาจหน้าที่บริหารกิจการของสถานศึกษาให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ นโยบายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา 2) วางแผนพัฒนาการศึกษาประเมินและจัดทำรายงานเกี่ยวกับกิจการของสถานศึกษา 3) จัดทำและ

พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดกระบวนการเรียนรู้การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา การนิเทศและการวัดผลประเมินผล 4) ส่งเสริมและจัดการศึกษา ฝึกอบรมให้กับผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายทั้งในระบบนอกระบบและตามอัธยาศัย 5) จัดทำระบบประกันคุณภาพการศึกษา 6) บริหารงบประมาณการเงินและทรัพย์สิน 7) วางแผนการบริหารงานบุคคล การสรรหา การบรรจุแต่งตั้ง การเสริมสร้าง ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน วินัย การรักษาวินัย การดำเนินการทางวินัย การออกจากราชการ การอุทธรณ์และร้องทุกข์ 8) จัดทำมาตรฐานและภาระงานของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาประเมินผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา 9) ส่งเสริมสนับสนุนบุคลากรในสถานศึกษาให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 10) ประสานความร่วมมือกับชุมชนและท้องถิ่นในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาและให้บริการวิชาชีพแก่ชุมชน 11) จัดระบบควบคุมภายในสถานศึกษา 12) จัดระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน 13) เป็นผู้แทนของสถานศึกษาในกิจการทั่วไปรวมทั้งการจัดทำนิติกรรมสัญญาในราชการของสถานศึกษาตามวงเงินงบประมาณที่สถานศึกษาได้รับตามที่ได้รับมอบอำนาจ 14) ปฏิบัติงานอื่นที่เกี่ยวข้องและที่ได้รับมอบหมาย

พลวัฒน์ กัลยาประสิทธิ์ (2566, หน้า 22-26) ได้อธิบายถึง ขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ตามกฎกระทรวงซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 และมาตรา 39 วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้ “ให้ปลัดกระทรวงศึกษาธิการหรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พิจารณาดำเนินการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาในด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือ สถานศึกษา ในอำนาจหน้าที่ของตนแล้วแต่กรณีในเรื่อง ดังต่อไปนี้”

1. ด้านการบริหารงานวิชาการ มีภาระหน้าที่ 17 อย่างด้วยกัน คือ

- 1.1 การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น
- 1.2 การวางแผนงานด้านวิชาการ
- 1.3 การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา
- 1.4 การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
- 1.5 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
- 1.6 การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน

- 1.7 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา
- 1.8 การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้
- 1.9 การนิเทศการศึกษา
- 1.10 การแนะแนว
- 1.11 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา
- 1.12 การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ
- 1.13 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น
- 1.14 การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวย องค์กร หน่วยงานสถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา
- 1.15 การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา
- 1.16 การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียน เพื่อใช้ในสถานศึกษา
- 1.17 การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
2. ด้านการบริหารงานงบประมาณ มีภาระหน้าที่ 22 อย่างด้วยกัน คือ
 - 2.1 การจัดทำแผนงบประมาณและคำขอตั้งงบประมาณ เพื่อเสนอต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แล้วแต่กรณี
 - 2.2 การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงินตามที่ได้รับจัดสรรงบประมาณ จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง
 - 2.3 การอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรร
 - 2.4 การขอโอนและการขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณ
 - 2.5 การรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ
 - 2.6 การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้งบประมาณ
 - 2.7 การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้ผลผลิตจากงบประมาณ
 - 2.8 การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา
 - 2.9 การปฏิบัติงานอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับกองทุนเพื่อการศึกษา
 - 2.10 การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา
 - 2.11 การวางแผนพัสดุ
 - 2.12 การกำหนดรูปแบบรายการ หรือ คุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์ หรือสิ่งก่อสร้างที่ใช้เงินงบประมาณเพื่อเสนอต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วแต่กรณี
 - 2.13 การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ
 - 2.14 การจัดหาพัสดุ

- 2.15 การควบคุมดูแล บำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ
- 2.16 การจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน
- 2.17 การเบิกเงินจากคลัง
- 2.18 การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน และการจ่ายเงิน²⁴
- 2.19 การนำเงินส่งคลัง
- 2.20 การจัดทำบัญชีการเงิน
- 2.21 การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน
- 2.22 การจัดทำหรือจัดหาแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียน และรายงาน
- 3. ด้านการบริหารงานบุคคล มีภาระหน้าที่ 20 อย่างด้วยกัน คือ
 - 3.1 การวางแผนอัตรากำลัง
 - 3.2 การจัดสรรอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
 - 3.3 การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง
 - 3.4 การเปลี่ยนตำแหน่งให้สูงขึ้น การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
 - 3.5 การดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือน
 - 3.6 การลาทุกประเภท
 - 3.7 การประเมินผลการปฏิบัติงาน
 - 3.8 การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
 - 3.9 การสั่งพักราชการและการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน
 - 3.10 การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
 - 3.11 การอุทธรณ์และการร้องทุกข์
 - 3.12 การออกจากราชการ
 - 3.13 การจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติ
 - 3.14 การจัดทำบัญชีรายชื่อและให้ความเห็นเกี่ยวกับการเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
 - 3.15 การส่งเสริมการประเมินวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
 - 3.16 การส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติ
 - 3.17 การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ
 - 3.18 การส่งเสริมวินัย คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
 - 3.19 การริเริ่มส่งเสริมการขอรับใบอนุญาต

3.20 การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

4. ด้านการบริหารงานทั่วไป มีภาระหน้าที่ 21 อย่างด้วยกัน คือ

4.1 การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ

4.2 การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา

4.3 การวางแผนการบริหารงานการศึกษา

4.4 งานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผน

4.5 การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร

4.6 การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน

4.7 งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

4.8 การดำเนินงานธุรการ

4.9 การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม

4.10 การจัดทำสำมะโนผู้เรียน

4.11 การรับนักเรียน

4.12 การเสนอความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการจัดตั้ง ยุบ รวม หรือ เลิกสถานศึกษา

4.13 การประสานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย

4.14 การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา

4.15 การทัศนศึกษา

4.16 งานกิจการนักเรียน

4.17 การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา

4.18 การส่งเสริม สนับสนุนและประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

4.19 งานประสานราชการกับส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น การรายงานผลการปฏิบัติงาน

4.20 การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน

4.21 แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลงโทษนักเรียน

โดยการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ให้คำนึงถึงหลักการ ดังต่อไปนี้

4.21.1 ความพร้อมและความเหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ที่จะสามารถรับผิดชอบดำเนินการตามขีดความสามารถได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.21.2 ความสอดคล้องกับกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศหรือมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะกระจายอำนาจ

- 4.21.3 ความเป็นเอกภาพด้านมาตรฐานและนโยบายด้านการศึกษา
- 4.21.4 ความเป็นอิสระและความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการศึกษา
- 4.21.5 มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน และผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่
- 4.21.6 มุ่งให้เกิดผลสำเร็จแก่สถานศึกษา โดยเน้นการกระจายอำนาจให้แก่สถานศึกษาให้มากที่สุด เพื่อให้สถานศึกษานั้นมีความเข้มแข็งและความคล่องตัว
- 4.21.7 เพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพให้แก่สถานศึกษา
- 4.21.8 เพื่อให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินการเป็นผู้ตัดสินใจในเรื่องนั้นๆ โดยตรง

สรุปได้ว่า ขอบข่ายการบริหารสถานศึกษา นับตั้งแต่การปฏิรูปการศึกษาในปี พ.ศ. 2542 การบริหารสถานศึกษาได้รับการปรับปรุงเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเน้นการกระจายอำนาจและการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพใน 4 ด้านหลัก 1) การบริหารงานวิชาการ คือ วางแผน และพัฒนาการเรียนการสอน การออกแบบและปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้ตรงตามหลักสูตรและนโยบายการศึกษา พัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร การฝึกอบรมครู การประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และการจัดการทรัพยากรการเรียนรู้ เช่น ห้องสมุดและเทคโนโลยีการศึกษา 2) การบริหารงบประมาณวางแผนและจัดสรรงบประมาณ การจัดสรรและบริหารงบประมาณให้เหมาะสมกับความต้องการของโรงเรียน การจัดการงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ การควบคุมค่าใช้จ่าย และการรายงานการใช้งบประมาณตามระเบียบข้อบังคับ 3) การบริหารงานบุคคล คือ การสรรหาและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา การสร้างแรงจูงใจ การประเมินผลการทำงาน และการส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพ การดูแลคุณภาพชีวิตของบุคลากร การจัดการสวัสดิการ และการส่งเสริมความก้าวหน้าในวิชาชีพ และ 4) การบริหารทั่วไป คือ การจัดการธุรการงานพัสดุ สถานที่ อาคารสถานที่ การสื่อสาร และการประสานงาน การจัดการเรื่องความปลอดภัย และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของโรงเรียน รวมถึงการประสานงานกับชุมชนและผู้ปกครอง การบริหารสถานศึกษาในปัจจุบันมีการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปยังโรงเรียนและเขตพื้นที่ การศึกษาอย่างมากขึ้น ซึ่งช่วยให้การตัดสินใจและการบริหารจัดการมีความคล่องตัวและตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่นได้ดีขึ้น ผู้อำนวยการสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนครูและประสานงานกับทุกฝ่ายเพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ.

หลักการแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะอาชีพ

ในโลกของการทำงานที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทักษะอาชีพได้กลายเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จและความก้าวหน้าในสายอาชีพของบุคคล ทักษะอาชีพนั้นได้รับการพัฒนาเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงาน และความต้องการในความสามารถเฉพาะทางที่เพิ่ม

มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นทักษะทางเทคนิค (hard skills) ที่เน้นความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน หรือทักษะเชิงสังคม (soft skills) ที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาหลักการแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะอาชีพ ดังนี้

1. ความหมายของทักษะอาชีพ

ทักษะอาชีพถือเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความก้าวหน้าและความสำเร็จในสายงาน เนื่องจากทุกอาชีพล้วนต้องการทักษะเฉพาะที่เหมาะสมกับงานแต่ละประเภท นอกจากนี้ ทักษะเหล่านี้ยังเป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาและปรับปรุงได้อย่างต่อเนื่องตามความเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยีซึ่งนักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของทักษะอาชีพ ดังนี้

สรเดช เลิศวัฒนาวานิช (2560, หน้า 27) ได้อธิบายไว้ว่า ทักษะอาชีพ เป็นทักษะพื้นฐานจำเป็นที่ใช้ในการประกอบอาชีพเบื้องต้น โดยประกอบด้วยทักษะต่างๆ ดังนี้ 1) ทักษะการสื่อสารและมนุษยสัมพันธ์ (communication and human skills) เป็นการสร้างความสัมพันธ์ทางที่ดีต่อกันในการทำงาน สร้างสร้างความรักใคร่ ความนับถือ ความจงรักภักดีและความร่วมมือในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานระหว่างกัน การประสานงานกับบุคคลอื่นๆ รู้จักบทบาทหน้าที่ในกลุ่มมีทักษะในการฟัง พูด มีภาวะผู้นำและผู้ตามในการทำงาน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ 2) ทักษะกระบวนการทำงาน (process skill) เป็นการลงมือทำงานอย่างเป็นระบบทั้งรายบุคคลและรายกลุ่มโดยการวิเคราะห์งานเพื่อกำหนดเป้าหมายของงานจากนั้นร่วมกันวางแผนในการทำงานกลุ่มกำหนดบทบาทหน้าที่รับผิดชอบของแต่ละคน วางแผนวิธีการดำเนินงานระยะเวลาดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของ โดยมีขั้นตอน คือ การกำหนดเป้าหมาย การวางแผนในการทำงาน การดำเนินงาน การประเมินผล 3) ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา (problem solving skill) เป็นความสามารถในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบด้วยการสังเกต วิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาเพื่อหาวิธีการในการแก้ปัญหาและประเมินการดำเนินการแก้ปัญหาว่าสามารถแก้ปัญหาได้จริงหรือไม่อย่างไร เพื่อป้องกันการเกิดปัญหาเดิมอีกครั้งโดยมีขั้นตอน คือ การสังเกต การวิเคราะห์ หาวิธีการ เลือกวิธีการและประเมิน 4) ทักษะแสวงหาความรู้ (inquiry skills) เป็นการค้นคว้าหาความรู้ เพื่อนำความรู้ที่ได้มาสร้างองค์ความรู้ใหม่โดยอาจมาจากการคิด การศึกษา การทดลอง หรือจากประสบการณ์ตรงโดยปฏิบัติจากผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญและการนำเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการแสวงหาความรู้ เพื่อนำความรู้ที่ได้มาใช้ในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของงานโดยมีขั้นตอน คือ กำหนดปัญหา การวางแผนในการสืบค้นข้อมูล การดำเนินการ การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสืบค้น การสรุปผลและนำไปใช้ 5) ทักษะการจัดการ (management skill) เป็นการจัดสรรเวลาและงานให้เป็นระบบจัดสรรคนให้เหมาะสมกับงานมีบรรยากาศในการทำงานเพื่อสร้างทีมในการทำงานร่วมกันจนสำเร็จให้สามารถ

ดำเนินงานได้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ โดยแบ่งออกเป็น 2 ระบบ คือ การจัดการระบบงาน (การทำงานเดี่ยว) และการจัดการระบบคน (การทำงานกลุ่ม)

บันดดา นกแก้ว (2562, หน้า 32) กล่าวว่า ทักษะอาชีพ บุคคลที่มีความรู้และความสามารถในการคิดอย่างซับซ้อน ต้องการความสามารถในการลงมือทำในสถานการณ์ที่ท้าทาย มีความกล้าที่จะเผชิญหน้าและรับมือกับปัญหาได้อย่างมั่นใจ รวมถึงรู้จักวางแผนและปรับตัวในการอยู่ร่วมกับสังคมที่มีความหลากหลาย นอกจากนี้ยังต้องมีความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในการดำเนินชีวิตและการทำงาน โดยทักษะชีวิตและอาชีพสามารถแบ่งออกเป็น 5 ด้านหลัก ได้แก่ 1) ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว 2) ความคิดริเริ่มและการชี้นำตนเอง 3) ทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม 4) การเพิ่มผลผลิตและการรับผิดชอบต่องาน 5) ความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบ

สายเพ็ญ บุญทองแก้ว (2563, หน้า 24) กล่าวว่า ทักษะอาชีพ หมายถึง ความชำนาญในการปฏิบัติงานใดงานหนึ่งเกิดจากการทำงานอย่างสม่ำเสมอและบ่อยครั้ง จนเกิดทักษะที่เชี่ยวชาญงานดังกล่าวเป็นงานที่มีคุณค่าต่อสังคมและสามารถสร้างรายได้เพื่อการดำรงชีพ

ทัศนพล แก้วเพชรบุตร, และวิภาดา ประสารทรัพย์ (2565, หน้า 1,372-1,378) กล่าวว่า ทักษะอาชีพ หมายถึง ความสามารถที่ตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานของการประกอบอาชีพ โดยเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้บุคคลเข้าใจความต้องการของตนเองมากขึ้น สามารถวางแผนและจัดการชีวิตได้อย่างเหมาะสม เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการประกอบอาชีพหรือการศึกษาเพื่ออนาคต ในการพัฒนาทักษะอาชีพนั้น ยังต้องอาศัยทักษะอื่นๆ ร่วมด้วย เช่น ทักษะการสื่อสารและมนุษยสัมพันธ์ ทักษะการทำงานเป็นกระบวนการ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการแสวงหาความรู้ และทักษะการจัดการ ซึ่งทั้งหมดนี้ส่งผลให้บุคคลมีความพร้อมที่จะเผชิญปัญหา รู้จักวางแผน และสามารถปรับตัวในการอยู่ร่วมกับสังคมที่หลากหลาย นอกจากนี้ยังต้องมีความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญทั้งในชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพ

พลวัฒน์ กัลยาประสิทธิ์ (2566, หน้า 70) กล่าวว่า ทักษะอาชีพ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการปรับเปลี่ยนความคิด ทัศนคติ หรือพฤติกรรมให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและทำงานได้อย่างหลากหลายตามโอกาสและสถานการณ์ โดยมีความสามารถในการกำหนดเป้าหมาย จัดลำดับความสำคัญ วางแผน และดำเนินการเพื่อให้งานสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างสามารถจัดการกับคำชม คำวิจารณ์ ข้อผิดพลาดและข้อขัดแย้งได้อย่างเหมาะสม รวมถึง การพบในความแตกต่างระหว่างบุคคลซึ่งจะช่วยให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตและทำงานร่วมกับผู้อื่นที่มีความแตกต่างกันอย่างหลากหลายได้เป็นอย่างดี

ในปัจจุบัน การมีทักษะที่จำเป็นช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาทักษะที่ตนมีหรือสนใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาตนเองและสามารถประยุกต์ใช้ใน

การประกอบอาชีพได้ ทักษะที่จำเป็นในยุคปัจจุบันมักประกอบด้วย 3 ด้านหลัก ได้แก่ ทักษะในการเรียนรู้และนวัตกรรม ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การมีวิสัยทัศน์ การสื่อสารและการแก้ปัญหา พร้อมทั้งมีความใส่ใจในการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเข้าใจและใช้งานเทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสาร รวมถึงการรู้เท่าทันสื่อและการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และทักษะชีวิตและอาชีพ ที่ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักการดูแลตนเอง มีความยืดหยุ่น ปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ซึ่งทักษะเหล่านี้มักเรียกรวมกันว่า "ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21" (ประพรรณสี มีสำโรง, และสุทธิพงศ์ บุญผดุง, 2565, หน้า 1140-1146) ทักษะอาชีพ (career skills) เป็นทักษะหนึ่งที่มีความสำคัญในการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 เป็นความสามารถในการนำเอากระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การประกอบอาชีพอย่างซื่อสัตย์ สุจริต ยุติธรรม การบริหารเวลาอย่างชาญฉลาดเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน มีนักวิชาการและหน่วยงานต่างๆ ที่กล่าวถึง ทักษะอาชีพ (career skills) ในศตวรรษที่ 21 ไว้หลากหลาย ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย (2560, หน้า 23) ได้อ้างอิงประกาศของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมอบหมายให้สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลายรับผิดชอบดูแลการจัดการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ในโรงเรียนขยายโอกาส โดยกล่าวว่า การเรียนรู้ที่จะปรับตัวอย่างมีประสิทธิภาพในสภาวะการเปลี่ยนแปลงหรือในยามที่เผชิญกับภัยคุกคามอย่างชาญฉลาดนั้น ถือเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21 การคิดสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ เพื่อรองรับการดำรงชีวิตในบริบทและสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน นำไปสู่การเผยแพร่วิธีการและเทคนิคการพัฒนาทักษะ เกิดเป็นกลยุทธ์การขายและการพัฒนาผู้ประกอบการในสายอาชีพต่างๆ ซึ่งถือเป็นทักษะงานอาชีพที่จำเป็นต้องส่งเสริมให้ทันต่อยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ดังนั้น ทักษะชีวิตและทักษะงานอาชีพจึงควรได้รับการพัฒนาในด้านต่างๆ ต่อไป ดังนี้

1. ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว (flexibility and adaptability) เป็นทักษะสำคัญสำหรับการเรียนรู้ การทำงาน และการเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีเป้าหมายในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและไม่คาดคิด ทั้งยังต้องเผชิญกับข้อจำกัดด้านทรัพยากร เวลา และการแข่งขัน การเปลี่ยนวิกฤตให้เป็นโอกาสจึงมีความสำคัญในด้านการปรับตัว บุคคลจำเป็นต้องปรับให้เข้ากับบทบาทใหม่ งานที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และบริบทที่ไม่เหมือนเดิม ในขณะที่ความยืดหยุ่นเป็นการใช้ประโยชน์จากผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นให้เกิดประสิทธิผล โดยจัดการกับคำชม คำตำหนิ และข้อผิดพลาดอย่างสร้างสรรค์ รวมถึงการเปิดรับและเข้าใจความคิดเห็นที่หลากหลายจากทั้งทีมงานและวัฒนธรรมต่างๆ เพื่อนำมาประนีประนอม สร้าง

สมดุล และทำให้งานสำเร็จลุล่วง ดังนั้น ความยืดหยุ่นจึงไม่ได้มีเป้าหมายเพื่อให้ทุกคนสบายใจ แต่เพื่อบรรลุผลงานอย่างมีประสิทธิภาพภายใต้เงื่อนไขที่ท้าทาย

2. การริเริ่มสร้างสรรค์และการกำกับดูแลตนเอง (initiative and self-direction) เป็นทักษะสำคัญในการทำงานและดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ซึ่งต้องมีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน ทั้งในรูปแบบที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม โดยต้องรักษาสสมดุลระหว่างเป้าหมายระยะสั้นเชิงยุทธวิธี และเป้าหมายระยะยาวเชิงยุทธศาสตร์ บุคคลต้องสามารถคำนวณและบริหารจัดการเวลาให้เกิดประสิทธิภาพสูงในการทำงาน รวมถึงจัดการภาระงานตามลำดับความสำคัญได้ด้วยตนเอง การทำงานอย่างอิสระและการติดตามผลการทำงานของตนเองเป็นสิ่งสำคัญ นอกจากนี้ ผู้ปฏิบัติงานยังต้องฝึกฝนการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยมองหาโอกาสในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เพื่อขยายความเชี่ยวชาญในงานของตน อีกทั้งต้องริเริ่มพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่องไปสู่ระดับที่สูงขึ้นในสายอาชีพ แสดงถึงความเอาใจใส่และความตั้งใจจริงในการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ผ่านมา เพื่อนำมาพัฒนาและปรับปรุงตนเองในอนาคต

3. ทักษะสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรม (social and cross-cultural skills) เป็นทักษะที่สำคัญสำหรับการทำงานและการดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21 โดยช่วยให้บุคคลสามารถอยู่ร่วมและทำงานในสภาพแวดล้อมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้อย่างไม่รู้สึกแปลกแยก การพัฒนาทักษะนี้ส่งเสริมให้เกิดปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างเหมาะสมตามกาลเทศะ และส่งเสริมการทำงานในทีมที่ประกอบด้วยสมาชิกจากภูมิหลังที่หลากหลายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะนี้ยังรวมถึงการเคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรม การตอบสนองต่อความคิดเห็นและคุณค่าที่แตกต่างกันอย่างใจกว้าง ซึ่งช่วยยกระดับความเข้าใจในความหลากหลายและเปลี่ยนเป็นแนวทางในการพัฒนาแนวคิดหรือวิธีการทำงานใหม่ๆ ที่ส่งผลให้คุณภาพของผลงานดีขึ้น

4. การเป็นผู้สร้างผลงานหรือผลิตภัณท์และความรับผิดชอบที่เชื่อถือได้ (productivity and accountability) หมายถึง การกำหนดขั้นตอนและวิธีการทำงานในการสร้างชิ้นงาน ผลงาน หรือผลิตภัณท์อย่างมีหลักการและอิงตามทฤษฎีความรู้ ซึ่งต้องใช้ทักษะความชำนาญในการจัดการโครงการ โดยมีการกำหนดเป้าหมายและวิธีการบรรลุเป้าหมายภายใต้ข้อจำกัดที่มีอยู่ การจัดลำดับความสำคัญ การวางแผน และการจัดการผลิตภัณท์เป็นสิ่งสำคัญ ผลงานที่ได้จากกระบวนการผลิตต้องมีคุณภาพสูง เพื่อแสดงถึงทักษะการทำงานอย่างเป็นระบบจากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ ซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ให้แก่บุคคลและชุมชนได้โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบทางลบ หากเกิดข้อบกพร่องขึ้น ผู้สร้างจะต้องยอมรับอย่างตรงไปตรงมา ซึ่งนำไปสู่การปรับแก้ไขหรือยกเลิกอย่างมีจริยธรรม ตามบรรทัดฐานทางสังคม

5. ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (leadership and responsibility) ในศตวรรษที่ 21 ต้องการรูปแบบการนำที่กระจายบทบาท โดยเน้นการรับผิดชอบต่อตนเอง การทำงานร่วมกัน

อย่างมีประสิทธิภาพในทีม และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือแบบพันธมิตร เพื่อบรรลุเป้าหมายของผลงานร่วมกัน การพัฒนาทักษะมนุษยสัมพันธ์และทักษะการแก้ปัญหาจึงมีความสำคัญ เพื่อชักจูงผู้อื่นให้เห็นเป้าหมายร่วมกัน และกระตุ้นให้เกิดพลังในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังต้องสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อื่นใช้ศักยภาพและความสามารถสูงสุด โดยการทำตัวอย่างที่ไม่มุ่งหวังผลประโยชน์ส่วนตัว และไม่ใช้อำนาจโดยขาดจริยธรรมและคุณธรรม โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560, หน้า 23) ได้พบว่ามีการศึกษาเกี่ยวกับชุดทักษะองค์ความรู้และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่จำเป็นต่อการพัฒนาในช่วงวัยนี้เป็นจำนวนมาก ซึ่งสามารถสรุปได้เป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับอนาคต (future skills) เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (disruption) ในโลกศตวรรษที่ 21 ดังนี้

1. ทักษะเชิงความรู้พื้นฐาน รวมถึงทักษะและองค์ความรู้ในสาระวิชาหลัก เช่น ทักษะการอ่านออกเขียนได้ (literacy) และความรู้ทางภาษาทั้งภาษาไทยและภาษาสากล ความรู้ทางคณิตศาสตร์และการคำนวณ (mathematics and numeracy) ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ (scientific literacy) ภูมิศาสตร์ (geography) ประวัติศาสตร์ (history) และความสามารถทางศิลปะ (art) ซึ่งยังคงมีความสำคัญสำหรับการพัฒนาช่วงวัยเรียนและวัยรุ่น นอกจากนี้ ความรู้ทางเศรษฐศาสตร์และการเงิน (economic and financial literacy) รวมถึงความรู้ทางธุรกิจและการเป็นผู้ประกอบการ (business and entrepreneurial literacy) ถือเป็นทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพแห่งอนาคต ดังนั้น การเรียนรู้ในด้านนี้จึงเริ่มต้นตั้งแต่ช่วงวัยเรียน เพื่อเตรียมความพร้อมให้เด็กสามารถประกอบอาชีพเสริมหรือเข้าสู่บริบทการทำงานได้เร็วขึ้น รองรับโครงสร้างอาชีพในโลกยุคใหม่และตอบโจทย์ปัญหาการขาดแคลนแรงงานที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นอย่างชัดเจน

2. ทักษะเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ทักษะนี้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนรู้ของตนเอง มีความสำคัญโดยเฉพาะในช่วงวัยเรียนและวัยรุ่น ซึ่งมีบทบาทหลักในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง การเป็นผู้เรียนเชิงรุก (active learner) ที่มีความกระตือรือร้นและลงมือทำถือเป็นทักษะแห่งอนาคตที่จำเป็น เนื่องจากการเรียนการสอนในยุคใหม่มักเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และไม่จำกัดอยู่เพียงแคในห้องเรียนเท่านั้น ผู้เรียนต้องสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านสื่อต่างๆ และต้องมีความสามารถในการตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ ตลอดจนการตกผลึกความคิดและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ของตน ไม่เพียงแต่เป็นผู้รับข้อมูลเท่านั้น

3. ทักษะทางสติปัญญา ถือเป็นกลุ่มทักษะที่จำเป็นในอนาคต ซึ่งต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ช่วงปฐมวัย การพัฒนาทักษะเชิงความรู้และการรู้คิดในช่วงวัยเรียนและวัยรุ่นจะมีความลึกซึ้งมากขึ้น รวมถึงทักษะการรู้คิดตัวเอง (metacognition) และทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ (creative thinking) ซึ่งช่วยให้เด็กเปิดรับมุมมองใหม่ๆ รู้จักปรับปรุงและสร้างแนวคิดที่หลากหลาย

สร้างสรรค์แนวคิดให้กลายเป็นนวัตกรรมที่เป็นรูปธรรม นอกจากนี้ยังมักถูกกล่าวควบคู่กับทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (critical thinking) เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการวิเคราะห์และประเมินผลข้อมูลอย่างมีเหตุผล

4. ทักษะทางอารมณ์และสังคม เป็นกลุ่มทักษะที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อการปรับตัวและเอาตัวรอดในโลกศตวรรษที่ 21 ซึ่งเต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (disruption) ในหลายมิติ เช่น การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและประชากร เทคโนโลยี รวมถึงการศึกษาและอาชีพ ทักษะในกลุ่มนี้ที่สำคัญสำหรับช่วงวัยเรียนและวัยรุ่น ได้แก่ ทักษะที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของตนเอง เช่น การกำกับตัวเอง (self-regulation) ความยืดหยุ่น (flexibility) ความอดทน (patience) และความรับผิดชอบ (responsibility) ต่อตนเองและผู้อื่น รวมถึงสังคมในฐานะพลเมือง นอกจากนี้ ยังต้องมีความมั่นคงทางอารมณ์และจิตใจ รับรู้และเชื่อมั่นในความสามารถของตน (self-efficacy) ทักษะที่เกี่ยวข้องกับการอยู่ร่วมกับผู้อื่นก็มีความสำคัญ เช่น การเข้าใจผู้อื่น (empathy) การสร้างความสัมพันธ์ (relationship building) การสื่อสาร (communication skills) และการทำงานร่วมกับผู้อื่น (collaborative skills) สุดท้าย ทักษะทางอารมณ์และสังคมที่สำคัญที่สุดในช่วงวัยเรียนและวัยรุ่น คือ ความสามารถในการทำความเข้าใจ เรียนรู้ และปรับตัว (adaptability) ให้เข้ากับโครงสร้างและบริบทของสังคม เทคโนโลยี การเรียนรู้ และอาชีพรูปแบบใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2564, หน้า 21) กล่าวว่า งานในอนาคตและลักษณะของงานแสดงให้เห็นว่า เราต้องพัฒนาคนในหลายทักษะใหม่เพื่อที่จะสามารถแข่งขันกับหุ่นยนต์และดำรงชีวิตในอนาคต ดังนั้นจึงต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอดใน 3 ทักษะที่จำเป็นสำหรับงานอนาคต ดังนี้ 1) ทักษะดิจิทัล (digital skills) ทักษะดิจิทัลไม่เพียงแค่มุ่งหมายถึงการใช้งานอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เทคโนโลยี หรืออินเทอร์เน็ตเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการเข้าใจและมีความรู้เท่าทันในด้านความปลอดภัยในการใช้เทคโนโลยี โซเชียลมีเดีย และอินเทอร์เน็ต 2) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ (analytical abilities) ทักษะในการคิดวิเคราะห์มีความสำคัญเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะในยุคที่หุ่นยนต์สามารถทำงานอัตโนมัติแทนแรงงานมนุษย์ได้อย่างเกือบสมบูรณ์ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์เกี่ยวข้องกับการคิดสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหา ซึ่งหุ่นยนต์ยังไม่สามารถทำได้ในอนาคตอันใกล้ ในขณะที่มนุษย์ยังสามารถทำได้ดีกว่า ดังนั้นจึงจำเป็นต้องเร่งปรับตัวและเพิ่มพูนทักษะในด้านนี้อย่างเร่งด่วน 3) ความสามารถในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (continuous learning capabilities) ในโลกยุคใหม่ ความรู้ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงในโรงเรียน มหาวิทยาลัย หรือห้องสมุด แต่กระจายอยู่ทั่วไปทั้งในโลกออฟไลน์และออนไลน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความรู้ในยุคนี้เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างลึกซึ้งในปีหน้าหรือแม้แต่เนี้ยกกว่า อาจจะกลายเป็นสิ่งที่ไม่สำคัญอีกต่อไป ดังนั้นทักษะในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างมาก

รายงานอนาคตของการจ้างงาน (The Future of Jobs Report, 2020, p.65) กล่าวว่า การพัฒนาและเพิ่มทักษะของมนุษย์ รวมถึงความสามารถผ่านการศึกษา การเรียนรู้ และงานที่มีความหมาย เป็นแรงผลักดันสำคัญต่อเศรษฐกิจ ความสำเร็จในชีวิตของแต่ละบุคคล และความผูกพันในสังคม การเปลี่ยนแปลงทั่วโลกสู่อนาคตของการทำงานถูกกำหนดโดยกลุ่มประชากรใหม่ที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน รวมถึงเทคโนโลยีและทักษะการทำงานที่มีความต้องการในอนาคต ซึ่งมีดังนี้ 1) ทักษะการแก้ปัญหา การคิดวิเคราะห์ การสร้างนวัตกรรม การแก้ปัญหาที่ซับซ้อน และการคิดเชิงวิพากษ์ 2) ทักษะการจัดการตัวเอง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การฟื้นตัวจากความล้มเหลว การรับมือกับภาวะกดดัน และความยืดหยุ่น 3) ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ความเป็นผู้นำและการสร้างอิทธิพลทางสังคม

สรุปได้ว่า ทักษะอาชีพ หมายถึง ความสามารถที่ตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานในการประกอบอาชีพ ช่วยให้บุคคลเข้าใจความต้องการของตนเอง และสามารถวางแผนจัดการชีวิตได้อย่างเหมาะสมเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการทำงานหรือการศึกษาในอนาคต การพัฒนาทักษะอาชีพต้องอาศัยทักษะอื่นๆ ร่วมด้วย เช่น การสื่อสาร มนุษยสัมพันธ์ การทำงานเป็นทีม การแก้ปัญหา และการแสวงหาความรู้ ซึ่งส่งผลให้บุคคลมีความพร้อมในการเผชิญปัญหา วางแผน และปรับตัวเข้ากับสังคมที่หลากหลาย นอกจากนี้ ความคิดสร้างสรรค์ยังเป็นทักษะสำคัญในการดำรงชีวิตและการทำงาน และทักษะอาชีพยังรวมถึงความสามารถในการปรับเปลี่ยนความคิด ทศนคติ หรือพฤติกรรมให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม สามารถกำหนดเป้าหมาย จัดลำดับความสำคัญ และดำเนินการให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ บุคคลควรยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง จัดการกับคำชม คำวิจารณ์ ข้อผิดพลาด และข้อขัดแย้งได้อย่างเหมาะสม และเคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นที่มีความหลากหลายได้ดี ทั้งนี้ ทักษะงานอาชีพที่จำเป็นต้องส่งเสริมให้ทันต่อยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 คือ ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว การริเริ่มสร้างสรรค์และการกำกับดูแลตนเอง ทักษะสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรม การเป็นผู้สร้างผลงานหรือผลิตภัณฑ์และความรับผิดชอบที่เชื่อถือได้ และภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ ซึ่งคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่จำเป็นต่อการพัฒนา คือ ทักษะเชิงความรู้พื้นฐาน ทักษะเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ทักษะทางสติปัญญา และทักษะทางอารมณ์และสังคม ทักษะเหล่านี้ช่วยให้บุคคลสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานได้ดีขึ้น

2. ความสำคัญของทักษะอาชีพ

การเรียนรู้ทักษะอาชีพช่วยให้นักเรียนสามารถแสวงหาความรู้และพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการทำงาน ซึ่งรวมถึงการทำงานเป็นทีม การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ นอกจากนี้ ทักษะอาชีพยังเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ทำให้บุคคลกลายเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ ดังนั้นการพัฒนาทักษะอาชีพจึงเป็นสิ่งที่ควรให้

ความสำคัญ เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนในอนาคตและเสริมสร้างศักยภาพในการทำงานในสังคมที่มีการแข่งขันสูง นักวิชาการและนักการศึกษาจึงกล่าวถึงความสำคัญของทักษะอาชีพที่มีความจำเป็นสำหรับการส่งเสริมให้กับผู้เรียนดังนี้

กิริติ สุวรรณโน (2562, หน้า 21) กล่าวว่า ทักษะอาชีพมีความสำคัญต่อนักเรียนอย่างมาก เพราะช่วยยกระดับความสามารถในการดำรงชีวิตและนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในอาชีพในอนาคต เมื่อนักเรียนแสวงหาความรู้ทั้งจากการเรียนด้วยตนเองและการสอนของครู ครูจะมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะและความเชี่ยวชาญ เพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ผ่านการบูรณาการระหว่างวิชาการใช้สื่อที่สอดคล้องกับความเป็นจริง และเครื่องมือคุณภาพในการวัดการเรียนรู้ เช่น ข้อสอบรูปแบบต่างๆ การทำงานร่วมกับเพื่อนในโรงเรียนยังช่วยให้นักเรียนเตรียมความพร้อมในหลายด้าน เช่น วิธีคิด การเรียนรู้ การทำงาน และการแก้ไขปัญหา ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ทักษะเหล่านี้ทำให้พวกเขาสามารถสื่อสารและทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดชีวิต และสามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างราบรื่น

ปนัดดา นกแก้ว (2562, หน้า 32) กล่าวว่า ทักษะอาชีพมีความสำคัญต่อนักเรียน เพราะเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตและอนาคต ทักษะอาชีพหมายถึงความสามารถในการแสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมั่นใจ นักเรียนควรมีความกระตือรือร้น ใฝ่รู้ มุ่งสู่ความเป็นเลิศ และมีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น นอกจากนี้ยังต้องเป็นพลเมืองที่ดี โดยเคารพกติกา มีระเบียบวินัย คำนึงถึงสังคม และมีคุณธรรม รวมทั้งเข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรมและแบ่งปันประสบการณ์ ทักษะการทำงานหรืออาชีพคือความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะในการทำงาน การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม การแสดงภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ รวมถึงความยืดหยุ่นและการปรับตัวได้ดี ริเริ่มงาน ดูแลตนเองได้ และมีความอดทนและขยันในการทำงาน

ฉัตรปวีณ์ ธนตันคพันธ์, พิจิตรา ธงพานิช, และสฤณี ศรีขาว (2562, หน้า 343-360) กล่าวว่าทักษะอาชีพเป็นทักษะที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากการพัฒนาความสามารถของบุคคลเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการประกอบอาชีพ ช่วยเสริมสร้างศักยภาพในการเจริญเติบโต และส่งเสริมให้บุคคลสามารถวิเคราะห์ตนเองได้อย่างลึกซึ้ง พร้อมกับดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข นักเรียนควรเรียนรู้และเข้าใจตนเองในด้านความถนัด ความสนใจ ความสามารถ และความคาดหวัง เพื่อให้สามารถประเมินศักยภาพของตนเองได้อย่างถูกต้อง จากนั้นจะสามารถเลือกเส้นทางอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองได้ นอกจากนี้ การประเมินความสนใจจะช่วยให้นักเรียนตัดสินใจเลือกอาชีพที่สอดคล้องกับความถนัดและความต้องการของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอห์เลอร์ส (Ehlers, 2020, pp.11-27) กล่าวว่า ความสำคัญของทักษะอาชีพเป็นส่วนสำคัญในการเตรียมตัวสำหรับอนาคต โดยทักษะเหล่านี้ช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัวและเผชิญกับความท้าทายที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันและในสถานที่ทำงาน ทักษะชีวิตรวมถึงการคิดเชิงวิพากษ์

การทำงานร่วมกัน การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และการจัดการอารมณ์ ซึ่งทั้งหมดนี้ช่วยเสริมสร้างความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาอย่างยั่งยืนในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

เคนเนดี, และซันด์เบิร์ก (Kennedy, & Sundberg, 2020, pp.461 - 470) กล่าวถึงความสำคัญของทักษะอาชีพในศตวรรษที่ 21 ว่าเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยทักษะเหล่านี้ช่วยให้บุคคลสามารถรับมือกับความท้าทายใหม่ๆ และโอกาสที่เกิดขึ้น รวมถึงการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์ การทำงานเป็นทีม และการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ พวกเขาเน้นว่าทักษะเหล่านี้ไม่เพียงแต่สำคัญต่อการเรียนรู้ในระบบการศึกษาเท่านั้น แต่ยังมีบทบาทสำคัญในอาชีพและชีวิตประจำวันด้วย เพื่อให้บุคคลสามารถประสบความสำเร็จในสังคมที่ซับซ้อนและมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

เช่นเดียวกับ เปเรซ, การ์นิกา, และโมเรโน (Perez, Garnica, & Moreno, 2021, pp.18-27) เน้นความสำคัญของทักษะอาชีพ ในการเตรียมตัวสำหรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน โดยเฉพาะในยุคที่โลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลส่งผลต่อวิถีชีวิตและการทำงานของคนในสังคม ทักษะอาชีพไม่เพียงแต่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการทำงานในอนาคต แต่ยังรวมถึงความสามารถในการปรับตัวและจัดการกับความท้าทายในชีวิตประจำวัน นักวิจัยกลุ่มนี้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะชีวิตในสภาพแวดล้อมการศึกษา เนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความสำเร็จในอนาคต โดยทักษะชีวิตและอาชีพประกอบด้วยทักษะหลายด้าน เช่น การคิดเชิงวิเคราะห์ การแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกัน ทักษะการสื่อสาร และความสามารถในการจัดการอารมณ์และความเครียด นอกจากนี้ ยังชี้ให้เห็นว่าทักษะอาชีพมีความสำคัญต่อการเผชิญหน้ากับความท้าทายของศตวรรษที่ 21 เช่น ความเปลี่ยนแปลงในตลาดแรงงาน ความไม่แน่นอนในอนาคต และการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ซึ่งการศึกษาควรเน้นการฝึกฝนและพัฒนาทักษะเหล่านี้อย่างต่อเนื่องเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับบุคคลในการเผชิญหน้ากับความท้าทายดังกล่าว

ความสำคัญของทักษะอาชีพที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ทักษะอาชีพมีความสำคัญต่อนักเรียน ช่วยยกระดับความสามารถในการดำรงชีวิตและนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในอาชีพในอนาคต เป็นการพัฒนาความสามารถของบุคคลเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการประกอบอาชีพ ช่วยเสริมสร้างศักยภาพในการเจริญเติบโต ช่วยให้ผู้บุคคลสามารถปรับตัวและเผชิญกับความท้าทายที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันและในสถานที่ทำงาน และทักษะอาชีพในศตวรรษที่ 21 เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพิ่มโอกาสในการจ้างงาน เพิ่มโอกาสความก้าวหน้าในอาชีพ ตอบสนองความต้องการของตลาด ช่วยให้การทำงานร่วมกับผู้อื่นสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในที่ทำงาน สร้างความมั่นใจในการทำงานและตัดสินใจ การพัฒนาทักษะอาชีพจึงเป็นการลงทุนที่มีค่าในอนาคตของแต่ละคนและสังคมโดยรวม

3. การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ

แนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ หรืออาชีพศึกษา มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความคิดที่เป็นเหตุเป็นผลในการทำงาน พร้อมทั้งสั่งสมความรู้และทักษะที่จำเป็นในการทำงาน รู้จักการหาโอกาสและช่องทางในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน และสำรวจโลกแห่งการทำงานในระยะเวลาที่เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยการศึกษา การฝึกอบรม และการปฏิบัติงานจะช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ที่จำเป็นในการตัดสินใจเกี่ยวกับการศึกษาต่อและการทำงานในอนาคต นโยบายการศึกษาของประเทศไทยที่ระบุในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ได้ให้ความสำคัญต่อแนวทางนี้เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนในด้านอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานักวิชาการ และนักการศึกษา ได้เสนอแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ ไว้ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2560, ย่อหน้า 2) ตามที่แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรม มุ่งหวังในการผลิตและพัฒนากำลังคนที่มีสมรรถนะตรงตามความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและผลผลิต พร้อมทั้งเพิ่มผลิตภาพของแรงงานในประเทศแผนนี้กำหนดกรอบทิศทางและเป้าหมายในการผลิตและพัฒนากำลังคนในสาขาต่างๆ โดยพัฒนาหลักสูตรการศึกษาในระดับต่างๆ ให้สอดคล้องกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติและมาตรฐานอาชีพ/วิชาชีพ นอกจากนี้ยังมีการจัดการเรียนการสอน การฝึกอบรมฝีมือแรงงาน และการฝึกงานที่มุ่งเน้นการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จริงการพัฒนาฝีมือแรงงานระดับสูงในกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย และการส่งเสริมการเรียนรู้ที่บูรณาการองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรม และคณิตศาสตร์ (STEM education) จะช่วยเสริมทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ และพัฒนาครูผู้สอนอาชีพที่มีคุณภาพ เพื่อสร้างกำลังคนที่มีสมรรถนะตอบสนองต่อความต้องการของตลาดงาน และรองรับการแข่งขันในศตวรรษที่ 21

สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560, ย่อหน้า 2) กล่าวว่า การจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพในระดับขั้นพื้นฐานต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความคิดที่เป็นเหตุเป็นผลในการทำงาน สั่งสมความรู้และทักษะที่จำเป็นในการทำงาน รวมถึงการรู้จักหาโอกาสและช่องทางในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน การสำรวจและก้าวเข้าสู่โลกของการทำงานจึงเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะสำหรับผู้เรียนในช่วงอายุ 9 - 15 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาตอนปลายถึงมัธยมศึกษาตอนต้น หลักสูตรและการเรียนการสอนจากทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ควรให้ความสำคัญและร่วมมือกันจัดการความรู้เป็น 3 ระดับ ได้แก่ การแนะนำ การพัฒนา และการเน้นย้ำ เพื่อให้การศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพในสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สิ่งสำคัญ คือ การช่วยให้ผู้เรียนเห็นความเชื่อมโยงระหว่างความรู้ที่เรียนกับชีวิตจริง และสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ที่

สนุกสนานและมีความหมาย การเตรียมผู้เรียนให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต จำเป็นต้องสร้างความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและชุมชน เพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ ในสถานศึกษา กิจกรรมที่สำคัญประกอบด้วยการตระหนักรู้ในตนเอง การเรียนรู้การทำงานจริง การตัดสินใจ และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง โดยต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะด้านกระบวนการคิดและการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561, หน้า 24-32) ระบุว่า การจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพควรมีส่วนประกอบของกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมการตระหนักรู้ในตนเอง การทำงานจริง การตัดสินใจ และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ การศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพต้องมุ่งพัฒนาทักษะด้านกระบวนการคิดและการตัดสินใจในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงของสังคม ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างระบบการแนะแนวในสถานศึกษาและเปิดโอกาสในการตัดสินใจด้านอาชีพให้กับผู้เรียนในสาขาที่ตนถนัดและสนใจ โดยให้สถานศึกษาได้ขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายที่ตัวนักเรียนทุกระดับชั้น ดังนี้ 1) ให้นักเรียนสำรวจ รู้จัก และค้นพบตนเอง จนสามารถวางแผนและตัดสินใจเลือกเส้นทางการศึกษาและอาชีพในอนาคตตามความต้องการ ความสนใจ และความถนัดของตน 2) เสริมทักษะอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการทำงานให้กับนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน 3) สร้างประสบการณ์อาชีพที่สอดคล้องกับความสนใจของนักเรียน ผ่านการสัมผัสงานในสภาพจริงที่สถานประกอบการหรือแหล่งเรียนรู้ 4) สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครอง แหล่งเรียนรู้ และสถานประกอบการ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อเสริมทักษะและประสบการณ์อาชีพให้กับนักเรียน

ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดเป้าหมายเพื่อมุ่งพัฒนานักเรียนดังต่อไปนี้ (กลุ่มพัฒนาระบบการแนะแนว สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561, ย่อหน้า 2) เป้าหมายการเสริมทักษะอาชีพในสถานศึกษา จำเป็นต้องเริ่มตั้งแต่ระดับปฐมวัย จนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยคำนึงถึงพัฒนาการและความพร้อมของแต่ละช่วงวัยของนักเรียน ดังนี้

ระดับปฐมวัย การเตรียมความพร้อมให้เด็กได้รับการพัฒนาทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง โดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างมีความสุข และเหมาะสมตามวัย เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนดี มีวินัย ซื่อสัตย์ รับผิดชอบ และรู้จักการประหยัดพอเพียง นอกจากนี้ เด็กยังมีโอกาสเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง บุคคลในชีวิตประจำวัน และสภาพแวดล้อม รวมถึงอาชีพของคนในชุมชน เพื่อสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองในการกระตุ้นความคิดของเด็กเกี่ยวกับอาชีพ ผ่านประสบการณ์ตามช่วงวัย เช่น การเล่นเกมบทบาทสมมติในอาชีพที่เกี่ยวข้องกับบุคคลในครอบครัวหรือในโรงเรียน เป็นต้น

ระดับประถมศึกษา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมแนะแนวเพื่อให้นักเรียนรู้จักอาชีพและเห็นความสำคัญของอาชีพ (career awareness) ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น ภายในประเทศ และนานาชาติ รวมถึงการแนะนำอาชีพหรือปฐมนิเทศอาชีพ (career orientation) เพื่อให้เด็กมีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการทำงาน รู้จักการใช้เครื่องมืออย่างง่าย และสามารถทำงานด้วยกระบวนการที่ไม่ซับซ้อน นอกจากนี้ยังมีการเสริมสร้างลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ เช่น ความรับผิดชอบ ขยัน อดทน ซื่อสัตย์ และการประหยัด รวมถึงการใช้พลังงานและทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่าและถูกวิธี เพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้และฝึกทักษะอาชีพในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น การจัดหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอนจะเปิดโอกาสให้นักเรียนรู้จักและค้นพบตนเอง เพื่อสามารถตัดสินใจวางแผนศึกษาต่อเข้าสู่อาชีพหรือประกอบอาชีพในอนาคต ผ่านการสำรวจความถนัด ความสนใจ และความสามารถของตนเอง (career exploration) รวมถึงการเรียนรู้เกี่ยวกับความแตกต่างของอาชีพและค้นหาความต้องการส่วนบุคคล นักเรียนจะได้รับประสบการณ์ฝึกทักษะและเตรียมคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับอาชีพต่างๆ อย่างหลากหลาย โดยสามารถวางแผนการศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้งในสายสามัญ สายอาชีพ หรือเรียนควบคู่กันในระบบทวิศึกษา และเชื่อมโยงการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ หากนักเรียนไม่ประสงค์จะศึกษาต่อ ทักษะอาชีพที่ได้รับจะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการประกอบสัมมาอาชีพเพื่อเลี้ยงตนเองได้ในอนาคต

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย การเตรียมนักเรียนเข้าสู่การประกอบอาชีพ (career preparation) และการศึกษาต่อในสาขาอาชีพที่ตนถนัด สถานศึกษาควรจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนเพื่อวางพื้นฐานความรู้และทักษะทางอาชีพเฉพาะทางอย่างมากขึ้น โดยอาจจัดเป็นแผนการเรียนที่มีจุดเน้นและเป้าหมายที่ชัดเจน เพื่อให้ นักเรียนสามารถเลือกเรียนตามความถนัดและความต้องการของตน นักเรียนจะมีโอกาสได้รับประสบการณ์และฝึกทักษะทางอาชีพ รวมถึงการปรับตัวเข้ากับอาชีพ (career assimilation) ผ่านการทดลองฝึกปฏิบัติงานในสถานการณ์จริงหรือสถานการณ์จำลอง ซึ่งจะช่วยเตรียมความพร้อมในการทำงานในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพ

การศึกษาของ สายเพ็ญ บุญทองแก้ว (2563, หน้า 1) กล่าวว่า การจัดการศึกษาในปัจจุบันจึงต้องปรับเปลี่ยนให้ตอบสนองกับทิศทางการผลิตและการพัฒนากำลังคน โดยมุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ได้ทั้งความรู้และทักษะที่จำเป็นต้องใช้ในการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ท่ามกลางกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลง ทักษะสำคัญจำเป็นในโลกศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยทักษะที่เรียกตามคำย่อว่า 3Rs + 8Cs ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการเตรียมทรัพยากรบุคคลในการดำรงชีพและการอยู่รอดอย่างมีความสุข ดังนี้ 3Rs ประกอบด้วย อ่านออก (Reading) เขียนได้ (Writing) คิดเลขเป็น (Arithmetic's) 8Cs ประกอบด้วย ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะใน

การแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ (Cross-cultural Understanding) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ (Collaboration Teamwork and Leadership) ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information and Media Literacy) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy) ทักษะอาชีพและทักษะการเรียนรู้ (Career and Learning Skills) และ ความมีเมตตา กรุณา วินัย คุณธรรมจริยธรรม (Compassion)

จากแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ ที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพดำเนินการตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรม โดยพัฒนาหลักสูตรการศึกษาในระดับต่างๆ ให้สอดคล้องกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติและมาตรฐานอาชีพ/วิชาชีพ มีการจัดการเรียนการสอน การฝึกอบรมฝีมือแรงงาน และการฝึกงานที่มุ่งเน้นการปฏิบัติจริง ในสถานการณ์จริงการพัฒนาฝีมือแรงงานระดับสูงในกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย และการส่งเสริมการเรียนรู้ที่บูรณาการองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรม และคณิตศาสตร์ สร้างความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและชุมชน เพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษา มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะด้านกระบวนการคิดและการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้สถานศึกษาขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายที่ตัวนักเรียนทุกระดับชั้น นอกจากนี้การจัดการศึกษาในปัจจุบันต้องปรับเปลี่ยนให้ตอบสนองกับทิศทางการผลิตและการพัฒนากำลังคน โดยมุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในศตวรรษที่ 21 ควรที่จะส่งเสริมทักษะที่เรียกตามคำย่อว่า 3Rs + 8Cs จะช่วยเตรียมความพร้อมในการทำงานในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพ

หลักการแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา

แนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพหรืออาชีพศึกษา มีจุดประสงค์เพื่อเตรียมผู้เรียนให้พร้อมสำหรับการประกอบอาชีพในอนาคต โดยเน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาทั้งความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อการทำงาน เพื่อให้สามารถปรับตัวและพัฒนาไปตามความต้องการของตลาดแรงงานและสังคมในยุคปัจจุบัน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการฝึกอบรมและประสบการณ์ที่แท้จริงในการทำงานผ่านกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาทักษะทั้งด้านวิชาการและปฏินโยบายการศึกษาของประเทศไทยที่ปรากฏในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ดังนี้

1. แนวทางการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา

การสร้างพื้นฐานให้แก่แก่นักเรียนด้านการมีงานทำ มีอาชีพ ประกอบกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2569 ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มีวัตถุประสงค์หนึ่ง คือ เพื่อให้คนทุกช่วงวัยได้รับการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพที่เหมาะสมกับแต่ละช่วงวัย โดยนักเรียนได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพทั้งความรู้ทักษะอาชีพ ทักษะชีวิต ทักษะการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561, ย่อหน้า 2) มีหน่วยงานที่ภาครัฐที่ได้จัดทำแนวทางการเสริมทักษะและสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพของนักเรียนขึ้น เพื่อเตรียมคนให้มีทักษะและศักยภาพให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานให้สามารถก้าวสู่โลกแห่งการศึกษาต่อและมีงานทำอย่างมีคุณภาพ และนอกจากนี้ยังมี นักวิชาการและนักการศึกษาได้เสนอแนวทางการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ดังนี้

ในหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาด้านทักษะอาชีพ โดยเพิ่มรายวิชาอาชีพในสาระเพิ่มเติมสำหรับระดับมัธยมศึกษา และปรับสัดส่วนเวลาเรียนให้เน้นการปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี นอกจากนี้ ยังเน้นให้สถานศึกษาจัดทำข้อตกลงกับสถานประกอบการเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์การเรียนรู้และการทำงานด้านอาชีพ โดยมีแนวทาง ดังนี้ (วนิดา ไหมพรม, 2560, หน้า 8)

1. การปรับโครงสร้างเวลาเรียน สถานศึกษาจะใช้โครงสร้างเวลาเรียนของหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 โดยเพิ่มรายวิชาอาชีพในหมวดสาระเพิ่มเติม ตามความพร้อมของสถานศึกษาและความต้องการของนักเรียน นอกจากนี้ ยังปรับกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากการฝึกปฏิบัติงานในสถานประกอบการ โดยให้ความสำคัญกับการฝึกปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี ดังนี้

1.1 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีเวลาเรียนในหมวดสาระเพิ่มเติมไม่น้อยกว่า 200 ชั่วโมงต่อปี

1.2 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีเวลาเรียนในหมวดสาระเพิ่มเติมไม่น้อยกว่า 1,600 ชั่วโมงขั้นตอนการดำเนินงานของสถานศึกษา

2. ขั้นตอนการดำเนินงานของสถานศึกษา

2.1 ขั้นเตรียมการสำรวจความต้องการของตลาดแรงงาน สถานศึกษาจะทำการสำรวจความต้องการของตลาดแรงงาน ความพร้อมของสถานศึกษา และสถานประกอบการ รวมถึงความสนใจของนักเรียน จากนั้นทำข้อตกลงความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ โดยจัดการประชุมเพื่อวางแผนและกำหนดแนวทางการประชาสัมพันธ์ การรับสมัคร และการส่งต่อที่ชัดเจน พร้อมทั้งสร้างความเข้าใจให้กับนักเรียน ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังต้องเตรียมความพร้อมทั้งนักเรียน ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ขั้นดำเนินการประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ในการกำหนดเป้าหมายการรับนักเรียน ทำงานร่วมกันเพื่อดำเนินกระบวนการรับสมัครและสอบคัดเลือกนักเรียน โดยจัดทำการประชุมสัมพันธ์และสร้างความเข้าใจให้กับนักเรียน ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง จัดบุคลากรรับผิดชอบการดูแลและติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนทั้งจากสถานศึกษา และสถานประกอบการ เตรียมความพร้อมให้นักเรียนเข้าสู่สถานประกอบการ ส่งต่อนักเรียนเพื่อเริ่มฝึกประสบการณ์ในสถานประกอบการ และทำการประเมินผลการปฏิบัติงานของนักเรียน รวมถึงตัดสินผลการเรียน

2.3 ขั้นประเมินผล ดำเนินการประเมินผลทั้งในระหว่างและหลังการปฏิบัติ เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนา ติดตาม ตรวจสอบ และสรุปผลการดำเนินการ เสนอแนวทางแก้ปัญหาจากข้อค้นพบ และจัดทำรายงานผลสรุป

3. วิธีการจัดการเรียนการสอน จัดการเรียนการสอนตามโครงสร้างหลักสูตรของสถานศึกษา และเพิ่มรายวิชาที่สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ ฝึกทักษะพื้นฐานทางอาชีพให้นักเรียน เพื่อให้สามารถนำไปต่อยอดในการทำงานจริง จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร พร้อมทั้งนิเทศ กำกับ ติดตาม วัดผล และประเมินผล เพื่อนำผลที่ได้มาวิเคราะห์และสรุปเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในปีต่อไป

4. บทบาทของผู้เกี่ยวข้อง

4.1 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่ศึกษา วิเคราะห์แนวโน้มอาชีพในอนาคต สำนวความต้องการของตลาดแรงงานและความสนใจของนักเรียน จัดการประชุมวางแผนและกำหนดแนวทางการดำเนินงาน การประชาสัมพันธ์ การรับสมัคร และการส่งต่อนักเรียนอย่างชัดเจน รวมถึงแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบเพื่อกำกับและติดตาม การดำเนินโครงการ นอกจากนี้ ยังต้องประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ พร้อมทั้งนิเทศ กำกับ ติดตามผลการดำเนินงาน วิเคราะห์ปัญหาและสภาพของโครงการ รวมถึงศึกษาความพึงพอใจของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

4.2 บทบาทของครู คือ ครูมีหน้าที่ศึกษาหลักสูตร โครงสร้าง เกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียน การเทียบโอน และการจบหลักสูตร รวมถึงการจัดทำหลักสูตรฝึกอาชีพร่วมกับสถานประกอบการ เตรียมวัสดุ อุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับอาชีพที่เกี่ยวข้องในสถานประกอบการ นอกจากนี้ ครูต้องเตรียมความพร้อมและพัฒนาตนเองในด้านอาชีพที่จะส่งนักเรียนเข้าฝึกงาน เตรียมความพร้อมนักเรียนก่อนเข้าฝึกงานในสถานประกอบการ จัดทำแบบประเมินผลการเรียน/การฝึกงาน ดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียน พร้อมรายงานผลการเรียนของนักเรียนให้กับสถานศึกษา

4.3 บทบาทของนักเรียน คือ นักเรียนมีหน้าที่เตรียมความพร้อมในการเข้ารับการฝึกอาชีพในสถานประกอบการ และให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมการฝึกอาชีพในสถานประกอบการอย่างเต็มที่

4.4 บทบาทของสถานประกอบการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ สถานประกอบการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่เตรียมแนวทางในการฝึกประสบการณ์ เตรียมความพร้อมในการรับนักเรียน ให้คำแนะนำในการปฏิบัติงาน ควบคุมและดูแลการทำงานของนักเรียน ร่วมมือในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ประเมินผลการฝึกประสบการณ์ และให้ข้อคิดและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการฝึกงาน

5. แนวทางการส่งต่อนักเรียน สถานศึกษาต้องแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบในการส่งต่อนักเรียน โดยประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดทำข้อมูลการส่งต่อ/ประวัติเพื่อช่วยเหลือนักเรียนในการเตรียมตัวเข้าสู่การทำงานหรือฝึกงานในสถานประกอบการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กระทรวงศึกษาธิการ (2561, ย่อหน้า 18-21) กล่าวถึง การเสริมทักษะอาชีพในหลักสูตรสถานศึกษา สามารถดำเนินการได้หลากหลายวิธี ได้แก่ การบูรณาการทักษะอาชีพในรายวิชาพื้นฐานทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ การจัดรายวิชาเพิ่มเติมที่เน้นทักษะอาชีพ การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับอาชีพด้วยตนเอง การจัดทำโครงงานอาชีพ การสร้างฐานการเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพ และการเสริมทักษะอาชีพผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน นอกจากนี้ยังมีการจัดหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น เพื่อส่งเสริมลักษณะนิสัยในการทำงานและพัฒนานักเรียนให้พร้อมสู่การประกอบอาชีพในอนาคต ดังนี้

1. การเสริมทักษะอาชีพในรายวิชาพื้นฐานตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ได้รับการสนับสนุนโดยคำสั่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ 922/2561 ซึ่งเกี่ยวกับการปรับปรุงโครงสร้างเวลาเรียน หลักสูตรนี้ได้กำหนดเวลาเรียนสำหรับรายวิชาพื้นฐานใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ 1) ภาษาไทย 2) คณิตศาสตร์ 3) วิทยาศาสตร์ 4) สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 5) สุขศึกษาและพลศึกษา 6) ศิลปะ 7) การงานอาชีพ และ 8) ภาษาต่างประเทศ สำหรับระดับประถมศึกษา รายวิชาพื้นฐานมีจำนวนรวม 840 ชั่วโมงต่อปี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 880 ชั่วโมงต่อปี หรือ 22 หน่วยกิต และระดับมัธยมศึกษาตอนปลายรวม 1,640 ชั่วโมง หรือ 41 หน่วยกิต ตลอด 3 ปี สถานศึกษาสามารถจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับตัวชีวิตในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ โดยเฉพาะในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ที่มีมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชีวิตที่มุ่งเน้นการพัฒนาความรู้ ความสามารถ และทักษะในการปฏิบัติงานและประกอบอาชีพ รวมถึงการปลูกฝังลักษณะนิสัยในการทำงาน นอกจากนี้สถานศึกษายังสามารถบูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับอาชีพเข้ากับกิจกรรมการเรียนการสอนในทุกกลุ่มสาระ

การเรียนรู้ เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของผู้เรียน ช่วยให้นักเรียนพัฒนาทักษะอาชีพที่จำเป็นสำหรับอนาคตได้

2. การเสริมสร้างทักษะอาชีพในรายวิชาเพิ่มเติม เป็นการเปิดโอกาสให้สถานศึกษา จัดสอนรายวิชานอกเหนือจากที่กำหนดในหลักสูตรแกนกลาง เพื่อให้สอดคล้องกับจุดเน้นความต้องการ ความถนัดของผู้เรียน และความต้องการของท้องถิ่น โดยรายวิชาเพิ่มเติมเหล่านี้มีการกำหนดผล การเรียนรู้ที่ชัดเจนเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามเป้าหมาย การจัดรายวิชาเพิ่มเติมเกี่ยวกับอาชีพในแต่ละ ระดับชั้น สถานศึกษาสามารถพิจารณาเปิดสอนตามความพร้อมและจุดเน้นของสถานศึกษา รวมถึง ความต้องการของผู้เรียนที่เหมาะสมกับวัยและศักยภาพ โดยมีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

2.1 ระดับประถมศึกษา สถานศึกษาจัดรายวิชาเพิ่มเติมที่น่าสนใจให้ผู้เรียนเลือก หลากหลาย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนฝึกทำงานง่ายๆ ที่เกี่ยวข้องกับการชีวิตประจำวัน โดยใช้วัสดุอุปกรณ์ใน ท้องถิ่น ปลูกฝังทักษะพื้นฐานด้านอาชีพ และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรัก ความภูมิใจในอาชีพท้องถิ่น ของตนเอง

2.2 ระดับมัธยมศึกษา สถานศึกษาสามารถจัดรายวิชาเพิ่มเติมในกลุ่มสาระ การเรียนรู้ต่างๆ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกตามความถนัดและความสนใจ ทั้งรายวิชาที่เน้นวิชาการ และรายวิชาที่เป็นฐานอาชีพ เช่น งานเกษตร งานช่าง เป็นต้น เพื่อให้ผู้เรียนได้สำรวจแนวทาง การเลือกอาชีพ พัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็น และประเมินทางเลือกในการประกอบอาชีพที่สอดคล้อง กับความรู้และความถนัดของตนเอง ทั้งนี้ต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับโครงสร้างเวลาเรียนและเกณฑ์ การจบการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

3. การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นวิธีการเรียนการสอนที่เน้นการสร้างประสบการณ์ การเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสวิเคราะห์ สังเคราะห์ และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากความสนใจส่วนตัว โดยใช้กระบวนการและวิธีการทางวิทยาศาสตร์เป็น แนวทางในการดำเนินโครงงาน ผู้เรียนจะได้ใช้เทคนิคและวิธีการหลากหลายผสมผสานกัน เช่น การค้นหาความรู้ การทำงานเป็นกลุ่ม การคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหา โดยมีการลงมือปฏิบัติ กิจกรรมต่างๆ เพื่อค้นหาคำตอบด้วยตนเอง ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและแหล่งความรู้ต่างๆ ทำให้สามารถสรุปความรู้และทักษะด้วยตนเอง การเรียนรู้ในลักษณะนี้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระใน การเรียนรู้ และเตรียมตัวให้พร้อมเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต นอกจากนี้ การเรียนรู้ผ่านโครงงานยังช่วย เสริมสร้างความท้าทาย ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะและความสามารถที่เป็นประโยชน์ สำหรับการวางรากฐานในการประกอบอาชีพในอนาคต โดยการเรียนรู้แบบโครงงานประกอบด้วย ขั้นตอนและกิจกรรมสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองในหลากหลายด้าน ดังนี้

ขั้นที่ 1 คิดและเลือกปัญหาที่จะศึกษา ผู้เรียนจะต้องกำหนดปัญหา แนวคิด และวิธีการแก้ปัญหาตามความสนใจของตนเอง โดยต้องคำนึงถึงความเหมาะสมด้านเวลา ความรู้ ความสามารถ และแหล่งข้อมูลที่สามารถเข้าถึงได้

ขั้นที่ 2 วางแผนการทำโครงการ ผู้เรียนต้องวางแผนการทำงานในทุกขั้นตอน อย่างละเอียด เพื่อลดความผิดพลาดและป้องกันความสับสน โดยประกอบด้วย 1) กำหนดปัญหาและขอบเขตของการศึกษา 2) กำหนดวัตถุประสงค์ แนวคิด วิธีการแก้ปัญหา สมมติฐาน และนิยามที่เกี่ยวข้อง 3) วางแผนการรวบรวมข้อมูลและการค้นคว้าเพิ่มเติม 4) กำหนดวิธีดำเนินงาน เช่น การค้นคว้า วัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ การออกแบบการทดลอง การควบคุมตัวแปร การสำรวจและรวบรวมข้อมูล การประดิษฐ์คิดค้น การวิเคราะห์ข้อมูล และการกำหนดระยะเวลาทำงานในแต่ละขั้นตอน

ขั้นที่ 3 ลงมือทำโครงการ ผู้เรียนจะปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ในขั้นที่ 2 และหากพบปัญหาหรืออุปสรรค สามารถขอคำปรึกษาจากครูหรืออาจารย์ที่ปรึกษาได้

ขั้นที่ 4 เขียนรายงาน ผู้เรียนจะต้องเขียนรายงานสรุปผลการศึกษาค้นคว้าในรูปแบบเอกสาร ซึ่งอธิบายปัญหา วิธีการดำเนินงาน และผลสรุปของการศึกษา รวมถึงการอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการค้นคว้าหรือพัฒนาในอนาคต ดังนี้ 1) กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการทำโครงการ 2) แนะนำให้ผู้เรียนรู้หลักการและวิธีการในการทำโครงการ 3) จัดกิจกรรมเพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เห็นปัญหา 4) แนะนำแนวทางแก่ผู้เรียนในการเลือกปัญหาที่ศึกษา 5) ให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียนในการวางแผนดำเนินงานโครงการ 6) อำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนในการทำโครงการ 7) ติดตามการทำโครงการของผู้เรียนทุกระยะ และให้คำแนะนำช่วยเหลือเมื่อจำเป็น 8) ให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียนในการเขียนรายงานโครงการ 9) ให้โอกาสผู้เรียนได้แสดงผลงานของตนเองในโอกาสและรูปแบบต่างๆ ตามความเหมาะสม 10) ประเมินผลการทำโครงการของผู้เรียนเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการทำโครงการของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น

4. การเรียนการสอนพื้นฐานอาชีพในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดให้มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 3 ลักษณะ ได้แก่ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองตามศักยภาพในทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีจิตสำนึกในการทำประโยชน์เพื่อสังคม รวมถึงการจัดการตนเองและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ ทักษะ และเจตคติจากกลุ่มสาระการเรียนรู้และประสบการณ์ชีวิตมาปรับใช้ในการปฏิบัติกิจกรรม ซึ่งช่วยเสริมสร้างสมรรถนะที่สำคัญและพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร นอกจากนี้ยังช่วยปลูกฝังทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นในสังคม ทำให้ผู้เรียนสามารถดำรงตนอย่างมี

ความสุขทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก ดังนั้น กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการวางรากฐานด้านอาชีพ โดยสถานศึกษาต้องจัดเวลาให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมตามโครงสร้างเวลาเรียนที่กำหนด ได้แก่ ระดับประถมศึกษา 120 ชั่วโมง/ปี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 120 ชั่วโมง/ปี และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 360 ชั่วโมง/3 ปี สัดส่วนของกิจกรรมอาจแตกต่างกันไปตามบริบทและจุดเน้นของแต่ละสถานศึกษา สำหรับกิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมนักเรียน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีความสำคัญและเกี่ยวข้องโดยตรงกับการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านอาชีพ ดังนั้นสถานศึกษาควรดำเนินกิจกรรมเหล่านี้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในด้านอาชีพและการใช้ชีวิตในอนาคต

สรุปได้ว่า แนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพหรืออาชีพศึกษามีจุดประสงค์เพื่อเตรียมผู้เรียนให้พร้อมสำหรับการประกอบอาชีพในอนาคต เพื่อพัฒนาทักษะทั้งด้านวิชาการและปฏิบัติ นโยบายการศึกษาของประเทศไทยที่ปรากฏในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คนทุกช่วงวัยได้รับการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพที่เหมาะสมกับแต่ละช่วงวัย โดยนักเรียนได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพทั้งความรู้ทักษะอาชีพ ทักษะชีวิต ทักษะการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงาน ในหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาด้านทักษะอาชีพ โดยเพิ่มรายวิชาอาชีพในสาระเพิ่มเติมสำหรับระดับมัธยมศึกษา และปรับสัดส่วนเวลาเรียนให้เน้นการปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี 1) การปรับโครงสร้างเวลาเรียน 2) ขั้นตอนการดำเนินงานของสถานศึกษา 3) วิธีการจัดการเรียนการสอน 4) บทบาทของผู้เกี่ยวข้อง 5) แนวทางการส่งต่อนักเรียน ทั้งนี้ การเสริมทักษะอาชีพในหลักสูตรสถานศึกษา สามารถดำเนินการได้หลากหลายวิธี ได้แก่ การบูรณาการทักษะอาชีพในรายวิชาพื้นฐานทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ การจัดรายวิชาเพิ่มเติมที่เน้นทักษะอาชีพ ดังนี้ 1) การเสริมทักษะอาชีพในรายวิชาพื้นฐานตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 2) การเสริมสร้างทักษะอาชีพในรายวิชาเพิ่มเติม 3) การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นวิธีการเรียนการสอนที่เน้นการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสวิเคราะห์ สังเคราะห์ และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ 4) การเรียนการสอนพื้นฐานอาชีพในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และกำหนดให้มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 3 ลักษณะ ได้แก่ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ เพื่อส่งเสริมลักษณะนิสัยในการทำงานและพัฒนานักเรียนให้พร้อมสู่การประกอบอาชีพในอนาคต การเสริมทักษะอาชีพในหลักสูตรสถานศึกษา มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้ 1) สำรวจและวิเคราะห์งานอาชีพที่นักเรียนสนใจ 2) ประสานความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการกำหนดความรู้ ทักษะอาชีพ และคุณลักษณะที่จำเป็น 3) นำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา 4) กำหนดเนื้อหาสาระ และแนวทางการวัดและประเมินผล ซึ่งผู้วิจัยจะอธิบายในหัวข้อต่อไป

2. การสำรวจและวิเคราะห์งานอาชีพที่นักเรียนสนใจ

การสำรวจและวิเคราะห์งานอาชีพที่นักเรียนสนใจเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยให้เราสามารถเข้าใจแนวโน้มและความต้องการในอนาคตของนักเรียนได้อย่างชัดเจน การศึกษาในด้านนี้ไม่เพียงแต่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ค้นพบความสนใจและความสามารถของตนเอง แต่ยังช่วยให้ครูและผู้บริหารการศึกษาออกแบบหลักสูตรและกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน การสำรวจนี้อาจใช้วิธีการต่างๆ เช่น แบบสอบถามหรือสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพในอนาคต สุดท้าย การเข้าใจงานอาชีพที่นักเรียนสนใจจะช่วยเสริมสร้างความมั่นใจในการเลือกเส้นทางอาชีพที่เหมาะสมและสอดคล้องกับศักยภาพของพวกเขา ในปัจจุบัน การกำหนดจุดมุ่งหมายทางการศึกษามักมองข้ามความต้องการและความสนใจของผู้เรียน โดยผู้พัฒนาหลักสูตรควรให้ความสำคัญกับข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน โดยเฉพาะความต้องการและความสนใจของพวกเขา จึงจำเป็นต้องมีการสำรวจความต้องการเหล่านี้เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดสภาพแวดล้อม การจัดเนื้อหา และกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องทั้งในและนอกห้องเรียน นอกจากนี้ ยังช่วยชี้แนะทางการศึกษาต่อในระดับสูง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวางแผนและตัดสินใจเลือกเส้นทางการศึกษาและอาชีพในอนาคตได้อย่างสอดคล้องกับความต้องการของตลาดงาน ความสนใจของผู้เรียนจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาหลักสูตร ช่วยให้การพัฒนาเนื้อหาสอดคล้องกับสิ่งที่ผู้เรียนควรได้รับในโลกยุคปัจจุบัน (กลุ่มพัฒนาระบบการแนะแนว สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561, ย่อหน้า 15)

การสำรวจงานอาชีพที่นักเรียนสนใจสามารถทำได้โดยใช้กระบวนการหลากหลาย เช่น การใช้แบบวัดแวว หรือกระบวนการแนะแนวอาชีพและการศึกษาต่อ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์และเปรียบเทียบความสอดคล้องกับตลาดงาน โดยคำนึงถึงความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น รวมถึงแผนความต้องการของจังหวัด ข้อมูลจากสำนักงานจัดหางานจังหวัด สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด และกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน ซึ่งจะช่วยให้เราเห็นแนวโน้มและโอกาสในการพัฒนาอาชีพที่เหมาะสมกับนักเรียนและตลาดงานในอนาคตได้อย่างชัดเจน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561, ย่อหน้า 2)

แสงสุข พิทยานุกุล, ดาวรุ่ง ชะระอ่า, และมะลิวรรณ ทองอ่อน (2561, หน้า 205-216) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการเลือกอาชีพว่า การสำรวจและวิเคราะห์อาชีพที่นักเรียนสนใจเกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล โดยมีแนวคิดว่าการเลือกอาชีพได้รับอิทธิพลจากหลายปัจจัยหลัก ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล เช่น ความถนัด สติปัญญา และความสนใจ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการเลือกอาชีพ นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลต่อการเลือกอาชีพ ดังนี้ 1) ความถนัดในด้านอาชีพ ซึ่งเป็นความสามารถทางสมองที่ช่วยให้บุคคลสามารถเรียนรู้หรือประกอบอาชีพได้สำเร็จ และสามารถพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความเกี่ยวข้องกับการเลือก

และความสำเร็จในอาชีพ เขาว่าปัญญาเป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีอิทธิพลในการเลือกอาชีพ 3) ความสนใจในอาชีพ เป็นอีกปัจจัยที่สำคัญ เพราะส่งผลต่อความมุ่งมั่นในการประกอบอาชีพของบุคคล 4) บุคลิกภาพ บุคลิกภาพที่ต่างกัน เช่น ลักษณะการเป็นผู้นำหรือผู้ตาม การชอบเก็บตัวหรือสังคม ส่งผลต่อการเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตน 5) ความคุ้นเคยกับอาชีพ และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ที่ประสบความสำเร็จในอาชีพต่างๆ มีส่วนช่วยในการเลือกอาชีพ 6) ค่านิยมเกี่ยวกับอาชีพ ค่านิยมส่วนบุคคล เช่น ความเมตตาและความชอบในการช่วยเหลือผู้อื่น อาจส่งผลให้เลือกอาชีพที่เกี่ยวข้อง เช่น นักสังคมสงเคราะห์ แพทย์ หรือพยาบาล 7) การเรียนรู้และฝึกทักษะในโรงเรียน ช่วยให้นักเรียนค้นพบตนเองและความสนใจในอาชีพที่เหมาะสมกับอนาคต

นอกจากนี้ปัจจัยบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น พ่อแม่ หรือผู้ปกครอง ก็มีอิทธิพลอย่างมากในการเลือกอาชีพของนักเรียน ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยพ่อแม่มักเป็นผู้แนะนำและให้ข้อมูลต่างๆ เพื่อช่วยให้บุตรหลานเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับความสามารถและความถนัดของตน

และในการศึกษาของ แสงสุข พิทยานุกุล, ดารุง ชะระอา, และมะลิวรรณ ทองอ่อน (2561) เสนอแนวคิดความต้องการของมนุษย์ตามทฤษฎีของมาสโลว์ (Maslow) ใช้เป็นปัจจัยในการสำรวจและวิเคราะห์อาชีพที่นักเรียนสนใจ โดยระบุว่ามนุษย์มีความต้องการ 5 ลำดับ ดังนี้ 1) ความต้องการทางร่างกาย (physiological needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานที่สุดที่เกี่ยวข้องกับชีววิทยา เช่น ความต้องการอาหาร อากาศ น้ำ ที่อยู่อาศัย และการรักษาพยาบาล 2) ความต้องการความปลอดภัย (safety needs) เป็นความต้องการลำดับที่สอง ซึ่งจะเกิดขึ้นหลังจากที่ความต้องการทางร่างกายได้รับการตอบสนองแล้ว หมายถึงความต้องการความปลอดภัยทางกายและใจ รวมถึงการอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ปราศจากอันตราย 3) ความต้องการทางสังคม (social needs) เป็นความต้องการลำดับที่สาม ที่เกี่ยวข้องกับการต้องการความรัก การยอมรับจากผู้อื่น และการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มสังคม ความต้องการนี้มีบทบาทสำคัญมากในช่วงวัยเด็ก และบางครั้งอาจมีความสำคัญมากกว่าความต้องการด้านความปลอดภัย 4) ความต้องการเกียรติยศและชื่อเสียง (esteem needs) เป็นความต้องการลำดับที่สี่ ที่เกี่ยวข้องกับความปรารถนาที่จะได้รับการยอมรับ การเคารพ และการให้เกียรติจากผู้อื่น 5) ความต้องการการพัฒนาตนเอง (self-actualization needs) เป็นความต้องการขั้นสูงสุดของมนุษย์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการตระหนักถึงศักยภาพสูงสุดของตนเอง และความปรารถนาที่จะเป็นทุกสิ่งที่คุณสามารถเป็นได้

ทฤษฎีการเลือกอาชีพของ ฮอป พอค (Hop pock's composite Theory) ซึ่งระบุว่า "ความรู้เกี่ยวกับอาชีพมีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจเลือกอาชีพของบุคคล โดยจะช่วยให้บุคคลเข้าใจว่าอาชีพนั้นตอบสนองความต้องการของตนเองได้หรือไม่ สิ่งที่คุณจะได้รับจากการประกอบอาชีพนั้น และสิ่งที่คุณจะสามารถมอบให้แก่อาชีพนั้น" หากปราศจากข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ บุคคลจะเลือกอาชีพเหมือนคนตาบอด แต่หากมีข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่สนใจ ข้อมูลเหล่านั้นจะช่วยให้การตัดสินใจเลือกอาชีพ

มีความเป็นจริงและรอบคอบมากขึ้น สำหรับการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา การเลือกเรียนในสาขาวิชาใดก็ตามมักจะเกี่ยวข้องกับการเลือกเส้นทางอาชีพในอนาคตด้วย การพิจารณาเลือกเรียนสาขาในระดับปริญญาบัณฑิตจึงมีความสำคัญต่ออาชีพและคุณภาพชีวิตในอนาคต การตัดสินใจเลือกเรียนต่อจึงต้องใช้การพิจารณาอย่างรอบคอบ โดยต้องพิจารณาจากปัจจัยแวดล้อมต่างๆ รอบตัว แต่สิ่งสำคัญที่สุด คือ ผู้เลือกจะต้องค้นหาตนเองให้พบก่อนว่าตนเองชอบหรือสนใจในสาขาอาชีพใดเป็นพิเศษซึ่งผู้เรียนเองจะต้องศึกษาและวิเคราะห์ถึงความต้องการในอาชีพ ความสนใจในอาชีพ ก่อนการตัดสินใจที่จะเลือกเรียนต่อตามความสนใจนั้น

ฉัตรปวีณ์ ธนตันคพันธ์, พิจิตรา ธงพานิช, และสฤษดี ศรีขาว (2562, หน้า 343–360) กล่าวถึง รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะอาชีพ เริ่มต้นจากการวัดความสนใจด้านอาชีพก่อน ซึ่งความสนใจ (intrigued) เป็นตัวแปรทางจิตวิทยาตัวหนึ่งที่มีความสำคัญต่อบุคคลซึ่งมีผลต่อการปรับตัวทางการศึกษาและอาชีพความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลตลอดจนการกระทำอื่นในชีวิตประจำวันความสนใจเป็นความรู้สึกที่เกิดจากการรับรู้สิ่งเร้าและเอาใจใส่ต่อสิ่งเร้านั้นอย่างต่อเนื่อง เกิดการตอบสนองอย่างเต็มใจและเกิดความพึงพอใจนั้นการเร้าให้จิตใจตอบสนองจึงเป็นสิ่งสำคัญ ในการสร้างความสนใจและความสนใจจะมีมานานเพียงใดขึ้นอยู่กับสถานะของจิตใจหรือความรู้สึก นอกจากนี้ความสนใจยังเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้เกิดแรงจูงใจในการกระทำสิ่งต่างๆ ทั้งในด้านการเรียนหรือการทำงาน ความสนใจเป็นความรู้สึกที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่การที่จะระบุลงไปว่าบุคคลหนึ่งๆ มีความสนใจในสิ่งใดนั้นต้องพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบเสียก่อน การวัดทักษะด้านอาชีพในงานวิจัยนี้จะเริ่มต้นจากการวัดความสนใจในอาชีพ ได้แก่ ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งมากกว่าสิ่งอื่นๆ ซึ่งจะกระตุ้นให้บุคคลทำกิจกรรมหรือแสวงหาความรู้ในสิ่งใดๆ ที่เขาชอบ หรือพอใจอย่างตั้งใจและวิธีการวัดความสนใจด้านอาชีพ 4 ประการ ดังนี้ 1) สังเกตความเป็นไปของแต่ละบุคคล 2) พิจารณาความสนใจต่างๆ ที่แต่ละบุคคลแสดงออกมา 3) ศึกษากิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลนั้นกระทำ 4) ใช้แบบสำรวจความสนใจ (interest inventory) วัดโดยตรงแบบวัดทักษะอาชีพและการดำรงชีพ

ฉัตรปวีณ์ ธนตันคพันธ์, พิจิตรา ธงพานิช, และสฤษดี ศรีขาว (2562, หน้า 343–360) กล่าวถึง ความมุ่งหมายของทดสอบ หรือการสำรวจความสนใจในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล ไว้ดังนี้ 1) เพื่อช่วยในการค้นหาความสนใจที่ไม่ปรากฏในบุคคลนั้นๆ หรือค้นหาความสนใจที่บุคคลนั้นไม่ทราบว่าตนมีอยู่ 2) เพื่อช่วยให้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความสนใจในตัวบุคคลในด้านต่างๆ ด้วยความมั่นใจว่ามีจริงหรือไม่ 3) เพื่อช่วยกระตุ้นให้บุคคลได้พิจารณาถึงความรู้สึกของตนที่มีต่อกิจกรรมต่างๆ 4) เพื่อนำผลที่ได้จากการทดสอบความสนใจไปใช้เป็นข้อมูลในการให้คำปรึกษาแก่บุคคลต่างๆ 5) เพื่อเป็นการส่งเสริมความสนใจเกี่ยวกับอาชีพและเป็นการแนะแนวทางในการเลือก

อาชีพ 6) เพื่อช่วยให้สามารถจัดโครงการกิจกรรมต่างๆ ได้เหมาะสมและตรงกับความต้องการของบุคคล 7) เพื่อค้นหาความแตกต่างระหว่างความสนใจกับความถนัดหรือความสามารถ 8) เพื่อค้นหาความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นหรือเกิดขึ้นแล้วระหว่างความสนใจที่ต่างกัน 9) เพื่อค้นหาการปรับตัวทั้งด้านการศึกษาและอาชีพอันเนื่องมาจากความสนใจที่ไม่เหมาะสม 10) เพื่อค้นหาปัญหาเกี่ยวกับความสนใจของบุคคลว่า มีแนวโน้มเอียงที่จะเป็นความสนใจของเพศชายหรือเพศหญิง วุฒิภาวะของความสนใจ หรือระดับอาชีพ ซึ่งมีได้เป็นตัวกำหนดความสนใจในอาชีพใดอาชีพหนึ่งโดยเฉพาะ

จากการศึกษาเบื้องต้น สรุปได้ว่า การสำรวจและวิเคราะห์งานอาชีพที่นักเรียนสนใจเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยให้เราสามารถเข้าใจแนวโน้มและความต้องการในอนาคตของนักเรียนได้อย่างชัดเจน จำเป็นต้องมีการสำรวจความต้องการเหล่านี้เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดสภาพแวดล้อม การจัดเนื้อหา และกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องเพื่อให้ผู้เรียนสามารถวางแผนและตัดสินใจเลือกเส้นทางการศึกษาและอาชีพในอนาคตได้อย่างสอดคล้องกับความต้องการของตลาดงาน การสำรวจงานอาชีพที่นักเรียนสนใจสามารถทำได้โดยใช้กระบวนการหลากหลาย เช่น การใช้แบบวัดแวว หรือกระบวนการแนะแนวอาชีพและการศึกษาต่อ นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และเปรียบเทียบความสอดคล้องกับตลาดงาน การสำรวจและวิเคราะห์อาชีพที่นักเรียนสนใจเลือกอาชีพได้รับอิทธิพลจากหลายปัจจัยหลัก ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล เช่น ความถนัด สติปัญญา และความสนใจ และ ปัจจัยบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น พ่อแม่ หรือผู้ปกครอง วิธีการวัดความสนใจด้านอาชีพ 4 ประการ ดังนี้ 1) สังเกตความเป็นไปของแต่ละบุคคล 2) พิจารณาความสนใจต่างๆ ที่แต่ละบุคคลแสดงออกมา 3) ศึกษากิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลนั้นกระทำ 4) ใช้แบบสำรวจความสนใจ (interest inventory) วัดโดยตรงแบบวัดทักษะอาชีพและการดำรงชีพ เพื่อช่วยในการค้นหาความสนใจ และส่งเสริมความสนใจเกี่ยวกับอาชีพและเป็นการแนะแนวทางในการเลือกอาชีพ

3. การประสานความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการร่วมกำหนดความรู้ทักษะอาชีพ และคุณลักษณะที่จำเป็น

การประสานและร่วมมือกับผู้ประกอบการ กลุ่มอาชีพอิสระ วิชาชีพท้องถิ่น และครูผู้สอน เป็นสิ่งสำคัญในการพิจารณาความรู้ ทักษะอาชีพ และคุณลักษณะที่นักเรียนต้องมีการประกอบอาชีพ การร่วมมือเหล่านี้จะช่วยให้สามารถกำหนดระยะเวลาการจัดเสริมทักษะอาชีพได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังสามารถใช้สื่อ ทรัพยากร และอุปกรณ์ที่จำเป็น รวมถึงสถานที่ฝึกประสบการณ์จริง เพื่อสร้างโอกาสในการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงาน ซึ่งจะส่งผลดีต่อการเตรียมความพร้อมของนักเรียนในการเข้าสู่อาชีพที่ต้องการในอนาคต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561, ย่อหน้า 2)

ในการจัดการเรียนการสอนเสริมทักษะทางอาชีพในสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 สถานศึกษาสามารถจัดการเรียนรู้ได้หลากหลาย

รูปแบบตามความเหมาะสม อย่างไรก็ตาม การพัฒนาและการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติจะมีประสิทธิภาพได้เมื่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทและร่วมมือกันอย่างจริงจัง โดยเฉพาะหน่วยงานในระดับท้องถิ่นและสถานศึกษา ที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนเสริมทักษะอาชีพให้มีคุณภาพและสอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียน การประสานความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการกำหนดความรู้ ทักษะอาชีพ และคุณลักษณะที่จำเป็นมีบทบาทและหน้าที่ ดังนี้ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2566, หน้า 26)

1. บทบาทหน้าที่ของหน่วยงาน

1.1 ระดับชาติ

1.1.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- 1) พิจารณาเสนอนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาสนับสนุนงบประมาณ ทรัพยากร บุคลากร
- 2) ส่งเสริมสนับสนุนกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
- 3) ควบคุมคุณภาพตามเป้าหมายของหลักสูตรแกนกลางให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคมนโยบายระดับชาติ
- 4) วิจัยเพื่อให้การใช้และพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ระดับท้องถิ่น

1.2.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานการบริหารการศึกษาพิเศษมีหน้าที่ในการดูแลและส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนเสริมทักษะอาชีพของสถานศึกษาในสังกัด ดังต่อไปนี้

- 1) จัดทำกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่นที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ เศรษฐกิจทรัพยากรในท้องถิ่น
- 2) จัดทำคลังข้อมูลของเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา
- 3) ให้คำปรึกษาแนะนำการส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณทรัพยากรวัสดุอุปกรณ์ครุภัณฑ์บุคลากรรวมถึงปัจจัยต่างๆ ที่จำเป็นในการจัดการศึกษาเสริมทักษะอาชีพ
- 4) สร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมสนับสนุนให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษาเพื่อต่อยอดในระดับที่สูงขึ้นการศึกษาเฉพาะทางหรือการประกอบอาชีพ

5) กำกับติดตามดูแลให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาดำเนินไปอย่างต่อเนื่องมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนชุมชนท้องถิ่นประเทศและฐานต่อความเปลี่ยนแปลงของโลก

1.2.2 สถานศึกษา มีบทบาทความรับผิดชอบหลักในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาซึ่งในการจัดการเรียนการสอนเสริมทักษะทางอาชีพตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 สถานศึกษาสามารถดำเนินการ ดังนี้

- 1) สำรวจความถนัดและความสนใจของผู้เรียนเกี่ยวกับอาชีพและความพร้อมของสถานศึกษาในการสนับสนุนการเรียนรู้ และส่งเสริมทักษะอาชีพในเรื่อง งบประมาณ ทรัพยากร แหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ และวิทยาการ
- 2) ศึกษาความต้องการของตลาดงานกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น และแนวทางการจัดการเรียนการสอนอาชีพในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 3) ร่วมการวางแผนเตรียมความพร้อมจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและแผนการจัดการเรียนการสอนโดยประสานความร่วมมือกับเครือข่าย ชุมชน สถานประกอบการในเขตพื้นที่ สถาบันอาชีวศึกษา สถาบันอุดมศึกษา ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง เพื่อเป็นผู้ให้ความรู้ แหล่งเรียนรู้ แหล่งฝึกงาน ตลาดรองรับผลผลิตจากการเรียนรู้ และรองรับผู้จบการศึกษาจากสถานศึกษา
- 4) ชี้แจงทำความเข้าใจสร้างความร่วมมือรวมถึงการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนพื้นฐานอาชีพของสถานศึกษาประจำ
- 5) สัมพันธ์ให้ความเข้าใจกับผู้ปกครองให้ทราบความสำคัญของการจัดเสริมทักษะอาชีพในหลักสูตรสถานศึกษา
- 6) แนะนำทางเลือกให้กับผู้เรียนเพื่อการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพให้สอดคล้องกับความสนใจความถนัดของผู้เรียนความต้องการของตลาดแรงงานและสถานการณ์แรงงานของประเทศ
- 7) กำกับและติดตามการดำเนินงานการจัดการเรียนการสอนพื้นฐานอาชีพในสถานศึกษา

2. บทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้อง

ผู้ที่เกี่ยวข้องมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างประสบการณ์อาชีพแก่นักเรียน ดังนี้

2.1 นักเรียน

2.1.1 เรียนรู้ สำรวจ รู้จักวิเคราะห์ตนเองอย่างมีเหตุผล เพื่อสะท้อนให้เห็นตัวตนที่แท้จริง

2.1.2 สืบค้นหาอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง

2.1.3 ตัดสินใจเลือกแหล่งเรียนรู้ร่วมกับผู้ปกครอง

2.1.4 ฝึกฝนทักษะอาชีพ และเสริมสร้างประสบการณ์อาชีพเพิ่มเติม

2.1.5 ประเมินและทบทวนตนเองก่อน-หลังสร้างเสริมทักษะอาชีพ

2.1.6 แบ่งปันประสบการณ์ด้านทักษะอาชีพ

2.1.7 วางแผนตัดสินใจเลือกศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพ

2.2 ผู้ปกครอง

2.2.1 ให้คำปรึกษาร่วมตัดสินใจการเลือกแหล่งเรียนรู้การฝึกประสบการณ์
อาชีพให้กับนักเรียน

2.2.2 หาแหล่งเรียนรู้ทางด้านอาชีพ

2.2.3 อนุญาตให้นักเรียนไปศึกษาแหล่งเรียนรู้สร้างเสริมประสบการณ์อาชีพ
ด้านต่างๆ

2.2.4 กำกับดูแลสนับสนุนสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพ

2.2.5 เปิดโอกาสให้นักเรียนได้นำประสบการณ์และบันทึกการเรียนรู้ด้าน
ทักษะอาชีพของนักเรียนมาแลกเปลี่ยนกับครอบครัว

2.2.6 ประสานครูและผู้ดูแลนักเรียนในการสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพใน
กรณีจำเป็น

2.2.7 ร่วมวางแผนศึกษาต่อและประกอบอาชีพกับนักเรียน

2.3 ครูที่ปรึกษา

2.3.1 ส่งเสริมให้นักเรียนสำรวจ และรู้จักตนเอง

2.3.2 จัดหาสารสนเทศเกี่ยวกับทักษะอาชีพ

2.3.3 ให้คำปรึกษานักเรียน

2.3.4 ร่วมกับผู้ปกครองหาแหล่งเรียนรู้ด้านทักษะอาชีพ

2.3.5 กำกับดูแลสนับสนุนด้านหลังเรียนรู้และแหล่งฝึกประสบการณ์ทักษะอาชีพ

2.3.6 ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

2.4 ครูแนะแนวหรือครู/ผู้ปฏิบัติหน้าที่แนะแนว

2.4.1 จัดกระบวนการแนะแนวอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง

2.4.2 อำนวยความสะดวกในการให้นักเรียนได้ประสบการณ์อาชีพและมี
ทักษะอาชีพ

2.4.3 เป็นผู้ประสานการดำเนินการต่างๆ ในการเสริมทักษะและเสริม
ประสบการณ์อาชีพของนักเรียน

2.5 ผู้อำนวยการสถานศึกษา

2.5.1 กำหนดนโยบาย และแนวปฏิบัติของสถานศึกษาในด้านการเสริมทักษะ และเสริมประสบการณ์อาชีพ

2.5.2 สนับสนุนงบประมาณ

2.5.3 ประสานความร่วมมือกับเขตพื้นที่การศึกษาและประสานสถานประกอบการหรือแหล่งเรียนรู้

2.5.4 ร่วมประชุมทำความเข้าใจกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อกำหนดแนวทางนโยบายที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

2.6 เขตพื้นที่การศึกษา/การศึกษาจังหวัด

2.6.1 เชื่อมโยงแผนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2.6.2 ชี้แจงทำความเข้าใจกับโรงเรียน

2.6.3 ประสานความร่วมมือกับสถานประกอบการแหล่งการเรียนรู้เพื่อเสริมทักษะอาชีพให้กับนักเรียน

2.7 สถานประกอบการ/แหล่งเรียนรู้

2.7.1 ร่วมกำหนดสิ่งที่นักเรียนจะเรียนรู้ในการเสริมทักษะอาชีพ

2.7.2 ชี้แนะให้ข้อมูลและให้คำแนะนำในการประกอบอาชีพ

2.7.3 ตรวจสอบทักษะการเรียนรู้ของนักเรียน

2.7.4 ประสานผู้ปกครองหรือโรงเรียนเมื่อมีเหตุจำเป็น

2.7.5 ระวังความปลอดภัยของนักเรียน

จากการศึกษาของ สายเพ็ญ บุญทองแก้ว (2563, หน้า 12-13) กล่าวว่า การประสานความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องและเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งประกอบด้วย การมีส่วนร่วมจากชุมชน ผู้ปกครอง หน่วยงานท้องถิ่น ผู้ประกอบการในพื้นที่ รวมถึงการสนับสนุนจากมูลนิธิและองค์กรเอกชน นอกจากนี้ ยังรวมถึงความร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียน เช่น การเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับนักเรียน การจัดวิทยากรให้ความรู้ การร่วมกันพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา และเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการสร้างเครือข่ายและการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อระดมทรัพยากรในการสนับสนุนนักเรียน ครู และโรงเรียน

สรุปได้ว่า การประสานความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการกำหนดความรู้ ทักษะอาชีพ และคุณลักษณะที่เป็น เป็นสิ่งสำคัญในการพิจารณาความต้องการที่นักเรียนต้องมีเพื่อประกอบอาชีพ การร่วมมือเหล่านี้จะช่วยให้สามารถกำหนดระยะเวลาในการเสริมทักษะอาชีพได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

หน่วยงานในระดับท้องถิ่นและสถานศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนเสริมทักษะอาชีพให้มีคุณภาพและสอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียน การประสานความร่วมมือยังรวมถึงการมีส่วนร่วมของบุคลากรในโรงเรียน เช่น การเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับนักเรียน การจัดวิทยากรให้ความรู้ การพัฒนาหลักสูตรร่วมกัน และการเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังมีการสร้างเครือข่ายและการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อระดมทรัพยากรในการสนับสนุนนักเรียน ครู และโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

4. การนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา

สถานศึกษานำแผนการจัดเสริมทักษะอาชีพมารวมเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร เพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะที่จำเป็นให้กับนักเรียน จากนั้นจะเสนอขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษา ก่อนที่จะเริ่มดำเนินการจัดเสริมทักษะอาชีพให้กับนักเรียน ซึ่งจะช่วยให้ นักเรียนสามารถค้นหาความถนัดและความต้องการของตนเอง รวมถึงการค้นพบตัวตนและวางแผนเส้นทางการศึกษาต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้เครื่องมือประเมินบุคลิกภาพและความถนัดที่สอดคล้องกับอาชีพ รวมถึงผลการเรียนจากรายวิชาพื้นฐาน รายวิชาเพิ่มเติม และผลการประเมินกิจกรรมพัฒนานักเรียน เพื่อสร้างเส้นทางการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับแต่ละบุคคลและตอบสนองต่อความต้องการของตลาดงานในอนาคต

ปริยาภรณ์ ตั้งคุณานันต์ (2562, หน้า 56-57) ได้กล่าวว่า ในกระบวนการบริหารหลักสูตร มี 7 ด้าน ได้แก่ การเตรียมความพร้อม การจัดทำหลักสูตร การวางแผนดำเนินการ การดำเนินการบริหารหลักสูตรการนิเทศกำกับ ติดตามและประเมินผล การสรุปผลการดำเนินการบริหารหลักสูตร และการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารหลักสูตร ในส่วนของการบริหารหลักสูตร ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือกันของกลุ่มบุคคลในสถานศึกษา ในการนำทักษะอาชีพไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา วางกรอบหรือข้อกำหนดการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ทักษะและคุณลักษณะและเป็นระบบ โดยกำหนดจุดมุ่งหมายเนื้อหา มวลประสบการณ์ และจัดสรรปัจจัยทางการบริหารเพื่อสนับสนุนกรอบ หรือกำหนดการพัฒนา ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจึงต้องบริหารหลักสูตรโดยจัดทำหลักสูตร สนับสนุนการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ และติดตามดูแลคุณภาพการจัดทำหลักสูตร และการใช้ หลักสูตรเพื่อการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ อีกทั้งนำผลจากการติดตามกำกับดูแลมาปรับปรุง หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

พลวัฒน์ กัลยาประสิทธิ์ (2566, หน้า 50-55) กล่าวว่า กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพเป็นการนำทักษะอาชีพไปเสริมเพื่อใช้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่

1. การวางแผนการบริหารหลักสูตร คือ การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรในระดับสถานศึกษา ประกอบด้วย

1.1 แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตร หรือ คณะทำงานในการจัดทำหลักสูตร

1.2 วิเคราะห์สารสนเทศ จุดแข็ง จุดอ่อน ความต้องการของผู้เรียน ข้อมูลประกอบการจัดทำหลักสูตร

1.3 การวางแผนประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อสร้างเสริมความเข้าใจในการใช้หลักสูตร

1.4 การวางแผนสนับสนุนทรัพยากร งบประมาณ สื่อ แหล่งเรียนรู้ เทคโนโลยี อาคารปฏิบัติงานอาชีพและแหล่งเรียนรู้ในการฝึกปฏิบัติจริง เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้

1.5 การวางแผนพัฒนาครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้

2. การวางแผนการใช้หลักสูตร คือ การเตรียมการนำหลักสูตรสถานศึกษาที่ได้จัดทำขึ้นไปใช้ในระดับชั้นเรียนโดยครูประกอบด้วย

2.1 การวางแผนเตรียมการนำหลักสูตรไปใช้ทำความเข้าใจในการใช้หลักสูตรกับครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการใช้หลักสูตร

2.2 การสร้างความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตร การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้กับครู

2.3 การวางแผนจัดครูเข้าสอนให้ตรงตามความสามารถและความถนัด

2.4 การวางแผนการกำกับติดตามการใช้หลักสูตร

2.5 การวางแผนการประเมินการใช้หลักสูตร

3. การจัดสื่อและแหล่งเรียนรู้ในการใช้หลักสูตร คือ การดำเนินการในการส่งเสริมและสนับสนุนทรัพยากรในการใช้หลักสูตร ประกอบด้วย

3.1 การจัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุน วัสดุอุปกรณ์ในการจัดการเรียนรู้ที่เพียงพอ

3.2 จัดหาและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ อาคารสถานที่ สื่อ เทคโนโลยี

3.3 การเลือกใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้

3.4 การสนับสนุนทางวิชาการโดยทำข้อตกลง (MOU) กับสถานประกอบการในการฝึกทักษะอาชีพ

4. การดำเนินการใช้หลักสูตร คือ การดำเนินการใช้หลักสูตรในการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนประกอบด้วย

4.1 การออกแบบการเรียนรู้ เนื้อหา ตัวชี้วัด กิจกรรมการเรียนรู้

4.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย

4.3 จัดกระบวนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

5. การนิเทศติดตามการใช้หลักสูตร คือ การดำเนินการนิเทศติดตามใช้หลักสูตร ในการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน ประกอบด้วย

5.1 การแต่งตั้งผู้รับผิดชอบการนิเทศภายใน

5.2 การสร้างความเข้าใจแก่ผู้รับการนิเทศ

5.3 นิเทศการใช้หลักสูตร เก็บรวบรวมข้อมูลและรายงานผลการนิเทศ

6. การประเมินการใช้หลักสูตร คือ การดำเนินประเมินผลใช้หลักสูตรในการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน ประกอบด้วย

6.1 กำหนดผู้ประเมินการใช้หลักสูตร

6.2 กำหนดเครื่องมือรูปแบบการประเมินการใช้หลักสูตร

6.3 ประเมินการใช้หลักสูตร

6.4 สรุปรายงานผลการใช้หลักสูตร

การนำหลักสูตรการงานอาชีพไปสู่การปฏิบัติเป็นการสร้างและพัฒนาความสามารถ ทักษะ และค่านิยมที่จำเป็นในการแสวงหาโอกาสในการประกอบอาชีพ โดยควรเริ่มปลูกฝังตั้งแต่วัย เด็กและส่งเสริมไปตลอดชีวิต เนื่องจากการเข้าสู่การประกอบอาชีพและการทำงานเป็นกระบวนการที่มีความท้าทาย ซึ่งต้องมีการปรับตัวและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง คุณลักษณะที่สำคัญในการนำหลักสูตร การงานอาชีพไปสู่การปฏิบัติ คือ การใช้วิธีการต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกการคิดอย่างมี วิจารณญาณและการคิดเชิงวิพากษ์ (Yates, & Bruce, 2017, pp.62-70) การนำหลักสูตรการงาน อาชีพไปสู่การปฏิบัติสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ การศึกษารับรู้การประกอบอาชีพ (entrepreneurial awareness education) การศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ (education for start-up) และการศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงของการประกอบอาชีพ (education for entrepreneurial dynamism) ทั้งสามประเด็นนี้ (Deng, 2017) มีรายละเอียดเพิ่มเติม ดังนี้

1. การศึกษาความตระหนักรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ (entrepreneurial awareness education) หมายถึง การนำหลักสูตรการงานอาชีพไปสู่การปฏิบัติเพื่อเพิ่มความรู้และ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ การทำงานอิสระ และการเป็นผู้ประกอบการเบื้องต้นให้กับ ผู้เรียน เพื่อให้พวกเขาสามารถตัดสินใจเลือกอาชีพอย่างมีเหตุผลและรอบคอบ

2. การศึกษาเพื่อการเริ่มต้นประกอบอาชีพ (education for startup) คือ การเตรียม ความพร้อมให้ผู้เรียนสามารถก้าวสู่การเป็นเจ้าของธุรกิจขนาดเล็ก โดยส่งเสริมให้พวกเขามีแนวคิด จากการเป็นผู้หางานไปสู่การเป็นผู้ประกอบการ มีแรงบันดาลใจและความตั้งใจที่จะประกอบอาชีพ อิสระ รวมถึงการพัฒนาคุณลักษณะที่จำเป็น เช่น การมีวิสัยทัศน์ ความคิดสร้างสรรค์ การเข้าใจผู้อื่น

และทักษะทางสังคม ผู้เรียนในหลักสูตรนี้มักมีแรงจูงใจสูงที่จะเรียนรู้และเตรียมตัวเพื่อการประกอบอาชีพ

3. การศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงของการประกอบอาชีพ (education for entrepreneurial dynamism) เน้นการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติที่เชื่อมโยงกับการประกอบธุรกิจจริง โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนได้สัมผัสประสบการณ์ของการเป็นผู้ประกอบการในรูปแบบต่างๆ เช่น การเขียนแผนธุรกิจ การฝึกปฏิบัติกับกรณีศึกษาธุรกิจจริง การทำโครงงานกลุ่ม และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ประกอบการ

จากการศึกษาสรุปได้ว่า การนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา เป็นการเสริมทักษะอาชีพมารวมเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร เพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะที่จำเป็นให้กับนักเรียน ในกระบวนการบริหารหลักสูตร 7 ด้าน ได้แก่ การเตรียมความพร้อม การจัดทำหลักสูตร การวางแผน ดำเนินการ การดำเนินการ การบริหารหลักสูตร การนิเทศกำกับ ติดตามและประเมินผล การสรุปผล การดำเนินการบริหารหลักสูตร และการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารหลักสูตร วางกรอบหรือข้อกำหนดการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ทักษะและคุณลักษณะและเป็นระบบ การบริหารหลักสูตร เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพเป็นการนำทักษะอาชีพไปเสริมเพื่อใช้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน 1) การวางแผนการบริหารหลักสูตร 2) การวางแผนการใช้หลักสูตร 3) การจัดสื่อและแหล่งเรียนรู้ในการใช้หลักสูตร 4) การดำเนินการใช้หลักสูตร 5) การนิเทศติดตามการใช้หลักสูตร และ 6) การประเมินการใช้หลักสูตร การนำหลักสูตรการงานอาชีพไปสู่การปฏิบัติเป็นการสร้างและพัฒนาความสามารถ ทักษะ และค่านิยมที่จำเป็นในการแสวงหาโอกาสในการประกอบอาชีพ โดยควรเริ่มปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็กและส่งเสริมไปตลอดชีวิต การนำหลักสูตรการงานอาชีพไปสู่การปฏิบัติสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ การศึกษารับรู้การประกอบอาชีพ การศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ และการศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงของการประกอบอาชีพ เพื่อสร้างเส้นทางการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับแต่ละบุคคล หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

5. กำหนดแนวทางการวัดและประเมินผล

การกำหนดเนื้อหาสาระในการจัดการศึกษาเพื่อเสริมทักษะอาชีพควรแบ่งออกเป็น ภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ และการฝึกทักษะ รวมถึงการสร้างคุณลักษณะที่จำเป็นให้กับนักเรียน โดยเนื้อหาควรสอดคล้องกับอาชีพที่นักเรียนสนใจ เพื่อให้ นักเรียนได้มีโอกาสลงมือปฏิบัติในสถานการณ์จำลองหรือสถานการณ์จริง ซึ่งจะช่วยให้พวกเขาได้รับประสบการณ์ในการแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในกระบวนการทำงาน นอกจากนี้ ควรจัดทำเครื่องมือวัดผลด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามสภาพจริง โดยออกแบบเครื่องมือวัดผลให้เหมาะสมกับระดับคุณภาพในแต่ละขั้นตอน

ของการเรียนรู้ และมีการประเมินชิ้นงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถติดตามและปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561, ย่อหน้า 2)

การเสริมทักษะอาชีพในหลักสูตรสถานศึกษา คือ กระบวนการในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจและมีทักษะด้านอาชีพ เพื่อนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ มีรายได้ โดยการจัดการเรียนรู้ ที่จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด และความต้องการของผู้เรียนแต่ละบุคคล การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนทั้งภาคทฤษฎี ภาควิปฏิบัติและฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจากสถานการณ์จริง สามารถนำความรู้และทักษะไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพได้

อัญชลี ธรรมะวิสิกุล (2562, ย่อหน้า 2) กล่าวว่า การวัดผลประเมินผลจึงเป็นกิจกรรมที่สำคัญ ที่จะบอกให้รู้ว่า เมื่อจัดการเรียนรู้เสร็จสิ้นลงแล้ว ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะและมีคุณลักษณะตามจุดมุ่งหมายที่หลักสูตรกำหนดหรือไม่เพียงใด ซึ่งความเป็นจริงแล้วการวัดผลและประเมินผลมิได้ทำเฉพาะเมื่อกระบวนการเรียนรู้จบลงแล้วเท่านั้น แต่เกิดขึ้นตลอดเวลาของการดำเนินการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากการวัดผลและประเมินผลเป็นกิจกรรมที่สอดแทรกอยู่ทุกขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้ ดังนั้นการประเมินจึงเริ่มตั้งแต่ประเมินก่อนเรียน ประเมินขณะเรียน และประเมินหลังเรียน ซึ่งประเภทการประเมิน 4 ประเภท ดังนี้ 1) การประเมินก่อนเรียน เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐานของผู้เรียนรายบุคคลว่า ผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้ในเรื่องที่จะเรียนมากน้อยเพียงใด เพื่อที่ครูจะได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม 2) การประเมินผลระหว่างเรียน เป็นการประเมินระหว่างดำเนินการจัดการเรียนรู้ เพื่อดูความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียนเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่มเรียน และ เพื่อนำผลที่ได้มาใช้อย่างเหมาะสมในการปรับปรุงการจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ 3) การประเมินผู้เรียนเฉพาะราย เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของผู้เรียนเฉพาะราย เพื่อครูจะได้หาแนวทางในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียนได้ถูกต้อง 4) การประเมินเมื่อสิ้นสุดกระบวนการเรียนรู้ เป็นการประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียน ว่าผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์การเรียนหรือไม่ หรือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับใด

ศศิธร บัวทอง (2560, หน้า 1856-1867) ได้กล่าวถึง แนวทางการวัดและประเมินทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต้องอยู่บนจุดมุ่งหมายพื้นฐาน 2 ประการ ดังนี้ ประการแรก คือ การวัดและประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน การเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่องในระหว่างการเรียนรู้การสอนช่วยให้ผู้สอนสามารถวิเคราะห์และปรับปรุงการเรียนรู้ของผู้เรียนและการสอนของตนได้ โดยใช้การประเมินผลแบบย่อย (formative assessment) เพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนในการพัฒนาตนเอง มุ่งเน้นที่การประเมินเพื่อการเรียนรู้ (assessment for learning) โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย เช่น การสังเกต การซักถาม และการใช้แฟ้มสะสมงาน ประการที่สอง คือ การวัดและประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียน เป็นการประเมินสรุปผลการเรียนรู้

(summative assessment) เพื่อกำหนดคะแนนหรือระดับผลการเรียน เช่น เมื่อจบหน่วยการเรียนรู้หรือรายวิชา ควรให้ผู้เรียนมีโอกาสดูแลความรู้ความสามารถในหลากหลายวิธี และใช้เกณฑ์ผลการปฏิบัติเพื่อตัดสินผลการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ การประเมินทั้งสองประเภทมีความสำคัญต่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้ยังได้นำเสนอวิธีการวัดและประเมินทักษะทักษะในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

1. การประเมินด้วยการสื่อสารส่วนบุคคล ได้แก่

- 1.1 การถามตอบระหว่างทำกิจกรรมการเรียนรู้
- 1.2 การพบปะสนทนาพูดคุยกับผู้เรียน
- 1.3 การพบปะสนทนาพูดคุยกับผู้เกี่ยวข้องกับผู้เรียน
- 1.4 การสอบปากเปล่าเพื่อประเมินความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติ
- 1.5 การอ่านบันทึกเหตุการณ์ต่างๆ ของผู้เรียน
- 1.6 การตรวจแบบฝึกหัดและการบ้าน พร้อมให้ข้อมูลป้อนกลับ

2. การประเมินจากการปฏิบัติ (performance assessment) เป็นวิธีการประเมินที่ผู้สอนมอบหมายให้ผู้เรียนทำงานหรือกิจกรรม เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนในการประเมินประเภทนี้ ผู้สอนต้องเตรียมการในสองประเด็นสำคัญ ได้แก่ 1) ภาระงานหรือกิจกรรมที่มอบหมาย (tasks) และ 2) เกณฑ์การให้คะแนน (rubrics) โดยลักษณะของการประเมินที่เน้นการปฏิบัติจริงมี ดังนี้

2.1 การประเมินจะต้องอิงจากสภาพจริงและสามารถดำเนินการได้ตลอดเวลาในทุกสถานการณ์ ทั้งในและนอกโรงเรียน โดยการสังเกตพฤติกรรมต่างๆ ของผู้เรียน

2.2 กำหนดปัญหาหรืองานแบบปลายเปิด เพื่อให้นักเรียนสามารถสร้างคำตอบด้วยการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ผลิตภัณฑ์หรือทำงาน

2.3 ไม่เน้นการประเมินเพียงแค่ทักษะพื้นฐาน แต่ควรให้นักเรียนผลิต สร้าง หรือทำงานบางอย่าง เน้นทักษะการคิดที่ซับซ้อน และกระบวนการพิจารณาไตร่ตรอง รวมถึงการแก้ปัญหาเพื่อการเรียนรู้ที่มุ่งหวังผลในการแก้ปัญหา

2.4 ใช้ข้อมูลหลายแหล่งในการประเมิน ควรมีความพยายามในการทำความรู้จักนักเรียนจากหลายมุมมอง โดยข้อมูลควรมาจากหลายทาง และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลควรมีความหลากหลาย

2.5 เน้นการมีส่วนร่วมระหว่างนักเรียน ครู และผู้ปกครองในการประเมินผล

2.6 นักเรียนควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่า จะประเมินตนเองในด้านใด เรื่องอะไร การให้โอกาสนักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลจะช่วยให้พวกเขาสามารถวางแผนการเรียนรู้

ตามความต้องการ กำหนดจุดประสงค์ วิธีการเรียน และเกณฑ์การประเมินที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง

2.7 ข้อมูลที่ได้จากการประเมินต้องสะท้อนกระบวนการเรียนการสอน และแสดงให้เห็นว่าผู้สอนได้ตอบสนองต่อความสามารถ ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียนแต่ละคนได้หรือไม่

2.8 ประเมินด้านต่างๆ ด้วยวิธีที่หลากหลายในสถานการณ์ต่างๆ อย่างต่อเนื่อง

3. การประเมินตามสภาพจริง (authentic assessment) คือการประเมินผลจากการปฏิบัติงานหรือกิจกรรมในสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริง ซึ่งต้องมีความซับซ้อนและเป็นองค์รวมมากกว่างานปฏิบัติทั่วไป วิธีการนี้อาจมีความยุ่งยากในการประเมินผลมากกว่า เนื่องจากต้องจัดสถานการณ์ให้ใกล้เคียงกับความจริง แต่มีประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างมาก เพราะช่วยให้เห็นความสามารถที่แท้จริงของนักเรียน รวมถึงจุดเด่นและข้อบกพร่อง เพื่อการแก้ไขที่ตรงประเด็นที่สุด หลักการประเมินตามสภาพจริงมีดังนี้

3.1 การประเมินตามสภาพจริง ไม่เน้นการประเมินทักษะพื้นฐาน (skill assessment) แต่เน้นการประเมินทักษะการคิดที่ซับซ้อน (complex thinking skill) ในการทำงาน ความร่วมมือ ในการแก้ปัญหา และการประเมินตนเองทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน

3.2 การประเมินตามสภาพจริง เป็นการวัดและประเมินความก้าวหน้าของนักเรียน

3.3 การประเมินตามสภาพจริง เป็นการสะท้อนให้เห็นการสังเกตสภาพงานปัจจุบัน (current work) ของนักเรียน และสิ่งที่นักเรียนได้ปฏิบัติจริง

3.4 การประเมินตามสภาพจริง เป็นการผูกติดนักเรียนกับงานที่เป็นจริง โดยพิจารณาจากงานหลายๆ ชิ้น

3.5 ผู้ประเมินควรมีหลายๆ คน โดยมีการประชุมระหว่างกลุ่มผู้ประเมินเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน

3.6 การประเมินต้องดำเนินการไปพร้อมกับการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

3.7 นำการประเมินตนเองมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของการประเมินตามสภาพที่แท้จริง

3.8 การประเมินตามสภาพจริง ควรมีการประเมินทั้ง 2 ลักษณะ คือ การประเมินที่เน้นการปฏิบัติจริง และการประเมินจากแฟ้มสะสมงาน

4. การประเมินด้วยแฟ้มสะสมงาน (portfolio assessment) เป็นวิธีการประเมินที่ช่วยให้การประเมินตามสภาพจริงมีความสมบูรณ์และสะท้อนศักยภาพที่แท้จริงของผู้เรียนมากขึ้น โดยให้ผู้เรียนเก็บรวบรวมผลงานจากการปฏิบัติจริงในชั้นเรียนหรือในชีวิตจริงที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ต่างๆ มาจัดแสดงอย่างเป็นระบบ จุดประสงค์คือเพื่อสะท้อนความพยายาม เจตคติ แรงจูงใจ พัฒนาการ และความสำเร็จในการเรียนรู้ การวางแผนและดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ในการประเมินด้วยแฟ้มสะสมงานจะช่วยผู้สอนได้ในการประเมินจากแฟ้มแทนการประเมินจากการปฏิบัติจริง

เบรนนัน (Brennan, 2023, pp.1-20) ได้สำรวจแนวทางการประเมินผลทางการศึกษา ไว้อย่างละเอียด โดยครอบคลุม 3 ด้านหลัก ได้แก่ 1) หลักการทางทฤษฎี เช่น ความเที่ยงตรง ความเชื่อถือได้ และความเป็นธรรม 2) การสร้างและบริหารการประเมิน เช่น การพัฒนาข้อสอบ การประเมินการปฏิบัติ และการตั้งเกณฑ์มาตรฐาน และ 3) การประยุกต์ใช้ เช่น ความรับผิดชอบในการสอบมาตรฐาน และการพิจารณาทางจริยธรรมในการทดสอบ

คูบิชซิน, และโบริช (Kubiszyn, & Borich, 2024, pp.68-86) ได้กล่าวถึง แนวทางสำคัญของการวัดและประเมินผลทางการศึกษา โดยเน้นเครื่องมือและกลยุทธ์ที่นำไปใช้ได้จริงสำหรับครูผู้สอน เช่น การออกแบบข้อสอบที่มีประสิทธิภาพ ความเข้าใจบทบาทของการทดสอบที่มีผลกระทบสูง และการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้วิธีการทั้งแบบอ้างอิงตามกลุ่ม (norm-referenced) และอ้างอิงตามเกณฑ์ (criterion-referenced) นอกจากนี้ยังเน้นการประเมินที่อิงกับการปฏิบัติจริงและแฟ้มสะสมงาน โดยให้ความสำคัญกับการวัดความก้าวหน้าและความสามารถของนักเรียนอย่างยุติธรรมในสถานการณ์จริง ทั้งนี้ยังครอบคลุมถึงความเที่ยงตรง (reliability) ความเชื่อถือได้ (validity) และความสำคัญของการให้ข้อมูลย้อนกลับแบบย่อย (formative feedback) เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

เฮนนิ่ง, และโรเบิร์ตส์ (Henning, & Roberts, 2023, pp.45-64) เน้นกรอบการประเมินที่ทั้งปฏิบัติและทฤษฎีในบริบทของการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะงานด้านกิจการนักศึกษา พวกเขาเน้นการใช้ข้อมูลอย่างเป็นระบบในการประเมินการเรียนรู้และพัฒนานักศึกษานอกห้องเรียน หัวข้อสำคัญ ได้แก่ การออกแบบกระบวนการประเมินที่ครอบคลุม การใช้ทั้งวิธีเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ และให้ความสำคัญกับความเท่าเทียมและจริยธรรมในการประเมิน พร้อมใช้ผลการประเมินเพื่อปรับปรุงบริการทางการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษาและเป้าหมายของสถาบัน

จากการศึกษาสรุปได้ว่า กำหนดแนวทางการวัดและประเมินผลควรจัดทำเครื่องมือวัดผลด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามสภาพจริง โดยออกแบบเครื่องมือวัดผลให้เหมาะสมกับระดับคุณภาพในแต่ละขั้นตอนของการเรียนรู้การวัดผลประเมินผลจึงเป็นกิจกรรมที่สำคัญ ที่จะบอกให้รู้ว่า เมื่อจัดการเรียนรู้เสร็จสิ้นลงแล้ว ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะและมีคุณลักษณะตามจุดมุ่งหมายที่หลักสูตรกำหนดหรือไม่เพียงใดการประเมินจึงเริ่มตั้งแต่ การประเมินก่อนเรียน การประเมินผลระหว่างเรียน การประเมินผู้เรียนเฉพาะราย การประเมินเมื่อสิ้นสุดกระบวนการเรียนรู้ ปัจจุบันการจัดการการศึกษามีแนวทางการวัดและประเมินทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 วัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนมีจุดมุ่งหมายพื้นฐาน 2 ประการ คือ การวัด

และประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน และการวัดและประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียน มีวิธีการวัดและประเมินทักษะทักษะในศตวรรษที่ 21 คือ 1) การประเมินด้วยการสื่อสารส่วนบุคคล 2) การประเมินจากการปฏิบัติ 3) การประเมินตามสภาพจริง 4) การประเมินด้วยแฟ้มสะสมงาน ทั้งนี้การวัดและประเมินผลจะต้องอยู่บนพื้นฐานของความเที่ยงตรง ความเชื่อถือได้ ความเป็นธรรม และความสำคัญของการให้ข้อมูลย้อนกลับแบบย่อย เพื่อพัฒนาการเรียนของนักเรียนอย่างต่อเนื่องพร้อมใช้ผลการประเมินเพื่อปรับปรุงบริการทางการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและเป้าหมายของสถานศึกษา

จากการศึกษาหลักการแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา การเสริมทักษะอาชีพของนักเรียนมีเป้าหมายเพื่อให้ความรู้และฝึกทักษะที่สร้างความเชี่ยวชาญและสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน โดยจะผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะเฉพาะด้าน และทักษะที่จำเป็นสำหรับอาชีพเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดความสำเร็จในนักเรียนตั้งแต่ระดับปฐมวัย ประถมศึกษา จนถึงมัธยมศึกษา ทั้งในด้านการงานและการใช้ชีวิต โดยมีองค์ประกอบสำคัญในด้านต่างๆ ตามกรอบแนวคิดในการเสริมทักษะอาชีพ ดังนี้

ตาราง 1 กรอบแนวคิดในการเสริมทักษะอาชีพ

กรอบแนวคิด กิจกรรม	เป้าหมายการจัด	แนวทางการจัดกิจกรรม
1. สำรวจและวิเคราะห์งานอาชีพที่นักเรียนสนใจ	นักเรียนสำรวจ วิเคราะห์โลกของอาชีพ และค้นพบ ความสนใจความถนัดและ เลือกลงเส้นทางอาชีพของตนเอง	- นักเรียนได้สำรวจงานอาชีพที่นักเรียนสนใจ - ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนร่วมกันวิเคราะห์เปรียบเทียบความสอดคล้องกับตลาดงาน ชุมชน และท้องถิ่น - นักเรียนใช้เครื่องมือประเมินบุคลิกภาพ ความสนใจ และความถนัดของนักเรียนที่สอดคล้องกับอาชีพ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดเครื่องมือไว้ใช้สำหรับแบบวัดแวว

ตาราง 1 (ต่อ)

กรอบแนวคิด กิจกรรม	เป้าหมายการจัด	แนวทางการจัดกิจกรรม
2. ประสานความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการร่วมกำหนดความรู้ทักษะอาชีพและคุณลักษณะที่จำเป็น	สถานศึกษามีการประสานความร่วมมือกับผู้ที่เกี่ยวข้องกำหนดความรู้ทักษะอาชีพ คุณลักษณะ และขอบข่ายอาชีพทักษะการเรียนรู้ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ โดยจัดทำรูปแบบการเรียนรู้บูรณาการเพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษา ชั้นมัธยมศึกษา ตามความถนัดและความสนใจ	- สถานศึกษาประสานและร่วมมือกับผู้ปกครอง สถานประกอบการ/แหล่งเรียนรู้ สถานศึกษาสังกัด อาชีวศึกษาในการจัดการเรียนการสอนเสริมทักษะและการสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพระยะเวลา รวมทั้งการจัดเสริมทักษะอาชีพการใช้สื่อ ครุภัณฑ์อุปกรณ์ และสถานที่ฝึกประสบการณ์
3. นำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา	สถานศึกษากำหนดหลักสูตรสถานศึกษาในการเสริมทักษะและสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพในรูปแบบต่างๆ อาทิเช่น รายวิชาพื้นฐาน รายวิชาเพิ่มเติม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รวมถึงการปลูกฝังลักษณะนิสัยในการทำงานให้นักเรียนพัฒนาไปสู่การประกอบอาชีพ	- ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ประชุม วิเคราะห์ จัดทำแผนกลยุทธ์ และหลักสูตรสถานศึกษาในการจัดกิจกรรมเสริมทักษะอาชีพร่วมกัน - สถานศึกษาจัดทำแผนการจัดเสริมทักษะอาชีพ กำหนดเนื้อหาสาระ ภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ การฝึกทักษะการสร้างคุณลักษณะที่จำเป็น สอดคล้องกับอาชีพเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา - นักเรียนได้ค้นหา ความถนัด ความต้องการ ค้นพบตัวตน วางแผนเส้นทางการศึกษาต่อและการมีงานทำ - ครูนำแผนการจัดเสริมทักษะอาชีพลงสู่ปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอน
4. กำหนดแนวทางการวัดและประเมินผล	มีการวัดและประเมินผล การเสริมทักษะและสร้างเสริมประสบการณ์ให้กับนักเรียน	- สถานศึกษาและผู้ประกอบการมีการร่วมกันกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผลในการสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพของนักเรียน

ตาราง 1 (ต่อ)

กรอบแนวคิด กิจกรรม	เป้าหมายการจัด	แนวทางการจัดกิจกรรม
		- สถานศึกษาจัดทำแนวทาง/เครื่องมือวัดผลด้านความรู้ ทักษะอาชีพและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามสภาพจริง - ผู้บริหารสถานศึกษาทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง นักเรียน และผู้เกี่ยวข้องในการวัดและประเมินผลรวมทั้งรับรองการเรียนรู้อาชีพ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

สรเดช เลิศวัฒนาวานิช (2560, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยใช้โครงงานเป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพและคุณลักษณะในการประกอบอาชีพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนา กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ และคุณลักษณะในการประกอบอาชีพ เพื่อพัฒนา กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และเพื่อทดสอบใช้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และเพื่อประเมินผลและปรับปรุง กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเกี่ยวกับทักษะอาชีพ คุณลักษณะในการประกอบอาชีพ และความพึงพอใจของ นักเรียนที่มีต่อกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้อง ต้องการให้การจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับมะพร้าวของดีประจำอำเภอบ้านแพ้ว มาสร้างอาชีพและสร้าง รายได้ให้กับนักเรียน โดยมีการศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น มีการนำผู้รู้ท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน มามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน การอภิปราย โดยมีครูนักเรียน เพื่อนนักเรียน และประชาชนชาวบ้านเป็นผู้วัดและประเมินผล ผลการพัฒนากิจกรรม พัฒนาผู้เรียน เรื่อง ของดีบ้านแพ้ว แผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จำนวน 5 แผน แต่ละแผนจัด การเรียนรู้ด้วยโครงงาน เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพและคุณลักษณะในการประกอบอาชีพ ผลการทดลอง จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เรื่อง ของดีบ้านแพ้วจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงาน ผลการประเมินและปรับปรุง กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เรื่องของดีบ้านแพ้ว พบว่า 1) นักเรียนมีทักษะอาชีพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี 2) นักเรียนมีคุณลักษณะในการประกอบอาชีพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีและ 3) นักเรียนมีความพึงพอใจ ต่อการจัดกิจกรรม พัฒนาผู้เรียน เรื่องของดีบ้านแพ้ว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เห็นควรให้มีการปรับปรุงกิจกรรมให้มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง

รุ่งระวี เมฆโลย (2560, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการเสริมสร้างทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ประชากรได้แก่ ครู จำนวน 1,359 คน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครู จำนวน 302 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย โดยใช้แบบสอบถาม มีความเชื่อมั่นเท่ากับ .98 วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบ ได้แก่ สถิติทดสอบที (t-test) ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับดังนี้ 1) ด้านทักษะชีวิตและอาชีพ 2) ด้านทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม และ 3) ด้านทักษะสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครู จำแนกตามเพศ ประสบการณ์การทำงาน และวุฒิการศึกษา โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

สุนันท์ รุ่งอรุณแสงทอง (2561, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดประสิทธิภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ทราบองค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดประสิทธิภาพ และผลการยืนยันองค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดประสิทธิภาพ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดประสิทธิภาพประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 1) การบริหารจัดการ 2) การจัดการเชิงคุณภาพด้านวิชาการ 3) การจัดระบบการเงิน และการจัดสรร ทรัพยากร 4) การส่งเสริมบุคลากรเพื่อการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ 5) การบริหารด้านความสัมพันธ์ ชุมชน และผลการยืนยันองค์ประกอบประสิทธิภาพการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่าองค์ประกอบมีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์

สายเพ็ญ บุญทองแก้ว (2563, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ สำหรับนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 โดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากแนวทางในการบริหารพบว่า ด้านวิชาการ มีการพัฒนาหลักสูตร ให้มีความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ อาชีพในท้องถิ่นและความเปลี่ยนแปลงของสังคม มีการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงและเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้ชุมชน หน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชน เข้ามามี

ส่วนร่วมในการส่งเสริมทักษะอาชีพ ในโรงเรียน ด้านบริหารบุคคลมีการพัฒนาบุคลากรให้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาทักษะอาชีพนักเรียน ครูได้รับการเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับทักษะอาชีพที่หลากหลาย ด้านงบประมาณมีการวางแผนร่วมกับชุมชนในการใช้ทรัพยากร สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์หรือสื่อสำหรับการเรียนสอนอาชีพและการจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอ ด้านการบริหารทั่วไปมีการส่งเสริมให้สถาบันอาชีวศึกษา สถานประกอบการ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและผลการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียน พบว่า มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย การบริหารงานหลัก 4 งาน คือ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคคล และงานบริหารทั่วไป 2) กระบวนการการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ ใช้วงจรการบริหารคุณภาพ 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การลงมือปฏิบัติ การตรวจสอบ และการปรับปรุง 3) ด้านผลผลิต นักเรียนมีทักษะ อาชีพ ประกอบด้วย ทักษะในการทำงานและมีรายได้ระหว่างเรียน และ 4) เงื่อนไขความสำเร็จ เป็นองค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย การสร้างเครือข่ายและการประสานงาน และผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ประทุมมา เทียงธรรม, และอภิชาติ เลนะนันท์ (2564, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่อง กลยุทธ์การขับเคลื่อนและการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนเทพสุวรรณ ชาญวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า 1) กลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนเทพสุวรรณชาญวิทยานั้นใช้กลยุทธ์ 3 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์การมีส่วนร่วม กลยุทธ์การทำงานเป็นทีม และ กลยุทธ์การเสริมพลังอำนาจ กลยุทธ์ทั้ง 3 ใช้ในการขับเคลื่อนครู และนักเรียนในการพัฒนาทักษะ อาชีพของนักเรียน 5 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการทำงานร่วมกัน ทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะ กระบวนการแก้ปัญหา ทักษะแสวงหาความรู้ และทักษะการจัดการ 2) กลยุทธ์ที่ครูใช้ในการพัฒนา ทักษะอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเทพสุวรรณชาญวิทยา คือ วิธีการพัฒนา โดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน โดยดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนอกห้องเรียน เรื่องของดีที่ทำค่า และ 3) ผลการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียน เทพสุวรรณชาญวิทยา ในภาพรวมหลังจัดการเรียนการสอน ค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 43.13

มานพ เสียมไหม, วีระยุทธ ชาตะกาญจน์, และสุระพงศ์ เอื้อศิริพรฤทธ (2564, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมงานอาชีพสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและแนวทางในการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมงานอาชีพ 2) พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมงานอาชีพ 3) ตรวจสอบ

รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมงานอาชีพสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 วิธีดำเนินการวิจัยเป็นการวิจัยและพัฒนา โดย 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องใช้ตารางวิเคราะห์เนื้อหา 2) ศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดีโดยคัดเลือก ได้แก่ โรงเรียนบ้านวังลู่ บ้านเขายวนเฒ่า วัดเทวดาราม ชุมชนวัดบางคู และเคียงศิริ ด้วยแบบสัมภาษณ์ 3) ศึกษาแนวทางการบริหารจากผู้บริหาร 20 คน ด้วยแบบสัมภาษณ์ 4) ยกร่างรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษา 5) ตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยการสนทนากลุ่ม และ 6) ประเมินความเป็นไปได้และความมีประโยชน์จากผู้บริหาร 20 คน ด้วยแบบสอบถาม โดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพและแนวทางในการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมงานอาชีพสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และสภาพแวดล้อม 2) ผลการสร้างรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษา ได้แก่ 2.1) ปัจจัยนำเข้า การบริหารสถานศึกษา 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านบริหารบุคคล ด้านงบประมาณ และด้านบริหารทั่วไป 2.2) ด้านกระบวนการ คือ การวางแผน การดำเนินงาน การตรวจสอบ การปรับปรุงและการรายงานผล มีการประสานงานเป็นการขับเคลื่อน 2.3) ด้านผลผลิต คุณภาพผู้เรียนและประสิทธิภาพการบริหารจัดการ เงื่อนไขความสำเร็จ ได้แก่ หน่วยงานต้นสังกัดสนับสนุน และองค์กรภายนอกให้การสนับสนุน 3) ผลการตรวจสอบรูปแบบมีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับมากและมีประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

วัชรสินธุ์ เพ็งบุบผา (2564, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาหลักสูตรวิชาการงานอาชีพในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการประกอบอาชีพในอนาคต วัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ทักษะการประกอบอาชีพที่สำคัญในอนาคตตามมุมมองของผู้ประกอบการ 2) วิเคราะห์การจัดการเรียนการสอนของครูและระดับทักษะการประกอบอาชีพของนักเรียนตามหลักสูตรการงานอาชีพในปัจจุบันกำหนดและตามมุมมองของผู้ประกอบการ และ 3) นำเสนอแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรวิชาการงานอาชีพในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการประกอบอาชีพที่สำคัญในอนาคตแก่ผู้เรียน ผลการวิจัย พบว่า 1) ทักษะการประกอบอาชีพในอนาคตซึ่งจัดลำดับความสำคัญจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดตามมุมมองของผู้ประกอบการ ประกอบด้วย 11 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการสื่อสารอย่างใส่ใจ ทักษะการคล่องตัว ทักษะการประสานงาน ทักษะการกระหายเรียนรู้ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการบริหารงาน ทักษะการเป็นผู้ประกอบการ ทักษะการคิดนวัตกรรม ทักษะส่วนบุคคล ทักษะการรู้ทันเทคโนโลยีและประสบการณ์ในอาชีพ 2) การจัดการเรียนการสอนของครูและระดับทักษะการประกอบอาชีพของนักเรียนตามหลักสูตรการงานอาชีพในปัจจุบันกำหนดและตามมุมมองของผู้ประกอบการ พบว่า ระดับการสอนทักษะการประกอบอาชีพของครูมัธยมศึกษาวิชาการงานอาชีพอยู่ในระดับมากที่สุดแต่ระดับทักษะการประกอบอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

ได้แก่ ทักษะการประสานงาน ทักษะการบริหารงาน ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการกระหายเรียนรู้ ทักษะการเป็นผู้ประกอบการ ทักษะการรู้ทันเทคโนโลยีและทักษะส่วนบุคคล และระดับการสอน ทักษะการประกอบอาชีพของครูมัธยมศึกษาวิชาการ งานอาชีพอยู่ในระดับมากที่สุดแต่ระดับทักษะการประกอบอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ ทักษะการคิดนวัตกรรม ทักษะการคล่องตัวประสบการณ์ในอาชีพ รวมถึงระดับการสอนทักษะการประกอบอาชีพของครูมัธยมศึกษาวิชาการงานอาชีพอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ทักษะการสื่อสารอย่างใส่ใจแต่ระดับทักษะการประกอบอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง 3) แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรวิชาการงานอาชีพในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการประกอบอาชีพที่สำคัญในอนาคตแก่ผู้เรียน พบว่าผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรวิชาการงานอาชีพในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการประกอบอาชีพในอนาคตแก่ผู้เรียน

ทัศนพล แก้วเพชรบุตร, และวิภาดา ประสารทรัพย์ (2565, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารวิชาการเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียน ผลการศึกษาค้นคว้าเรื่อง “การบริหารวิชาการเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียน” ซึ่งได้สังเคราะห์จากบทความวิจัยและบทความวิชาการโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียนซึ่งได้สรุปผลการศึกษาไว้ดังนี้ แนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียนนั้น นอกเหนือจากการบริหารจัดการเรียนรู้ทางด้านวิชาการยังต้องมีการพัฒนาทักษะในด้านต่างๆ ให้แก่ผู้เรียน โดยเฉพาะทักษะทางด้านอาชีพและการดำรงชีวิตซึ่งเป็นทักษะสำคัญอยู่เสมอ โดยอาจมีการจัดทำผ่านการกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ กำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และเป้าหมายในการพัฒนา จัดทำแผนพัฒนาสร้างระบบและกลไกในการพัฒนา ฯลฯ เพื่อให้พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงและควรที่มีพัฒนาทักษะอาชีพในด้านต่างๆ ให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จและบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ พร้อมเสริมสร้างทักษะที่ตอบสนองความต้องการในการประกอบอาชีพ ทั้งทักษะการเข้าสังคม การทำงาน การแก้ปัญหา และทักษะอาชีพ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่เสริมสร้างให้บุคคลมีความเข้าใจความต้องการในตนเองมากขึ้น มีการวางแผนและจัดการชีวิตของตนเองได้อย่างเหมาะสม ให้พร้อมสำหรับการประกอบอาชีพหรือวางแผนในการศึกษาเพื่อประกอบอาชีพในอนาคต

เสาวลักษณ์ ขาวเขียว, กษมา ศรีสุวรรณ, และบุญเลิศ วีระพรกานต์ (2565, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการส่งเสริมทักษะอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสิชล 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการดำเนินงานทักษะอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมทักษะอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมทักษะอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ใช้ระเบียบการวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานทักษะอาชีพตามหลัก

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีกระบวนการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในการส่งเสริมทักษะอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วม เน้นการส่งเสริมทักษะอาชีพทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียนโดยครูผู้รับผิดชอบดำเนินการจัดการเรียนการสอนยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาที่จำเป็นต่อการส่งเสริมอาชีพและการมีงานทำ มีการพัฒนาสถานที่และมีการวัดและประเมินผล เพื่อพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงาน แนวทางการส่งเสริมทักษะอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประกอบด้วย 1) กระบวนการบริหาร 2) เครือข่ายความร่วมมือ 3) การจัดการเรียนรู้ 4) การพัฒนาหลักสูตร 5) การพัฒนาครู 6) การจัดสภาพแวดล้อม 7) การวัดและประเมินผล ผู้ทรงคุณวุฒิได้ตรวจสอบแนวทางการส่งเสริมทักษะอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสิชล 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ มีความเป็นประโยชน์ สามารถนำไปใช้ได้

ฉันทนา ภูมิมา (2565, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารด้วยชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของนักเรียนโรงเรียนวัดหนองศาลา (ประชานุกูล) นี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารด้วยชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 2) เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารด้วยชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และ 3) เพื่อประเมินและถอดบทเรียนการใช้รูปแบบการบริหารด้วยชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของนักเรียนโรงเรียนวัด หนองศาลา (ประชานุกูล) โดยตัวอย่างการวิจัย ที่เป็นครู 24 คน นักเรียน 186 คน ผู้ปกครอง 186 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนารูปแบบการบริหารด้วยกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของนักเรียนโรงเรียนวัดหนองศาลา (ประชานุกูล) ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการส่งเสริมทักษะอาชีพ ทักษะอาชีพของนักเรียน และปัจจัยสู่ความสำเร็จ 2) ผลการใช้รูปแบบการบริหารด้วยชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของนักเรียนโรงเรียนวัด หนองศาลา (ประชานุกูล) พบว่า ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมทักษะอาชีพของครูในภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก ความสามารถในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษารายวิชาเพิ่มเติมงานอาชีพในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลสัมฤทธิ์การประเมินทักษะอาชีพในภาพรวมรวมระดับดีมาก และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับดีเยี่ยม 3) การประเมินรูปแบบการบริหารด้วยชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของ นักเรียนโรงเรียนวัดหนองศาลา (ประชานุกูล) จำแนกตามตำแหน่งมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยรวมระดับมากที่สุด โดยครูในภาพรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ระดับ มากที่สุด โดยนักเรียนและผู้ปกครองในภาพรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ระดับมากที่สุด และการ ถอดบทเรียน

พบว่า รูปแบบ ประกอบด้วยหลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการส่งเสริมทักษะอาชีพ ผลลัพธ์การพัฒนานักเรียน และปัจจัยสู่ความสำเร็จ

พลวัฒน์ กัลยาประสิทธิ์ (2566, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อ พัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียน และแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนย่อย ประกอบด้วย ขั้นที่ 1.1 การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขั้นที่ 1.2 การศึกษาแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขั้นที่ 1.3 การศึกษาแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ด้วยการศึกษารองเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (best practice) ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย 2 ขั้นตอนย่อย ประกอบด้วย ขั้นที่ 2.1 การยกร่างรูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขั้นที่ 2.2 การตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยการบริหารหลักสูตร องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการบริหารหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพและองค์ประกอบที่ 3 ทักษะอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา และรูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นไปได้ของรูปแบบฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นประโยชน์ของรูปแบบฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

กิตติยา อิงเณ (2566, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการฝึกทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา ตำบลสามหมื่น อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก เพื่อศึกษาบริบทพื้นที่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และสำรวจความต้องการฝึกทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และผู้เกี่ยวข้อง ตำบลสามหมื่น อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ประเมินการใช้แนวทางการฝึกทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตำบลสามหมื่น อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ผลการวิจัยพบว่า จากการศึกษาบริบทพื้นที่ของนักเรียนมีลักษณะบริบทพื้นที่เป็นภูเขาสูงร้อยละ 80 ห่างไกลจากชุมชนเมือง ชุมชนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง หรือที่เรียกว่า “ปกากะญอ” อาศัยกระจายกันอยู่เป็นย่อบ้านตามเพือกเขากว่า 40 หย่อมบ้าน มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย สมถะ ใช้ประโยชน์จากป่าในการดำรงชีวิต อาชีพส่วนใหญ่ทำไร่ข้าวโพดเป็นหลัก ซึ่งเป็นรายได้หลักของครอบครัว มีพื้นที่เพียงพอต่อการทำการเกษตร การทำไร่ข้าวโพด จึงเป็นจุดเด่นการประกอบอาชีพในชุมชน ผลการสำรวจความต้องการฝึกอาชีพของนักเรียนพบว่า ส่วนใหญ่ต้องการฝึกทักษะอาชีพการปลูกพืชผักสวนครัว การเพาะเห็ดนางฟ้าการจักสาน การทอผ้าประจำถิ่น และการแปรรูปอาหารหรือการถนอมอาหาร และได้มีการจัดสร้างแนวทางการฝึกทักษะอาชีพและประเมินความพึงพอใจ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมทักษะอาชีพทั้ง 5 กิจกรรม มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ปฏิบัติกิจกรรมรายด้านกิจกรรมปลูกพืชผักสวนครัว มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด กิจกรรมจักสาน มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด กิจกรรมการเพาะเห็ดนางฟ้า มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด กิจกรรมแปรรูปอาหารหรือการถนอมอาหาร มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด กิจกรรมทอผ้าประจำถิ่น มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด

สกันณ์วุฒิ เศรษฐภูมิ (2566, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลอินทปัญญา วัดใหญ่อินทาราม สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี การวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลอินทปัญญา วัดใหญ่ อินทาราม สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลอินทปัญญา วัดใหญ่ อินทาราม สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 3) เพื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 4) เพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบ การบริหารสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัยพบว่า ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 สูงกว่า

คะแนนก่อนการจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ. 01

พรรัตน์ จันทร์คำ (2566, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้และแนวทางการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงสำรวจและการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรคือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน ปีการศึกษา 2565 จำนวน 63 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ชนิด คือ 1) แบบสอบถาม 2) แบบสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า การจัดระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก แนวทางการพัฒนา คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ควรพัฒนาครูและบุคลากรโดยศึกษาดูงานจากโรงเรียนหรือบุคคลที่มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ (best practice) ด้านการจัดทำหลักสูตร ควรปรับหลักสูตรสถานศึกษาโดยบูรณาการเนื้อหาสาระและการส่งเสริมทักษะอาชีพให้มีความยืดหยุ่นและตรงกับความต้องการของผู้เรียน ด้านทรัพยากรควรวางแผนด้านงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ ด้านยุทธศาสตร์การดำเนินงานควรดำเนินการด้วยกระบวนการ PDCA ด้านการใช้เทคโนโลยี ผู้บริหารควรมีนโยบายที่ชัดเจนในการนำ E – learning มาจัดทำบทเรียนสำเร็จรูป เพื่อนำมาใช้ในการเรียนรู้ ด้านความร่วมมือของเครือข่าย คือ ควรขอความอนุเคราะห์ผู้มีความรู้ด้านทักษะอาชีพในท้องถิ่นเข้ามาจัดการเรียนการสอนในฐานการเรียนรู้

สุภาพร ลามะไห, ทิพาพร สุจारी, และพงศ์ธร โพธิ์พลศักดิ์ (2566, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและสภาพการจัดการเรียนรู้และทักษะของผู้เรียน 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ 3) เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ และ 4) ยืนยันประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษาขึ้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอนโดยรวม มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลางและทักษะอาชีพของนักเรียนในสถานศึกษาขึ้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญา

ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษา พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษา 8 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 2.1) ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 2.2) หลักการ 2.3) วัตถุประสงค์ 2.4) เนื้อหา 2.5) ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นสำรวจและค้นหาขั้นการสาธิต ขั้นขยายความรู้ และขั้นการวัดและประเมินผล 2.6) สื่อ/แหล่งการเรียนรู้ 2.7) การวัดและประเมินผล และ 2.8) เงื่อนไขของการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้ 3) ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษา พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษา มีทักษะอาชีพสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ นักเรียนมีความพึงพอใจต่อภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 4) ผลการยืนยันประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษา โดยผู้มีส่วนได้เสียประเมินคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษา โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากเช่นกัน

กนก ยนต์ชัย (2566, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพสู่การเป็นนวัตกรของผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพสู่การเป็นนวัตกรของผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท 2) พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพสู่การเป็นนวัตกรของผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท และ 3) ประเมินประสิทธิภาพรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพสู่การเป็นนวัตกรของผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ และการเรียนรู้ของผู้เรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมากมีแนวทางการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพสู่การเป็นนวัตกรของผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท คือ การปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอนให้สามารถเปลี่ยนแปลงผู้เรียนให้มีคุณลักษณะของนวัตกร การพัฒนาผู้เรียนให้ค้นพบความสามารถความถนัดและความต้องการตนเอง และจัดการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลายและการมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนครูผู้ปกครองและชุมชนเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ออกแบบและทดลองมีอิสระในการประดิษฐ์คิดค้น และมีการประเมินเพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยรูปแบบมี 3 องค์ประกอบ คือ หลักการและแนวคิด

วัตถุประสงค์และกระบวนการพัฒนา แบ่งเป็น 2 ระดับ ได้แก่ ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาใช้กระบวนการ 7S ประกอบด้วย (1) S: Synthesis (การสังเคราะห์) (2) S : Strategy Planning (การวางแผนกลยุทธ์) (3) S : Support (การส่งเสริมสนับสนุน และการดำเนินการ) (4) S: Supervision (การนิเทศกำกับ ติดตาม) (5) S : Success (ความสำเร็จ) (6) S: Showcase (การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการยกย่องชมเชย) และ (7) S: Sustainability (การพัฒนาสู่ความยั่งยืน) และระดับโรงเรียนใช้กระบวนการ New LOOK ประกอบด้วย (1) L: Learning (2) O: Occupation (3) O : Outcome และ (4) K : Knowledge แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้ของผู้สอน และด้านการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยใช้รูปแบบการพัฒนาทักษะอาชีพอย่างสร้างสรรค์เพื่อปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตใหม่ (new look) 2) ผลการนำรูปแบบไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายพบว่าด้านการบริหารจัดการของผู้บริหารด้านการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนและด้านการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนอยู่ในระดับมากผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้นำชุมชนมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และควรเพิ่มองค์ประกอบด้านปัจจัยความสำเร็จ คือ กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) และ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (digital technology)

ชยพล มาลากุลตะ (2566, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะอาชีพของโรงเรียนเฉพาะความพิการสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษจังหวัดลพบุรี โดยการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะอาชีพของโรงเรียนเฉพาะความพิการ 2) ศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของนักเรียนเฉพาะความพิการ และ 3) เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อแนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของนักเรียนเฉพาะความพิการจำแนกตามเพศ อายุและประสบการณ์ในการทำงาน ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 134 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะอาชีพสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ คาร์ยอยละ คาเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t-test และการทดสอบค่า F-test ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะอาชีพของโรงเรียนเฉพาะความพิการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) แนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมมีการมีการพัฒนาหลักสูตรใหม่มีความยืดหยุ่น สอดคล้องกับสภาพบริบทของพื้นที่ หลักสูตรการสอนทักษะอาชีพสอดคล้องกับอาชีพในท้องถิ่น และสนองต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคม พัฒนาหลักสูตรบูรณาการการสอนทักษะอาชีพ โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบูรณาการร่วมกับทักษะวิชาอื่นๆ มีการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงการจัดการเรียนการสอนผู้เรียนได้เรียนรู้จาก

แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายการจัดการเรียนให้นักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะอาชีพที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียนและ 3) เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อแนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาพบว่า แบ่งตามตัวแปรเพศ โดยรวมและรายด้านพบว่า ไม่แตกต่างกัน แบ่งตามตัวแปรอายุพบว่ามีความแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05 และแบ่งตามตัวแปรประสบการณ์ในการทำงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน และรายด้านพบว่าการจัดสรรทรัพยากร และการสร้างขวัญและกำลังใจ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

พลวัฒน์ กัลยาประสิทธิ์ (2566, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อ ส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา โดยประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และครูหัวหน้ากลุ่มสาระ การเรียนรู้การงานอาชีพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาทั้งหมด 183 เขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 6,854 โรงเรียน ซึ่งครอบคลุมทุกขนาดสถานศึกษา วิจัยดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียน และแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 2) การสร้างรูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 3) การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าฝ่าย วิชาการ และครูหัวหน้ากลุ่มสาระ การเรียนรู้การงานอาชีพ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) รูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยการบริหารหลักสูตร องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการบริหารหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ และองค์ประกอบที่ 3 ทักษะอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา และ 3) รูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นไปได้ของรูปแบบฯในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นประโยชน์ของรูปแบบฯในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. งานวิจัยต่างประเทศ

อับดุลลาห์, สุมรวาตี, และอับดุลอะซีซ (Abdullah, Sumarwati, & Abd Aziz, 2020, abstract) ได้ศึกษาเรื่อง ทักษะชีวิตและอาชีพในนักเรียนการศึกษาและการฝึกอบรมทางเทคนิคและวิชาชีพ (TVET) ในวิทยาลัยวิชาชีพ “Life and career skills among technical and vocational education and training (TVET) students in vocational colleges” นักเรียน สาธารณชน และรัฐบาล คาดหวังให้บัณฑิตมหาวิทยาลัยสามารถหางานที่มีความหมายและมีส่วนช่วยในความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจและสังคม มหาวิทยาลัยจึงมีความรับผิดชอบในการสนับสนุนให้นักเรียนพัฒนาทักษะการจัดการอาชีพของตนเอง โมดูลการวิจัยอาชีพที่ได้รับการประเมินได้ถูกนำเข้ามาในวิชาชีพวิทยาของนักศึกษาปีที่ 2 สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพเกี่ยวข้องกับปริญญาดรี ได้เรียนรู้ STEM นักเรียนได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับเส้นทางในการเข้าสู่อาชีพที่ต้องการของตลาดแรงงานออสเตรเลีย สำหรับอาชีพและทักษะที่สามารถถ่ายโอนได้และลักษณะส่วนบุคคลที่จำเป็น พวกเขาได้สื่อสารความรู้ที่ได้ผ่านวิดีโอและทำกิจกรรมสะท้อนผลประกอบด้วยคำถามในระดับ Likert และคำถามปลายเปิด เป้าหมายของการศึกษานี้ คือ การตรวจสอบ 1) ความสามารถของนักเรียนในการศึกษาการเข้าสู่อาชีพที่ต้องการและตลาดแรงงาน 2) การรับรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับทักษะและลักษณะสำคัญที่สุดสำหรับอาชีพที่ต้องการ และการพัฒนาทักษะเหล่านี้ 3) การรับรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับกิจกรรมของโมดูลและการวางแผนอาชีพ และทักษะการจัดการอาชีพที่ได้รับรู้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการศึกษา ได้มีการวิเคราะห์วิดีโอและกิจกรรมสะท้อนผลของนักเรียนจำนวน 265 ราย ผลลัพธ์แสดงให้เห็นว่าโมดูลนี้สนับสนุนให้นักเรียนได้รับทักษะการจัดการอาชีพซึ่งเป็นจุดเน้นของหลักสูตร นักเรียนส่วนใหญ่ระบุว่าหลักสูตรมหาวิทยาลัยปัจจุบันของพวกเขาเป็นวิธีหลักที่พวกเขากำลังพัฒนาทักษะและลักษณะที่สำคัญ โดยที่หลักสูตรของที่พวกเขาอาสาสมัครทำงาน และการศึกษาเพิ่มเติมเป็นวิธีหลักที่พวกเขาวางแผนจะพัฒนาทักษะอาชีพต่อไป สรุปโมดูลการวิจัยอาชีพเป็นเครื่องมือในการพัฒนาอาชีพที่มีประสิทธิภาพสำหรับนักเรียนในหลักสูตรปริญญาดรีหลายประเภท

เอเรียนตี, และนุเรียนโต (Eryandi, & Nuryanto, 2020, abstract) ได้ศึกษาเรื่อง ทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ในการเรียนรู้ที่เป็นผลผลิตของโรงเรียนมัธยมสายอาชีพด้านเทคนิควิศวกรรมในเมืองโยกยาคาร์ตา “21st Century skills of life career skills in productive learning of vocational high school of technical expertise engineering in Yogyakarta city” การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ในการเรียนรู้ที่เป็นผลผลิตของโปรแกรมการศึกษาเครื่องจักรวิศวกรรมของโรงเรียนอาชีวศึกษาแห่งรัฐในเมืองโยกยาคาร์ตา วัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้คือทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ในการเรียนรู้ที่เป็นผลผลิตของโปรแกรมทักษะการทำงานเครื่องจักรของ SMK N 2 และ SMK N 3 โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือครูผู้สอนด้านผลิตผลและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 12 ใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายใน

การเลือกตัวอย่างนักเรียน ขณะที่การสุ่มตัวอย่างครูใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบอ้อมตัว การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณแบบพรรณนา เทคนิคการเก็บข้อมูลที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม การสังเกต และเอกสารการวิเคราะห์ข้อมูลใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแบบพรรณนา โดยใช้เปอร์เซ็นต์เป็นช่วง ผลลัพธ์ของการศึกษาแสดงให้เห็นว่าทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนอาชีวศึกษาแห่งรัฐในโปรแกรมการศึกษาเครื่องจักรวิศวกรรมในเมืองโยกยาคารตาโดยทั่วไปแสดงให้เห็นถึงการประยุกต์ใช้ทฤษฎีและการปฏิบัติในการสอนวิชาผลิตผลที่ดีแล้ว ผลลัพธ์จากการตอบสนองของนักเรียน คิดเป็น 66.87 เปอร์เซ็นต์ ในขณะที่การตอบสนองของครู คิดเป็น 61.57 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งอธิบายว่าผลลัพธ์ของทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ในกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นผลผลิตของโปรแกรมทักษะการทำงานเครื่องจักรของ SMK N ในเมืองโยกยาคารตานันตี (จากมุมมองของครูและนักเรียน)

มูร์เนียติ, เทนทามา, และซานโตซา (Murniati, Tentama, & Santosa, 2020, abstract) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาทักษะวิชาชีพเพื่อส่งเสริมความตั้งใจในการทำงานของนักเรียนระดับมัธยมต้น “Vocational skills education to grow the junior high school students' work intention” มีวัตถุประสงค์เพื่อ การตรวจสอบว่าการศึกษาทักษะวิชาชีพที่ดำเนินการใน SMP Muhammadiyah Majenang โรงเรียนมัธยมต้นเอกชนในเมืองชิลาแซป จังหวัดกลางชาวเป็นอย่างไร และเพื่อหาวิธีพัฒนาการศึกษาทักษะวิชาชีพเพื่อส่งเสริมความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักเรียน คาดหวังว่าทักษะวิชาชีพนี้จะช่วยกระตุ้นความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการให้กับนักเรียนตั้งแต่เนิ่นๆ เพื่อให้พวกเขากลายเป็นผู้ประกอบการรุ่นเยาว์ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนาด้วยแนวทางเชิงคุณภาพ การวิจัยและพัฒนาถูกปรับเปลี่ยนจากสปีชชั่นตอนของ Borg และ Gall โดยประกอบด้วยสามขั้นตอนหลัก ได้แก่ การศึกษาขั้นต้น การพัฒนาต้นแบบ และการทดสอบต้นแบบ ผู้เข้าร่วมประกอบด้วยผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้แทนฝ่ายหลักสูตร ครูที่ปรึกษา และนักเรียน เทคนิคการเก็บข้อมูลใช้แบบสอบถาม การสังเกต การสัมภาษณ์ และการศึกษาเอกสาร ผลการวิจัยพบว่า มีกิจกรรมนอกหลักสูตรในรูปแบบของกิจกรรมเกมพัฒนาตนเอง เกมพัฒนาตนเองถูกระบุโดยความสำเร็จในบางด้าน ผลการพัฒนาพบว่า การมีกิจกรรมนอกหลักสูตรด้านเกษตรกรรมในรูปแบบของการปลูกพริกสามารถส่งเสริมความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักเรียนได้ พบว่านักเรียนมีทัศนคติเชิงบวกและความสามารถด้านการเป็นผู้ประกอบการ รวมถึงการขายผลผลิตพริกและเมล็ดพริกให้แก่ประชาชนทั่วไป โปรแกรมการพัฒนากิจกรรมนอกหลักสูตรยังสร้างทักษะวิชาชีพของรูปแบบที่นักเรียนปลูกเมล็ดพันธุ์อื่นๆ ด้วยตนเอง นอกเหนือจากพริก และสร้างแรงบันดาลใจให้กับนักเรียนในการขายเมล็ดพันธุ์อื่นๆ อีกด้วย

วิทานัชชี, ดาร์มอน, และสรีซิง (Withanachchi, Darmon, & Sreesing, 2022, abstract) ได้ศึกษาเรื่อง การสร้างทักษะด้านอาชีพผ่านการแลกเปลี่ยนเสมือนจริง “Building career

skills through virtual exchange” มีวัตถุประสงค์เพื่อ การกระตุ้นให้ผู้นำมหาวิทยาลัยส่งเสริมและให้ความสำคัญกับ COIL เพื่อเพิ่มความรู้ด้านเนื้อหาและความสามารถในการทำงาน นักการศึกษาได้ระบุทักษะสำคัญสำหรับความสำเร็จในอาชีพผ่านโครงการแลกเปลี่ยนเสมือนจริงที่รู้จักกันในชื่อ Collaborative Online International Learning (COIL) ซึ่งได้ทำในคู่ของหลักสูตรระหว่างประเทศ ไทย-สหรัฐอเมริกา และเนเธอร์แลนด์-สหรัฐอเมริกา นักเรียนจาก Queens College, City University of New York ในสหรัฐอเมริกา (n=54) Assumption University ในประเทศไทย (n=22) และ The Hague University of Applied Sciences ในเนเธอร์แลนด์ (n=19) ที่ได้มีส่วนร่วมเข้าร่วมในโครงการ COIL การศึกษาใช้การอภิปราย โดยมีแบบสอบถามที่ใช้สเกลลิเคิร์ต (Likert scale) แบบ 5 คะแนน และการวิเคราะห์การถดถอย ผลการวิจัยพบว่า การใช้การแลกเปลี่ยนเสมือนจริงในการสอนระดับอุดมศึกษาด้วยโครงการ COIL ที่มีนวัตกรรมซึ่งรวมถึงการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม ช่วยให้นักเรียนพัฒนาความสามารถที่นายจ้างต้องการ นักเรียนได้เพิ่มพูนความสามารถในการพูดต่อหน้าสาธารณะ (การสื่อสารด้วยวาจา) การปฏิสัมพันธ์อย่างเคร่งครัดกับทุกคน (ความคล่องแคล่วทางวัฒนธรรม) และการระบุดูแลของคนที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายอาชีพ (การจัดการอาชีพ)

วอล์กเกอร์, แบร์, และแมคโดนัลด์ (Walker, Bair, & Macdonald, 2022, abstract) ได้ศึกษาเรื่อง การสนับสนุนการพัฒนาอาชีพของนักเรียน: กระตุ้นให้ลงมือปฏิบัติ “Supporting students’ career development: A call to action” ความคิดริเริ่มในการพัฒนาอาชีพที่ดำเนินการโดยตัวแทนการเปลี่ยนแปลงของคณาจารย์ SAGE 2YC อธิบายบทบาทของการพัฒนาอาชีพในการสนับสนุนความสำเร็จของนักเรียนในวิทยาลัยชุมชนทั้งหมด และแนะนำคณาจารย์ผู้บริหาร และสังคมวิชาชีพเกี่ยวกับวิธีการส่งเสริมการพัฒนาอาชีพของนักเรียนในหลายระดับ การพัฒนาอาชีพในฐานะส่วนประกอบที่สำคัญของหลักสูตรวิทยาศาสตร์ในวิทยาลัยชุมชนมีผลกระทบสำคัญในการเพิ่มความหลากหลายของวิชาชีพทางวิทยาศาสตร์ การถ่ายทอดความสำคัญของวิทยาศาสตร์และความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ในภาคส่วนการทำงานภายในและภายนอกวิทยาศาสตร์ การลดช่องว่างทางความเท่าเทียมในการพัฒนาอาชีพของนักเรียนในฐานะนักศึกษาปริญญาตรี และการส่งเสริมการสร้างทักษะที่จำเป็นสำหรับการทำงาน เราขอให้คณาจารย์วิทยาศาสตร์ในวิทยาลัยชุมชนและผู้บริหารพิจารณาผลกระทบที่ทรงพลังที่การสร้างทักษะด้านอาชีพและการสำรวจอาชีพมีต่อนักเรียน และสนับสนุนให้มีการนำกิจกรรมการพัฒนาอาชีพมาใช้ในระดับห้องเรียน โปรแกรม และสถาบัน

เปเรซ, การ์นิกา, และโมเรโน (Perez, Garnica, & Moreno, 2021, abstract) ได้ศึกษาเรื่อง ทักษะสำหรับอนาคตการทำงาน: วิธีสร้างความสำเร็จในวิชาชีพจากสภาพแวดล้อมทางการศึกษา “Skills for a working future: How to bring about professional success from the educational setting” กล่าวว่าในยุคโลกาภิวัตน์ การแปลงเป็นดิจิทัล และการเปลี่ยนแปลงถาวรของ

ข้อมูลได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในโลกของการทำงาน สิ่งนี้ทำให้เกิดความจำเป็นในการปรับทักษะที่สำคัญใหม่ เพื่อให้สามารถเข้าถึงตำแหน่งงานในอีกหลายปีข้างหน้า เพื่อเผชิญกับกระบวนการแปลงเป็นดิจิทัล การศึกษาจึงเป็นหนึ่งในด้านที่มาถึงจุดเปลี่ยนสำคัญที่สุด สิ่งนี้เพิ่มความเร่งด่วนในการปรับทักษะให้สอดคล้องกับความต้องการใหม่ของตลาดงานและความท้าทายที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 วิธีการที่ใช้คือการทบทวนเชิงระบบของฐานข้อมูลที่ใช้กันทั่วไป โดยได้วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่มีอยู่เกี่ยวกับทักษะที่จำเป็นสำหรับตลาดงานในอนาคตและข้อเสนอทางการศึกษาที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนาทักษะเหล่านี้ ในช่วงเริ่มต้นของการค้นหา มีการคัดเลือkbibliography 2,045 รายการ แต่หลังจากใช้เกณฑ์การคัดออกแล้ว เหลือbibliography ที่รวมไว้ทั้งหมด 63 รายการ จากการวิเคราะห์เชิงลึกนี้พบว่า ทักษะที่ตลาดงานต้องการมากที่สุด คือ ทักษะในการจัดการเทคโนโลยี นอกจากนี้ยังพบข้อเสนอหลายประการที่เน้นทักษะเหล่านี้ในสภาพแวดล้อมทางการศึกษา โดยส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับโครงการนวัตกรรมที่เกิดจากปรากฏการณ์ดิจิทัลและเทคโนโลยี

จากการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพและคุณลักษณะในการประกอบอาชีพ ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การส่งเสริมทักษะอาชีพและคุณลักษณะนักเรียนในการประกอบอาชีพมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน โดยแนะนำให้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการค้นคว้าด้วยตนเอง ในส่วนของประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษานั้น ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การบริหารจัดการ การจัดการเชิงคุณภาพด้านวิชาการ การจัดระบบการเงินและทรัพยากร การส่งเสริมบุคลากร และการบริหารด้านความสัมพันธ์ชุมชน ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า องค์ประกอบต่างๆ ถูกต้องและเหมาะสม กลยุทธ์การพัฒนาทักษะอาชีพ ใช้กลยุทธ์ 3 ประการ คือ การมีส่วนร่วม การทำงานเป็นทีม และการเสริมพลังอำนาจ การจัดการส่งเสริมทักษะอาชีพในหลักสูตรมุ่งเน้นการสอนนักเรียน 5 ทักษะสำคัญ ได้แก่ การทำงานร่วมกัน การแก้ปัญหา การแสวงหาความรู้ การจัดการ และกระบวนการทำงาน โดยส่งเสริมการใช้ชุมชนเป็นฐานมีการจัดการเรียนการสอนนอกห้องเรียน โดยใช้หัวข้อเรื่องของดีในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ ส่งเสริมทักษะอาชีพในอนาคตตามความต้องการของตลาดและผู้ประกอบการที่ให้ความสำคัญกับทักษะต่างๆ เช่น การสื่อสาร ความคล่องตัว การประสานงาน การแก้ปัญหา และการรู้ทันเทคโนโลยี โดยแนวทางพัฒนาหลักสูตรมีความเห็นร่วมกันจากผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรวิชาการงานอาชีพเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ และรูปแบบการบริหารหลักสูตรประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ปัจจัยการบริหารหลักสูตร กระบวนการบริหาร และทักษะอาชีพของนักเรียน โดยมีความเป็นไปได้และประโยชน์สูงสุด สรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่นำเสนอมีศักยภาพในการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียน โดยการบูรณาการระหว่างการเรียนการสอนและการมีส่วนร่วมจากชุมชนจะช่วยให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้นได้ในอนาคต

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การดำเนินการส่งเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการดำเนินการส่งเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา โดยผู้วิจัยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง จำนวน 26 โรงเรียน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษาจำนวน 26 คน และรองผู้อำนวยการสถานศึกษาจำนวน 35 คน รวมเป็น 61 คน และครูจำนวน 990 คน รวมทั้งสิ้น 1,051 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง โดยทำการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่, และมอร์แกน (Krejcie, & Morgan) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้มีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 278 คน

ตาราง 2 ข้อมูลจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในวิจัย

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี						
ขนาด สถานศึกษา	ประชากร		รวม	กลุ่มตัวอย่าง		รวม
	ผู้บริหารสถานศึกษา	ครู		ผู้บริหารสถานศึกษา	ครู	
ขนาดเล็ก	3	36	39	3	8	11
ขนาดกลาง	11	97	108	10	22	32
ขนาดใหญ่	7	119	126	6	27	33
ขนาดใหญ่พิเศษ	5	135	140	4	31	35
รวม	26	387	413	23	88	111
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอ่างทอง						
ขนาดเล็ก	2	24	26	2	5	7
ขนาดกลาง	15	157	172	14	35	49
ขนาดใหญ่	8	129	137	7	29	36
ขนาดใหญ่พิเศษ	10	293	303	9	66	75
รวม	35	603	638	32	135	167
รวมทั้งสิ้น	61	990	1,051	55	223	278

เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีจำนวนน้อย ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่าง 20:80 โดยประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ร้อยละ 20 จำนวน 55 คน และครู ร้อยละ 80 จำนวน 223 คน หลังจากนั้นทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling) เพื่อสุ่มกลุ่มตัวอย่างครู โดยแบ่งตามขนาดของสถานศึกษา แล้วจึงใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามสภาพการดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามสภาพทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง วุฒิ การศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 สอบถามสภาพเกี่ยวกับการดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ในรูปแบบมาตราส่วน 5 ระดับ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) การสำรวจและวิเคราะห์งานอาชีพที่นักเรียนสนใจ 2) ด้านการประสานความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการร่วมกำหนดความรู้ทักษะอาชีพและคุณลักษณะที่จำเป็น 3) ด้านการนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา 4) ด้านการกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผล

การสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิเคราะห์การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง มีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าจากทฤษฎี แนวคิด เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่มีโครงสร้างและเนื้อหาที่สอดคล้องกับการดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา
2. สร้างแบบสอบถามจากข้อบ่งชี้เนื้อหาที่กำหนดตามโครงสร้าง
3. นำข้อมูลและแนวคิดจากการศึกษาเอกสารต่างๆ ตลอดจนผลการรวบรวมความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญมากำหนดคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย
4. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสม และขอคำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือ
5. นำแบบการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ผู้วิจัยนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน ตรวจสอบคำถามและข้อเสนอแนะอื่นๆ โดยกำหนดให้เลือก 3 ช่อง คือ
 - 1 หมายถึง พิจารณาเห็นว่าข้อคำถามเหมาะสมในการใช้วัดตัวแปรนั้นๆ
 - 0 หมายถึง พิจารณาเห็นว่าข้อคำถามไม่สามารถสรุปได้ว่าเหมาะสมหรือไม่ในการใช้วัดตัวแปรนั้นๆ
 - 1 หมายถึง พิจารณาเห็นว่าข้อคำถามไม่มีความเหมาะสมในการใช้วัดตัวแปรนั้นๆ

นอกจากนี้ในแต่ละข้อกำหนดและในแต่ละด้านของแบบสอบถามจะมีคำถามแบบปลายเปิดให้ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะ
6. การหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา โดยการหาค่า IOC (Index of Congruence) ซึ่งในแต่ละข้อคำถามต้องได้ค่า IOC ไม่น้อยกว่า 0.50 (กลยา วาณิชยชา, 2557, หน้า 159) จึงจะถือว่าข้อคำถามนั้นๆ ผ่านความเห็นชอบจากผู้เชี่ยวชาญ มีความตรงเชิงเนื้อหาสามารถนำไปใช้วัดได้จริง ปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50

7. นำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับผู้บริหารสถานศึกษา และครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

8. นำแบบสอบถามที่รับคืนจากการทดลองใช้มาตรวจให้คะแนนและคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นตามวิธีการของ ครอนบาค (Cronbach, 1990, pp.202 - 204) โดยได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่ทดลองใช้เท่ากับ 0.93

9. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ในรูปแบบของ google form เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการ ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี เพื่อขอความร่วมมือไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลในโรงเรียน และขอความร่วมมือโรงเรียนในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่งกลับผู้วิจัย

2. จัดส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลพร้อมแบบสอบถามที่เสร็จสมบูรณ์แล้วไปถึงผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 278 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 55 คน และครูจำนวน 223 คน โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดส่งด้วยตนเอง

3. ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามผ่าน google form จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 278 คน จากนั้นตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของแบบสอบถามเพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบ จัดหมวดหมู่ตามลักษณะของตัวแปรแล้วหาค่าร้อยละ

2. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ตอนที่ 1 สอบถามสภาพทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม มาวิเคราะห์โดยใช้วิธีหาค่าร้อยละและตารางบรรยายประกอบ

3. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ตอนที่ 2 สอบถามสภาพเกี่ยวกับการดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง มาวิเคราะห์โดยใช้วิธีหาค่าเฉลี่ย (arithmetic mean: $\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) ซึ่งมีการกำหนดคะแนนเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, หน้า 103) ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การแปลความหมายของคะแนน เกณฑ์การให้คะแนนสภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาโดยใช้สถิติพื้นฐาน ใช้เกณฑ์การแปลความหมายเป็นช่วงคะแนน (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, หน้า 103) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 -5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 -4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 -3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 -2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 -1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4. เปรียบเทียบการดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง จันทบุรี และฉะเชิงเทรา โดยใช้สถิติทดสอบที (t-test) และเมื่อจำแนกตามประเภทการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา ใช้สถิติทดสอบเอฟ (F-test) เพื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) ในกรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทดสอบความแตกต่างเป็นคู่ด้วยวิธีแอลเอสดี (L.S.D.) ของฟิชเชอร์ (Fisher)

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Science) ซึ่งใช้ค่าทางสถิติ ดังนี้

1. การหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา โดยการหาค่า IOC (Index of Congruence) (กัลยา วาณิชยปัญญา, 2557, หน้า 159) จากสูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาหรือลักษณะพฤติกรรม

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2. การหาคุณภาพเครื่องมือโดยการหาความเที่ยง (reliability) ของครอนบาค (Cronbach, 1990, pp.202-204) จากสูตร

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right\}$$

เมื่อ	α	แทน	สัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
	n	แทน	จำนวนข้อคำถาม
	S_i^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนแต่ละข้อ
	S_t^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนทั้งฉบับ

3. สถิติที่ใช้ในแบบสอบถาม

3.1 การหาค่าร้อยละ (percentage) จากสูตร (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2549, หน้า 86)

$$P = \frac{f}{n} \times 100$$

เมื่อ	P	แทน	ร้อยละ
	f	แทน	ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ
	n	แทน	จำนวนความถี่ทั้งหมด

3.2 การหาค่าเฉลี่ย (mean) คำนวณจากสูตร (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2549, หน้า 86)

$$\bar{x} = \frac{\sum x}{n}$$

เมื่อ	$\bar{x}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
	$\sum x$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	n	แทน	จำนวนหน่วยในกลุ่มตัวอย่าง

3.3 หาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) คำนวณจากสูตร (ชูศรี วงศ์รัตน, 2549, หน้า 106)

$$S.D = \sqrt{\frac{n\sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ	S.D .	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	X	แทน	คะแนนแต่ละข้อ
	$\sum x$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	n	แทน	จำนวนข้อมูลทั้งหมด

4. สถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบการดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงหบุรี อ่างทอง

4.1 การทดสอบความแตกต่างระหว่างประชากร 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน คำนวณจากสูตร (ชูศรี วงศ์รัตน, 2549, หน้า 87)

$$F = \frac{S_1^2}{S_2^2}, df_1 = n_1 - 1, S_1^2 > S_2^2$$

เมื่อ	S_1^2	แทน	ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่มีความมาก
	S_2^2	แทน	ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่มีค่าน้อย

- ถ้าทดสอบแล้วมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\sigma_1^2 \neq \sigma_2^2$)

$$t = \frac{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}{\sqrt{\frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_2^2}{n_2}}}, df = \frac{\left[\frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_2^2}{n_2}\right]}{\frac{\left[\frac{s_1^2}{n_1}\right]^2}{n_1 - 1} + \frac{\left[\frac{s_2^2}{n_2}\right]^2}{n_2 - 1}}$$

- ถ้าทดสอบแล้วมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\sigma_1^2 = \sigma_2^2$)

$$t = \frac{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}{\sqrt{\frac{(n_1 - 1)s_1^2 + (n_2 - 1)s_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \left[\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2}\right]}}, df = n_1 + n_2 - 2$$

เมื่อ	t	แทน	สถิติทดสอบที (t-test)
	$\bar{x}_1$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่ 1
	$\bar{x}_2$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่ 2
	s_1^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของกลุ่มที่ 1
	s_2^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของกลุ่มที่ 2
	n1	แทน	จำนวนหน่วยในกลุ่มที่ 1
	n2	แทน	จำนวนหน่วยในกลุ่มที่ 2

4.2 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) คำนวณจากสูตร (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2549, หน้า 88)

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

เมื่อ	F	แทน	ค่าสถิติทดสอบเอฟ (F-test)
	MS_b	แทน	ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม (mean of sum squares between groups)
	MS_w	แทน	ความแปรปรวนภายในกลุ่ม (mean of sum squares within groups)

4.3 การทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีแอลเอสดี Least Significant Difference (LSD) ของฟิชเชอร์ (Fisher) คำนวณจากสูตร (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2545, หน้า 333)

$$LSO = t_1 - \frac{\alpha}{2}; n - k \sqrt{MSE \left[\frac{1}{n_i} + \frac{1}{n_j} \right]}$$

เมื่อ	LSD	แทน	ผลต่างนัยสำคัญที่คำนวณได้สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ i และ j
	MSE	แทน	ค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อน (MSW)
	K	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ทดสอบ
	n	แทน	จำนวนตัวอย่างทั้งหมด
	α	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่อง การดำเนินการส่งเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง โดยลำดับการนำเสนอ ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

n	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย (mean)
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
F	แทน	ค่าสถิติทดสอบเอฟ (F-test)
t	แทน	ค่าสถิติทดสอบที (t-test)
SS	แทน	ค่าผลบวกกำลังสองของข้อมูล (sum of squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยผลบวกกำลังสองของข้อมูล (means squares)
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (degree of freedom)
$*p \leq .05$	แทน	ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การวิเคราะห์ข้อมูล

การดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย เรื่อง การดำเนินการส่งเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง มีลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (frequency) และร้อยละ (percentage)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามการดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง วิเคราะห์

โดยการหาค่าเฉลี่ย (mean : $\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) และแปลความหมาย

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบการดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง โดยใช้การทดสอบที (t-test) สำหรับตัวแปรที่มี 2 กลุ่ม และการวิเคราะห์ทางเดียว (one-way ANOVA) โดยใช้สถิติทดสอบเอฟ (F-test) สำหรับตัวแปรที่มีมากกว่า 2 กลุ่ม ในกรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทดสอบความแตกต่างเป็นคู่ด้วยวิธีแอลเอสดี (L.S.D.) ของฟิชเชอร์ (Fisher)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างจำนวน 278 คน

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (n = 278)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	107	38.50
หญิง	171	61.50
รวม	278	100
2. ตำแหน่ง		
ผู้บริหารสถานศึกษา	55	19.78
ครู	223	80.22
รวม	278	100
3. วุฒิการศึกษา		
ปริญญาตรี	186	66.90
สูงกว่าปริญญาตรี	92	33.10
รวม	278	100

ตาราง 3 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (n = 278)	ร้อยละ
4. ประสบการณ์การทำงาน		
0-10 ปี	148	53.20
11-20 ปี	102	36.70
มากกว่า 20 ปีขึ้นไป	28	10.10
รวม	278	100
5. ขนาดของสถานศึกษา		
ขนาดเล็ก (ผู้เรียนตั้งแต่ 1 – 119 คน)	18	6.47
ขนาดกลาง (ผู้เรียนตั้งแต่ 120 – 719 คน)	81	29.14
ขนาดใหญ่ (ผู้เรียนตั้งแต่ 720 – 1,679 คน)	69	24.82
ขนาดใหญ่พิเศษ (ผู้เรียนตั้งแต่ 1,680 คนขึ้นไป)	110	39.57
รวม	278	100

จากตาราง 3 แสดงการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามการดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ซึ่งมีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 278 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 61.50 ตำแหน่งครู จำนวน 223 คน คิดเป็นร้อยละ 80.22 วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 186 คนคิดเป็นร้อยละ 66.90 ประสบการณ์การทำงานตั้งแต่ 0-10 ปี จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 53.20 และขนาดของสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ (ผู้เรียนตั้งแต่ 1,680 คนขึ้นไป) จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 39.57

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามการดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนใน
สถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณภาพของการดำเนินการเสริมทักษะอาชีพ
นักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี
อ่างทอง โดยรวมและรายด้าน

การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียน ในสถานศึกษาภาพรวม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการดำเนินงาน ของสถานศึกษา
1. การสำรวจและวิเคราะห์งานอาชีพที่นักเรียนสนใจ	4.44	0.29	มาก
2. การประสานความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการร่วม กำหนดความรู้ทักษะอาชีพและคุณลักษณะที่จำเป็น	4.24	0.31	มาก
3. การนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา	4.48	0.36	มาก
4. การกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผล	3.78	0.32	มาก
รวมเฉลี่ย	4.24	0.26	มาก

จากตาราง 4 พบว่า การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} =$
4.24, S.D. = 0.26) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการนำไปใช้เป็นส่วน
หนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.36) รองลงมา คือ ด้าน
การสำรวจและวิเคราะห์งานอาชีพที่นักเรียนสนใจ ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.29) ด้าน
การประสานความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการร่วมกำหนดความรู้ทักษะอาชีพและคุณลักษณะ
ที่จำเป็น ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.31) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การกำหนด
แนวทางการวัดและประเมินผล ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.32) ตามลำดับ

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณภาพของการดำเนินการเสริมทักษะอาชีพ
นักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี
อ่างทอง ด้านที่ 1 การสำรวจและวิเคราะห์งานอาชีพที่นักเรียนสนใจ

การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษาด้าน การสำรวจและวิเคราะห์งานอาชีพที่นักเรียนสนใจ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการ ดำเนินงานของ สถานศึกษา
1. ผู้บริหารและครูมีการสำรวจงานอาชีพที่นักเรียนสนใจ	4.51	0.54	มากที่สุด
2. ผู้บริหารและครูร่วมกันวิเคราะห์ เปรียบเทียบความต้องการ ของตลาดแรงงาน ชุมชน และท้องถิ่น	4.50	0.55	มาก
3. ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ เปรียบเทียบ ความต้องการของตลาดแรงงาน ชุมชน และท้องถิ่น	4.47	0.53	มาก
4. นักเรียนมีการใช้เครื่องมือประเมิน บุคลิกภาพ ความสนใจ และความถนัดของนักเรียนที่สอดคล้องกับอาชีพ	4.42	0.56	มาก
5. ผู้บริหารให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการ ประเมิน บุคลิกภาพ ความสนใจ และความถนัดของนักเรียน	4.47	0.56	มาก
6. นักเรียนรู้จักความถนัด ความสามารถของตน เพื่อการเลือก อาชีพให้เหมาะสมกับตนเอง	4.08	0.61	มาก
7. สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรฯ ให้ นักเรียนรู้จักตนเอง รู้จักอาชีพ และแนวโน้มตลาดแรงงาน	4.56	0.52	มากที่สุด
8. สถานศึกษามีการนำข้อมูลผลการเรียน การทำกิจกรรม มาวิเคราะห์เพื่อให้ทราบความสนใจ ความสามารถ และ ความถนัดของนักเรียน	4.56	0.57	มากที่สุด
9. สถานศึกษามีการจัดโครงการหรือกิจกรรมเสริมทักษะอาชีพ ให้กับนักเรียน	4.43	0.59	มาก
10. สถานศึกษามีการเสริมประสบการณ์ให้นักเรียนได้ศึกษา และค้นคว้าข้อมูลด้านอาชีพที่ทันสมัยและล้ำสมัย	4.47	0.56	มาก
11. สถานศึกษามีการสร้างความตระหนัก ให้นักเรียนเห็นถึง ความสำคัญของการประกอบอาชีพ	4.45	0.59	มาก
รวมเฉลี่ย	4.44	0.29	มาก

จากตาราง 5 พบว่า การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ด้านที่ 1 การสำรวจและวิเคราะห์งานอาชีพที่นักเรียนสนใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.29) เมื่อพิจารณารายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรฯ ให้นักเรียนรู้จักตนเอง รู้จักอาชีพ และแนวโน้มตลาดแรงงาน ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.52) 2) สถานศึกษามีการนำข้อมูลผลการเรียน การทำกิจกรรม มาวิเคราะห์เพื่อให้ทราบความสนใจ ความสามารถ และความถนัดของนักเรียน ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.57) และ 3) ผู้บริหารและครูร่วมกันวิเคราะห์เปรียบเทียบความต้องการของตลาดแรงงาน ชุมชน และท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.55) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักเรียนรู้จักความถนัด ความสามารถของตน เพื่อการเลือกอาชีพให้เหมาะสมกับตนเอง ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.61)

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณภาพของการดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ด้านที่ 2 การประสานความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการร่วมกำหนดความรู้ทักษะอาชีพและคุณลักษณะที่จำเป็น

การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษาด้านการ ประสานความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการร่วมกำหนดความรู้ ทักษะอาชีพและคุณลักษณะที่จำเป็น	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการ ดำเนินงานของ สถานศึกษา
1. สถานศึกษาประสานและร่วมมือกับผู้ปกครองในการจัดการ เรียนการสอนเสริมทักษะและการสร้างเสริมประสบการณ์ อาชีพ	4.16	0.60	มาก
2. สถานศึกษาประสานและร่วมมือกับสถานประกอบการ ในการเสริมทักษะและการสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพ	4.13	0.59	มาก
3. สถานศึกษามีการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น ในการจัดการเรียนการสอนเสริมทักษะและการสร้างเสริม ประสบการณ์อาชีพ	4.41	0.56	มาก
4. สถานศึกษามีการประสานงานและร่วมมือกับปราชญ์ชาวบ้าน ในการจัดการเรียนการสอนเสริมทักษะและการสร้างเสริม ประสบการณ์อาชีพ	3.76	0.63	มาก

ตาราง 6 (ต่อ)

การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษาด้านการ ประสานความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการร่วมกำหนดความรู้ ทักษะอาชีพและคุณลักษณะที่จำเป็น	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการ ดำเนินงานของ สถานศึกษา
5. สถานศึกษาประสานและร่วมมือกับสถานศึกษาสังกัด อาชีวศึกษา ในการจัดการเรียนการสอนเสริมทักษะและ การสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพ	4.32	0.61	มาก
6. สถานศึกษาประสานและร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและ เอกชนในท้องถิ่น ในการเสริมทักษะและการสร้างเสริม ประสบการณ์อาชีพ	4.44	0.57	มาก
7. สถานศึกษาประสานและร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องในการจัดหาสื่อ การสอน ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ และสถานที่ฝึกประสบการณ์อาชีพ	4.43	0.61	มาก
8. สถานศึกษามีการประสานความร่วมมือกับผู้ที่เกี่ยวข้อง กำหนดความรู้ทักษะอาชีพ คุณลักษณะและข้อบ่งชี้อาชีพ ทักษะการเรียนรู้ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ	4.38	0.58	มาก
9. สถานศึกษามีการประสานความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้อง ในการ จัดทำรูปแบบการเรียนรู้บูรณาการเพื่อเพิ่มโอกาสทาง การศึกษาของชั้นมัธยมศึกษา ตามความถนัดและความสนใจ	4.41	0.63	มาก
10. สถานศึกษามีการประสานความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้อง ในการ พัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับแนวทางการ จัดการเรียนการสอนพื้นฐานอาชีพของสถานศึกษา	4.06	0.57	มาก
รวมเฉลี่ย	4.24	0.31	มาก

จากตาราง 6 พบว่า การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ด้านที่ 2 การประสานความร่วมมือ
จากผู้ที่เกี่ยวข้องในการร่วมกำหนดความรู้ทักษะอาชีพและคุณลักษณะที่จำเป็น โดยภาพรวมอยู่ใน
ระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.31) เมื่อพิจารณารายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่
1) สถานศึกษาประสานและร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในท้องถิ่น ในการเสริมทักษะและ
การสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพ ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.57) 2) สถานศึกษาประสานและร่วมมือกับ

ผู้เกี่ยวข้องในการจัดหาสื่อการสอน ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ และสถานที่ฝึกประสบการณ์อาชีพ ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.61) และ 3) สถานศึกษามีการประสานความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้อง ในการจัดทำรูปแบบการเรียนรู้บูรณาการเพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาของชั้นมัธยมศึกษา ตามความถนัดและความสนใจ ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.63) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษามีการประสานงานและร่วมมือกับ ประชาชนชาวบ้าน ในการจัดการเรียนการสอนเสริมทักษะและการสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพ ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = 0.63)

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณภาพของการดำเนินการเสริมทักษะอาชีพ นักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ด้านที่ 3 การนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา

การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ด้านการนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการดำเนินงาน ของสถานศึกษา
1. ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ประชุมวิเคราะห์ จัดทำ แผนกลยุทธ์ และหลักสูตรสถานศึกษาในการจัด กิจกรรมเสริมทักษะอาชีพร่วมกัน	4.48	0.54	มาก
2. สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่เสริมทักษะอาชีพ กำหนดเนื้อหาสาระภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ การฝึกทักษะ การสร้างคุณลักษณะที่จำเป็นสอดคล้องกับอาชีพ	4.42	0.57	มาก
3. นักเรียนได้ค้นหา ความถนัด ความต้องการ ค้นพบ ตัวตน วางแผนเส้นทางการศึกษาต่อและการมีงานทำ ผ่านการจัด การเรียนการสอน	4.38	0.57	มาก
4. ครูนำแผนการจัดเสริมทักษะอาชีพลงสู่ปฏิบัติในการจัด การเรียนการสอน	4.51	0.61	มากที่สุด
5. สถานศึกษากำหนดหลักสูตรสถานศึกษาในการเสริม ทักษะและสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพในรายวิชา พื้นฐาน	4.44	0.60	มาก
6. สถานศึกษากำหนดหลักสูตรสถานศึกษาในการเสริม ทักษะและสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพในรายวิชา เพิ่มเติม	4.46	0.56	มาก

ตาราง 7 (ต่อ)

การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ด้านการนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการดำเนินงาน ของสถานศึกษา
7. สถานศึกษากำหนดหลักสูตรสถานศึกษาในการเสริม ทักษะและสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพในกิจกรรม พัฒนาผู้เรียน	4.49	0.55	มาก
8. สถานศึกษากำหนดหลักสูตรสถานศึกษาในการเสริม ทักษะและสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพ ในการปลูกฝัง ลักษณะนิสัยในการทำงานให้นักเรียนพัฒนาไปสู่ การประกอบอาชีพ	4.45	0.59	มาก
9. สถานศึกษามีการบูรณาการเนื้อหาอาชีพและกิจกรรม การเรียนการสอนอาชีพได้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับบริบท และความต้องการ เพื่อพัฒนา นักเรียนไปสู่การประกอบอาชีพได้	4.53	0.54	มากที่สุด
10. สถานศึกษามีการพัฒนาสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่มี อยู่ให้เป็นฐานการเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพ เพื่อให้นักเรียน ศึกษาหาความรู้จากสถานที่จริง	4.50	0.58	มาก
11. สถานศึกษามีการจัดทำหลักสูตรระยะสั้นร่วมกับ สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา เพื่อเสริมทักษะและ สร้างเสริมประสบการณ์อาชีพจากผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเพิ่มเติมในอาชีพต่างๆ	4.45	0.59	มาก
12. ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำกับและติดตามการ ดำเนินการจัดการเรียนการสอนพื้นฐานอาชีพ ในสถานศึกษา	4.42	0.56	มาก
13. สถานศึกษามีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาให้ทันสมัยอยู่เสมอ	4.65	0.50	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.48	0.36	มาก

จากตาราง 7 พบว่า การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ด้านที่ 3 การนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.36) เมื่อพิจารณารายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) สถานศึกษามีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้ทันสมัยอยู่เสมอ ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.50), 2) สถานศึกษามีการบูรณาการเนื้อหาอาชีพและกิจกรรมการเรียนการสอนอาชีพได้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบท และความต้องการ เพื่อพัฒนานักเรียนไปสู่การประกอบอาชีพได้ ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.54) และ 3) ครุณาแผนการจัดเสริมทักษะอาชีพลงสู่ปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.61) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักเรียนได้ค้นหา ความถนัด ความต้องการ ค้นพบตัวตน วางแผนเส้นทางการศึกษาต่อและการมีงานทำ ผ่านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.57)

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณภาพของการดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ด้านที่ 4 การกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผล

การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ด้านการกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผล	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการดำเนินงาน ของสถานศึกษา
1. สถานศึกษามีการกำหนดแนวทางการวัด และประเมินผลในการสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพของนักเรียน	4.40	0.60	มาก
2. สถานประกอบการมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการวัด และประเมินผลในการสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพของนักเรียน	2.17	0.65	น้อย
3. สถานศึกษาจัดทำแนวทางการวัดผลด้านความรู้ ทักษะอาชีพ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามสภาพจริง	4.36	0.59	มาก
4. สถานศึกษาจัดทำเครื่องมือวัดผลด้านความรู้ ทักษะอาชีพและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามสภาพจริง	4.28	0.64	มาก
5. สถานศึกษาทำความเข้าใจกับผู้ปกครองในการวัดและประเมินผล รวมทั้งรับรองการเรียนอาชีพ	4.22	0.66	มาก
6. สถานศึกษาทำความเข้าใจกับนักเรียน ในการวัดและประเมินผล รวมทั้งรับรองการเรียนอาชีพ	4.34	0.62	มาก

ตาราง 8 (ต่อ)

การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ด้านการกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผล	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการดำเนินงาน ของสถานศึกษา
7. ครูมีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง โดยใช้วิธีการ ที่หลากหลาย เพื่อวัดและประเมินผลทั้งด้านความรู้ ด้านความคิด ด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน ด้านทักษะกระบวนการทำงาน และคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ในการทำงาน	4.04	0.78	มาก
8. ครูให้นักเรียนประเมินตนเอง ทั้งด้านความคิดและ ความรู้สึก โดยให้นักเรียนนำเสนอผลงานของตน	3.68	0.83	มาก
9. สถานศึกษามีการประเมินผลจากการฝึกประสบการณ์ อาชีพในสถานประกอบการจริง	2.85	0.92	ปานกลาง
10. สถานศึกษามีการประเมินความพึงพอใจของนักเรียน และผู้ปกครองต่อการสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพ ที่โรงเรียนดำเนินการ	3.47	0.68	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.78	0.32	มาก

จากตาราง 8 พบว่า การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ด้านที่ 4 การกำหนดแนวทางการวัด
และประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.32) เมื่อพิจารณารายชื่อที่มี
ค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) สถานศึกษามีการกำหนดแนวทางการวัด และประเมินผลในการ
สร้างเสริมประสบการณ์อาชีพของนักเรียน ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.60), 2) สถานศึกษาจัดทำแนว
ทางการวัดผลด้านความรู้ ทักษะอาชีพ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามสภาพจริง ($\bar{X} = 4.36$,
S.D. = 0.59) และ 3) สถานศึกษาให้ความสนใจกับนักเรียน ในการวัดและประเมินผล รวมทั้งรับรอง
การเรียนรู้อาชีพ ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.62) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานประกอบการมีส่วนร่วม
ในการกำหนดแนวทางการวัด และประเมินผลในการสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพของนักเรียน ($\bar{X} =$
2.17, S.D. = 0.65)

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบการดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 9 การเปรียบเทียบการดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง จำแนกตามเพศ

การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนใน สถานศึกษา	ชาย		หญิง		t	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. การสำรวจและวิเคราะห์งานอาชีพที่นักเรียนสนใจ	4.44	0.27	4.45	0.30	0.118	.851
2. การประสานความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการร่วมกำหนดความรู้ทักษะอาชีพและคุณลักษณะที่จำเป็น	4.27	0.29	4.23	0.32	1.186	.237
3. การนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา	4.46	0.34	4.49	0.38	0.693	.489
4. การกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผล	3.83	0.30	3.75	0.33	1.923	.056
ภาพรวม	4.25	0.24	4.23	0.28	0.631	.222

จากตาราง 9 พบว่า การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง จำแนกตามเพศ เมื่อพิจารณาในภาพรวมไม่แตกต่างกันและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านไม่แตกต่างกัน

ตาราง 10 การเปรียบเทียบการดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง จำแนกตามตำแหน่ง

การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียน ในสถานศึกษา	ผู้บริหารสถานศึกษา		ครู		t	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. การสำรวจและวิเคราะห์งานอาชีพที่นักเรียนสนใจ	4.42	0.28	4.45	0.29	0.506	.613

ตาราง 10 (ต่อ)

การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียน ในสถานศึกษา	ผู้บริหารสถานศึกษา		ครู		t	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
2. การประสานความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการร่วมกำหนดความรู้ทักษะอาชีพและคุณลักษณะที่จำเป็น	4.24	0.34	4.25	0.30	0.208	.835
3. การนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา	4.46	0.36	4.48	0.36	0.390	.697
4. การกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผล	3.75	0.31	3.79	0.32	0.747	.456
ภาพรวม	4.22	0.27	4.24	0.26	0.558	.577

จากตาราง 10 พบว่า การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง จำแนกตามตำแหน่ง เมื่อพิจารณาในภาพรวมไม่แตกต่างกันและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านไม่แตกต่างกัน

ตาราง 11 การเปรียบเทียบการดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง จำแนกตามวุฒิการศึกษา

การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนใน สถานศึกษา	ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี		t	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. การสำรวจและวิเคราะห์งานอาชีพที่นักเรียนสนใจ	4.43	0.29	4.47	0.28	1.186	.641
2. การประสานความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการร่วมกำหนดความรู้ทักษะอาชีพและคุณลักษณะที่จำเป็น	4.23	0.30	4.27	0.33	0.792	.409
3. การนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา	4.46	0.37	4.52	0.35	1.159	.730
4. การกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผล	3.78	0.31	3.78	0.33	0.122	.762
ภาพรวม	4.23	0.26	4.26	0.27	0.914	.610

จากตาราง 11 พบว่า การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง จำแนกตามวุฒิการศึกษา เมื่อพิจารณาในภาพรวมไม่แตกต่างกันและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านไม่แตกต่างกัน

ตาราง 12 การเปรียบเทียบการดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	ss	df	MS	F	p
1. การสำรวจและวิเคราะห์งานอาชีพที่นักเรียนสนใจ	ระหว่างกลุ่ม	0.203	2	0.101	1.183	.308
	ภายในกลุ่ม	23.545	275	0.086		
	รวม	23.747	277			
2. การประสานความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการร่วมกำหนดความรู้ทักษะอาชีพและคุณลักษณะที่จำเป็น	ระหว่างกลุ่ม	0.113	2	0.056	0.582	.560
	ภายในกลุ่ม	26.662	275	0.097		
	รวม	26.775	277			
3. การนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	0.307	2	0.154	1.132	.324
	ภายในกลุ่ม	37.315	275	0.136		
	รวม	37.623	277			
4. การกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	0.459	2	0.230	2.204	.112
	ภายในกลุ่ม	28.638	275	0.104		
	รวม	29.097	277			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	0.252	2	0.126	1.759	.174
	ภายในกลุ่ม	19.684	275	0.072		
	รวม	19.935	277			

จากตาราง 12 พบว่า การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน เมื่อพิจารณาในภาพรวมไม่แตกต่างกันและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านไม่แตกต่างกัน

ตาราง 13 การเปรียบเทียบการดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง จำแนกตามขนาด
สถานศึกษา

การดำเนินการเสริมทักษะ อาชีพนักเรียนในสถานศึกษา	แหล่งความ แปรปรวน	ss	df	MS	F	p
1. การสำรวจและวิเคราะห์งาน อาชีพที่นักเรียนสนใจ	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	0.015 23.733 23.747	3 274 277	0.005 0.087	0.056	.982
2. การประสานความร่วมมือ จากผู้ที่เกี่ยวข้องในการร่วม กำหนดความรู้ทักษะอาชีพ และคุณลักษณะที่จำเป็น	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	0.198 26.577 26.775	3 274 277	0.066 0.097	0.679	.565
3. การนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่ง ของหลักสูตรสถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	0.341 37.281 37.623	3 274 277	0.114 0.136	0.836	.475
4. การกำหนดแนวทางการวัด และประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	0.035 29.062 29.097	3 274 277	0.012 0.106	0.110	.954
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	0.073 19.862 19.935	3 274 277	0.024 0.072	0.336	.799

จากตาราง 13 พบว่า การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา
เมื่อพิจารณาในภาพรวมไม่แตกต่างกันและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านไม่แตกต่างกัน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ผู้วิจัยได้สรุปผล อภิปรายผล และเสนอข้อเสนอแนะไว้ ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. วิธีดำเนินการวิจัย
3. สรุปผลการวิจัย
4. อภิปรายผลการวิจัย
5. ข้อเสนอแนะของการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง
2. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง วุฒิ การศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง จำนวน 26 โรงเรียน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 61 คน และครูจำนวน 990 คน รวมทั้งสิ้น 1,051 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2566 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง) ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู รวมทั้งสิ้น 278 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 55 คน และครู จำนวน 223 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามสภาพการดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามสภาพทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (check list) จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สอบถามสภาพเกี่ยวกับการดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ โดยการแปลความหมายของคะแนน ใช้เกณฑ์การแปลความหมายเป็นช่วงคะแนน (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, หน้า 121) ดังนี้

- ค่าเฉลี่ย 4.51 -5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
- ค่าเฉลี่ย 3.51 -4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
- ค่าเฉลี่ย 2.51 -3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
- ค่าเฉลี่ย 1.51 -2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
- ค่าเฉลี่ย 1.00 -1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการนำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้องในการตอบแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่ (frequency) และการหาค่าร้อยละ (percentage) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ผลการดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยายในการวิเคราะห์ โดยมีการกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย

ขั้นที่ 3 วิเคราะห์ผลเปรียบเทียบการดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา โดยใช้การทดสอบที (t-test) สำหรับตัวแปรที่มี 2 กลุ่ม และการวิเคราะห์ทางเดียว (one-way ANOVA) โดยใช้สถิติทดสอบเอฟ (F-test) สำหรับตัวแปรที่มีมากกว่า 2 กลุ่ม ในกรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทดสอบความแตกต่างเป็นคู่ด้วยวิธีแอลเอสดี (L.S.D.) ของฟิชเชอร์ (Fisher)

สรุปผลการวิจัย

1. การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1.1 การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผล

1.2 การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ด้านที่ 1 การสำรวจและวิเคราะห์งานอาชีพที่นักเรียนสนใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรฯ ให้นักเรียนรู้จักตนเอง รู้จักอาชีพ และแนวโน้มตลาดแรงงาน, 2) สถานศึกษามีการนำข้อมูลผลการเรียน การทำกิจกรรม มาวิเคราะห์เพื่อให้ทราบความสนใจ ความสามารถ และความถนัดของนักเรียน และ 3) ผู้บริหารและครูร่วมกันวิเคราะห์เปรียบเทียบความต้องการของตลาดแรงงาน ชุมชน และท้องถิ่น โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักเรียนรู้จักความถนัด ความสามารถของตน เพื่อการเลือกอาชีพให้เหมาะสมกับตนเอง

1.3 การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ด้านที่ 2 การประสานความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการร่วมกำหนดความรู้ทักษะอาชีพและคุณลักษณะที่จำเป็น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) สถานศึกษาประสานและร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในท้องถิ่น ในการเสริมทักษะและการสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพ 2) สถานศึกษาประสานและร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องในการจัดหาสื่อการสอน ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ และสถานที่ฝึกประสบการณ์อาชีพ และ 3) สถานศึกษามีการประสานความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำรูปแบบการเรียนรู้บูรณาการเพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาของชั้นมัธยมศึกษา ตามความถนัดและความสนใจ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษามีการประสานงานและร่วมมือกับปราชญ์ชาวบ้าน ในการจัดการเรียนการสอนเสริมทักษะและการสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพ

1.4 การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ด้านที่ 3 การนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) สถานศึกษามีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้ทันสมัยอยู่เสมอ 2) สถานศึกษามีการบูรณาการเนื้อหาอาชีพและกิจกรรมการเรียนการสอนอาชีพได้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบท และความต้องการ เพื่อพัฒนานักเรียนไปสู่การประกอบอาชีพได้

และ 3) ครุณาแผนการจัดเสริมทักษะอาชีพลงสู่ปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักเรียนได้ค้นหา ความถนัด ความต้องการ ค้นพบตัวตน วางแผนเส้นทางการศึกษาต่อและการมีงานทำ ผ่านการจัดการเรียนการสอน

1.5 การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ด้านที่ 4 การกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) สถานศึกษามีการกำหนดแนวทางการวัด และประเมินผลในการสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพของนักเรียน 2) สถานศึกษาจัดทำแนวทางการวัดผลด้านความรู้ ทักษะอาชีพ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามสภาพจริง และ 3) สถานศึกษาทำความเข้าใจกับนักเรียน ในการวัดและประเมินผลรวมทั้งรับรองการเรียนอาชีพ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานประกอบการมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการวัด และประเมินผลในการสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพของนักเรียน

2. ผลการเปรียบเทียบการดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง

2.1 การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง จำแนกตามเพศ เมื่อพิจารณาในภาพรวมไม่แตกต่างกันและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านไม่แตกต่างกัน

2.2 การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง จำแนกตามตำแหน่ง เมื่อพิจารณาในภาพรวมไม่แตกต่างกันและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านไม่แตกต่างกัน

2.3 การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง จำแนกตามวุฒิการศึกษา เมื่อพิจารณาในภาพรวมไม่แตกต่างกันและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านไม่แตกต่างกัน

2.4 การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน เมื่อพิจารณาในภาพรวมไม่แตกต่างกันและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านไม่แตกต่างกัน

2.5 การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา เมื่อพิจารณาในภาพรวมไม่แตกต่างกันและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ผู้วิจัยอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งผลการวิจัยที่ค้นพบรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. ผลการดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง

1.1 การสำรวจและวิเคราะห์งานอาชีพที่นักเรียนสนใจ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนนั้น เริ่มต้นจากการวัดความสนใจด้านอาชีพก่อน สอดคล้องกับแนวคิดของ ฉัตรปวีณ์ ธนันทพันธ์, พิจิตรา ธงพานิช, และสฤณี ศรีขาว (2562, หน้า 343–360) ที่กล่าวว่า ความสนใจเป็นตัวแปรทางจิตวิทยาตัวหนึ่งที่มีความสำคัญต่อบุคคลซึ่งมีผลต่อการปรับตัวทางการศึกษาและอาชีพความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลตลอดจนการกระทำอื่นในชีวิตประจำวัน ความสนใจเป็นความรู้สึกที่เกิดจากการรับรู้สิ่งเร้าและเอาใจใส่ต่อสิ่งเร้านั้นอย่างต่อเนื่อง เกิดการตอบสนองอย่างเต็มใจและเกิดความพึงพอใจในการเร้าให้จิตใจตอบสนองจึงเป็นสิ่งสำคัญ ในการสร้างความสนใจและความสนใจจะมีมานานเพียงใดขึ้นอยู่กับสถานะของจิตใจหรือความรู้สึก นอกจากนี้ความสนใจยังเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้เกิดแรงจูงใจในการกระทำสิ่งต่างๆ ทั้งในด้านการเรียนหรือการทำงาน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กิตติยา อิงเอนู (2566, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการฝึกทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่าหลวงวิทยพรสม กุณฑลจินดา ตำบลสามหมื่น อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก เพื่อศึกษาบริบทพื้นที่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และสำรวจความต้องการฝึกทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และผู้เกี่ยวข้อง ตำบลสามหมื่น อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ผลการวิจัยพบว่า ผลการสำรวจความต้องการฝึกอาชีพของนักเรียนพบว่า ส่วนใหญ่ต้องการฝึกทักษะอาชีพการปลูกพืชผักสวนครัว การเพาะเห็ดนางฟ้าการจักสาน การทอผ้าประจำถิ่น และการแปรรูปอาหารหรือการถนอมอาหาร และได้มีการจัดสร้างแนวทางการฝึกทักษะอาชีพและประเมินความพึงพอใจ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมทักษะอาชีพทั้ง 5 กิจกรรม มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ปฏิบัติกิจกรรมรายด้านกิจกรรมปลูกพืชผักสวนครัว มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด กิจกรรมจักสาน มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด กิจกรรมการเพาะเห็ดนางฟ้า มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด กิจกรรมแปรรูปอาหารหรือการถนอมอาหาร มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด กิจกรรมทอผ้าประจำถิ่น มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด

1.2 การประสานความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการร่วมกำหนดความรู้ทักษะอาชีพ และคุณลักษณะที่จำเป็น พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการร่วมมือกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง หน่วยงานภาครัฐ

หน่วยงานเอกชน ชุมชน ผู้ประกอบการ ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้ปกครอง เป็นต้น จะช่วยให้สามารถกำหนดระยะเวลาการจัดเสริมทักษะอาชีพได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังสามารถใช้สื่อ วัสดุภัณฑ์ และอุปกรณ์ที่จำเป็น รวมถึงสถานที่ฝึกประสบการณ์จริง เพื่อสร้างโอกาสในการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงาน ซึ่งจะส่งผลดีต่อการเตรียมความพร้อมของนักเรียนในการเข้าสู่อาชีพที่ต้องการในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สายเพ็ญ บุญทองแก้ว (2563, บทคัดย่อ) ที่กล่าวว่า การประสานความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องและเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งประกอบด้วยการมีส่วนร่วมจากชุมชน ผู้ปกครอง หน่วยงานท้องถิ่น ผู้ประกอบการในพื้นที่ การสนับสนุนจากมูลนิธิและองค์กรเอกชน รวมถึงความร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียน เช่น การเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับนักเรียน การจัดวิทยากรให้ความรู้ การร่วมกันพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา และเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการสร้างเครือข่ายและการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อระดมทรัพยากรในการสนับสนุนนักเรียน ครู และโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สรเดช เลิศวัฒนาพานิช (2560, บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยใช้โครงงานเป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพและคุณลักษณะในการประกอบอาชีพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โดยมีการนำผู้รู้ท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้านมามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน การอภิปรายโดยมีครูนักเรียน เพื่อนนักเรียน และปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้วัดและประเมินผล ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนมีทักษะอาชีพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี 2) นักเรียนมีคุณลักษณะในการประกอบอาชีพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีและ 3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เรื่องของดีบ้านแพ้ว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

1.3 การนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการนำแผนการจัดเสริมทักษะอาชีพมารวมเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร เพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะที่จำเป็นให้กับนักเรียน จะช่วยให้นักเรียนสามารถค้นหาความถนัดและความต้องการของตนเอง รวมถึงการค้นพบตัวตนและวางแผนเส้นทางการศึกษาต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้เครื่องมือประเมินบุคลิกภาพและความถนัดที่สอดคล้องกับอาชีพ รวมถึงผลการเรียนจากรายวิชาพื้นฐาน รายวิชาเพิ่มเติม และผลการประเมินกิจกรรมพัฒนานักเรียน เพื่อสร้างเส้นทางการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับแต่ละบุคคลและตอบสนองต่อความต้องการของตลาดงานในอนาคต สอดคล้องกับแนวคิดของ เยตส์, และบรูซ (Yates, & Bruce, 2017, pp.62-70) ที่กล่าวว่า การนำหลักสูตรการงานอาชีพไปสู่การปฏิบัติ เป็นการสร้างและพัฒนาความสามารถ ทักษะ และค่านิยมที่จำเป็นในการแสวงหาโอกาสในการประกอบอาชีพ คุณลักษณะที่สำคัญในการนำหลักสูตรการงานอาชีพไปสู่การปฏิบัติ คือ การใช้วิธีการต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการคิดเชิงวิพากษ์ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พลวัฒน์ กัลยาประสิทธิ์ (2566, บทคัดย่อ)

ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยการบริหารหลักสูตร องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการบริหารหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพและองค์ประกอบที่ 3 ทักษะอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา และรูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นไปได้ของรูปแบบฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นประโยชน์ของรูปแบบฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

1.4 การกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผล พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก การวัดผลประเมินผลจึงเป็นกิจกรรมที่สำคัญ ที่จะบอกให้รู้ว่า เมื่อจัดการเรียนรู้เสร็จสิ้นลงแล้ว ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะและมีคุณลักษณะตามจุดมุ่งหมายที่หลักสูตรกำหนดหรือไม่เพียงใด ซึ่งสอดคล้องกับ อัญชลี ธรรมะวิสิฏฐ (2562, ย่อหน้า 2) ที่กล่าวว่า การวัดผลและประเมินผลมิได้ทำเฉพาะเมื่อกระบวนการเรียนรู้จบลงแล้วเท่านั้น แต่เกิดขึ้นตลอดเวลาของการดำเนินจัดการเรียนรู้ เนื่องจากการวัดผลและประเมินผลเป็นกิจกรรมที่สอดแทรกอยู่ทุกขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้ ดังนั้นการประเมินจึงเริ่มตั้งแต่ประเมินก่อนเรียน ประเมินขณะเรียน และประเมินหลังเรียน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เสาวลักษณ์ ขาวเขียว, กษมา ศรีสุวรรณ, และ บุญเลิศ วีระพรกานต์ (2565, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการส่งเสริมทักษะอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสิชล 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานทักษะอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีกระบวนการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในการส่งเสริมทักษะอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วม เน้นการส่งเสริมทักษะอาชีพทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียนโดยครูผู้รับผิดชอบดำเนินการจัดการเรียนการสอนยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาที่จำเป็นต่อการส่งเสริมอาชีพและการมีงานทำ มีการพัฒนาสถานที่และมีการวัดและประเมินผล เพื่อพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงาน แนวทางการส่งเสริมทักษะอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประกอบด้วย 1) กระบวนการบริหาร 2) เครือข่ายความร่วมมือ 3) การจัดการเรียนรู้ 4) การพัฒนาหลักสูตร 5) การพัฒนาครู 6) การจัดสภาพแวดล้อม 7) การวัดและประเมินผล ผู้ทรงคุณวุฒิได้ตรวจสอบแนวทางการส่งเสริมทักษะอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสิชล 1 สังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 4 มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ สามารถนำไปใช้ได้

2. ผลการเปรียบเทียบการดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง โดยจำแนกตามเพศ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

2.1 การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง จำแนกตามเพศ พบว่า ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ไม่ว่าเพศหญิงหรือเพศชายมีความรู้เกี่ยวกับการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนที่ไม่แตกต่างกันเนื่องจากดำเนินงานภายใต้นโยบาย จุดเน้น และแนวทางการดำเนินงานเดียวกัน สอดคล้องกับ มาณพ เสียมไหม, วีระยุทธ ชาตะกาญจน์, และสุระพงศ์ เอื้อศิริพรฤทธ (2564, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมงานอาชีพสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบสภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมงานอาชีพสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาโดยจำแนกตามเพศ ภาพรวมไม่แตกต่างกัน

2.2 การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ได้ดำเนินงานภายใต้นโยบาย จุดเน้น และแนวทางการดำเนินงานเดียวกัน ส่งผลให้มีการปฏิบัติเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้การจัดการศึกษามีคุณภาพตามที่กำหนด สอดคล้องกับ ฉันทนา ภูมมา (2565, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารด้วยชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของนักเรียนโรงเรียนวัดหนองศาลา (ประชานุกูล) ผลการวิจัยพบว่า การประเมินรูปแบบการบริหารด้วยชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของนักเรียนโรงเรียนวัดหนองศาลา (ประชานุกูล) จำแนกตามตำแหน่งมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยรวมระดับมากที่สุด

2.3 การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปฏิบัติตามนโยบายการจัดการศึกษา แนวทางการดำเนินงานและการปฏิบัติงานด้านการศึกษาในลักษณะเช่นเดียวกัน ส่งผลให้การบริหารจัดการการศึกษาในแต่ละโรงเรียน มีความคล้ายคลึงหรือเหมือนกัน สอดคล้องกับ รุ่งระวี เมฆโลย (2560,

บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างทักษะของผู้เรียน ในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 3 พบว่า ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างทักษะของผู้เรียนใน ศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 3 จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

2.4 การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ได้ดำเนินงานภายใต้นโยบาย จุดเน้น และแนวทางการดำเนินงานเดียวกัน ส่งผลให้มีการปฏิบัติเป็นไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับ ชยพล มาลากุลดี (2566, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะอาชีพ ของโรงเรียนเฉพาะความพิการสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษจังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นครูต่อแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมและ พัฒนาทักษะอาชีพของโรงเรียนเฉพาะความพิการสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัด ลพบุรี จำแนกตามตัวแปรประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน

2.5 การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ พลวัฒน์ กัลยาประสิทธิ์ (2566, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่อง รูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทาง การศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบ การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้า ฝ่ายวิชาการ และครูหัวหน้ากลุ่มสาระ การเรียนรู้การงานอาชีพของโรงเรียนขยายโอกาสทาง การศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาทั้งหมด 183 เขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 6,854 โรงเรียน ซึ่งครอบคลุมทุกขนาดสถานศึกษา ผลการวิจัย พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความต้องการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ทุกสถานศึกษาไม่ว่าจะขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ ในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ได้ดำเนินงานภายใต้นโยบายและแนวทางการดำเนินงานเดียวกัน อีกทั้งยังมีการกำกับติดตามให้โรงเรียนในสังกัดดำเนินการบริหาร สถานศึกษาให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2561- 2580 และนโยบายของสำนักงาน

ของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่งผลให้ทุกสถานศึกษาต้องดำเนินงานเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับนโยบายดังกล่าว

ข้อเสนอแนะของการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะของการวิจัย ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ด้านการสำรวจและวิเคราะห์งานอาชีพที่นักเรียนสนใจ ผู้บริหารและครูควรจัดทำเครื่องมือ และรูปแบบกระบวนการในการส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักความถนัด ความสามารถของตน เพื่อการเลือกอาชีพให้เหมาะสมกับตนเองอย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพ

1.2 ด้านการประสานความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการร่วมกำหนดความรู้ทักษะอาชีพและคุณลักษณะที่จำเป็น ผู้บริหารและครูควรมีการประสานงานและร่วมมือกับปราชญ์ชาวบ้าน และสถานประกอบการในชุมชน ให้มีส่วนร่วมกับการจัดการเรียนการสอนเสริมทักษะและการสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพแก่นักเรียน

1.3 ด้านการนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารและครูควรพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ค้นหาความถนัด ความต้องการ ค้นพบตัวตน วางแผนเส้นทางการศึกษาต่อและการมีงานทำ ผ่านการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาพื้นฐาน รายวิชาเพิ่มเติม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และกิจกรรมแนะแนว

1.4 ด้านการกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผล ผู้บริหารและครูควรมีการประเมินผลจากการฝึกประสบการณ์อาชีพในสถานการณ์จริงหรือในสถานประกอบการจริง เพื่อให้การวัดและประเมินผลสามารถครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน ด้านทักษะกระบวนการทำงาน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการทำงาน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผล เพื่อเป็นสารสนเทศในการพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2.3 ควรมีการนำผลข้อมูลจากการศึกษา ไปจัดทำคู่มือเพื่อสร้างแนวทางให้สถาบันการศึกษาที่เน้นพัฒนาด้านอาชีพ เข้ามามีส่วนร่วมในด้านการจัดทำหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล กับทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง

บรรณานุกรม

- กนก ยนต์ชัย. (2566). รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพสู่การเป็นนวัตกรรมของ
ผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท.
วารสารอาชีวศึกษาภาคกลาง, 7(2), 8-22.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติกระบวนการทำงาน.** สืบค้น มีนาคม 10,
2565, จาก <https://sites.google.com/site/mutitahongtong/home/hnwy-thi-1-krabwnkarthangan>.
- _____. (2561). **แนวทางการเสริมทักษะและสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพของนักเรียน.** สืบค้น
มีนาคม 10, 2565, จาก <https://shorturl.asia/2FLPx>.
- กลุ่มพัฒนาระบบการแนะแนว สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). **เป้าหมายการเสริมทักษะอาชีพในสถานศึกษา.** สืบค้น
มีนาคม 10, 2565, จาก <http://www.guidestudent.obec.go.th/>.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2545). **หลักสถิติ (พิมพ์ครั้งที่ 7).** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- _____. (2557). **การวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (SEM) ด้วย AMOS (พิมพ์ครั้งที่ 4).** กรุงเทพฯ :
ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กิตติยา อิงเณ. (2566). **แนวทางการฝึกทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียน
ท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินตา ตำบลสามหมื่น อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยแม่โจ้.**
- กิริติ สุวรรณโน. (2562). **การสร้างแบบวัดทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.**
- ขวัญพิชชา มีแก้ว. (2562). **การบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.**
- จิตติมา อัครดิพิงศ์. (2561). **แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในยุคไทยแลนด์ 4.0. วารสาร
วิทยาการจัดการปริทัศน์, 20(1), 1478.**
- จิตรจรรยา ทรงวิทยา. (2561). **ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา. Journal of Roi
Kaensarn AcademiVol, 3(1), 41-57.**

- ฉัตรปวีณ์ ธนัตถ์พันธ์, พิจิตรา ธงพานิช, และสฤณี ศรีขาว. (2562). การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะอาชีพและการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 8(4), 343-360.
- ฉันทนา ภูมิมา. (2565). การพัฒนารูปแบบการบริหารด้วยชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของนักเรียน โรงเรียนวัดหนองศาลา (ประชาชนกุล). กรุงเทพฯ : สถาบันรับรองคุณภาพสถานศึกษา (องค์การมหาชน).
- ชยพล มาลากุลตะ. (2566). แนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะอาชีพของโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษจังหวัดลพบุรี. *วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ*, 3(3), 123-140.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2564). การจัดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง. นนทบุรี : เอ็มดี ออล กราฟิก.
- ชูศรี วงศ์รัตน. (2549). เทคนิคการเขียนเค้าโครงการวิจัย: แนวทางสู่ความสำเร็จ. กรุงเทพฯ : ไทเนรมิตกิจอินเตอร์ โปรเกรสซิฟ.
- ซอพี ราเช. (2560). ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอทุ่งยางแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3. *วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 3(2), 99-118.
- ณัฐธินิชา พรพุ่มชัยกิจ. (2564). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 6(2), 126-138.
- ทวีศักดิ์ สมนอก. (2562). การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ทัศนพล แก้วเพชรบุตร, และวิภาดา ประสารทรัพย์. (2565). การบริหารวิชาการเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียน. *วารสารการวิจัยการสะลองคำ*, 12(1), 81-91.
- ธงชัย ดีมูลพันธ์. (2565). การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาในสหวิทยศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2. การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นิภาธร มุกถุณี. (2561). การพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กรุงเทพมหานคร ในยุคไทยแลนด์ 4.0. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยทางการศึกษา กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

- ปกิตตา ปานเกษม. (2565). การบริหารจัดการสถานศึกษาขนาดเล็กที่ดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง (Stand Alone) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ปนัดดา นกแก้ว. (2562). ทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ประทุมมา เทียงธรรม, และอภิชาติ เสนะนันท์. (2564). กลยุทธ์การขับเคลื่อนและการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเทพสุวรรณชาดวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม. วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 5(4), 185-193.
- ประพรรณสี มีสำโรง, และสุทธิพงศ์ บุญผดุง. (2565). การบริหารวิชาการเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาสู่ทักษะอาชีพ. ใน รายงานการประชุม Graduate School Conference, 4(1), 1140-1146.
- ปริยาภรณ์ ตั้งคุณานันต์. (2562). การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ : มินิ ซัพพลาย.
- ผ่องพรรณ พลราช. (2560). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- พรรณพรรษ หัตถวงษ์. (2562). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พรรัตน์ จันทร์คำ. (2566). การพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน. วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย, 5(4), 885-896.
- พลวัฒน์ กัลยาประสิทธิ์. (2566). รูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พัชรี พลอยเทศ. (2560). การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

- มะนาพี อินบุญชี. (2564). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส. วิทยานิพนธ์ปริญญา
ดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- มานพ เสียมไหม, วีระยุทธ ชาคะกาญจน์, และสุระพงศ์ เอื้อศิริพรฤทธ. (2564). การบริหารจัดการ
สถานศึกษาเพื่อส่งเสริมงานอาชีพสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทาง
การศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4. *Journal of
Buddhist Anthropology*, 6(11), 227-241.
- ยุพา พรหมแย้ม. (2562). การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอบางบัวทอง
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- รุ่งระวี เมฆไลอย. (2560). การศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างทักษะ
ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สุราษฎร์ธานี.
- วนิดา ไหมพรหม. (2560). รายงานการประเมินโครงการพัฒนาทักษะอาชีพเพื่อการมีรายได้ระหว่าง
เรียนของนักเรียนโดยใช้กลยุทธ์ “พลังประชารัฐ” โรงเรียนตะเคียนวิทยาคม
ปีการศึกษา 2560. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทาง
การศึกษา.
- วิศรา บุญธรรม. (2560). การศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใน
จังหวัดระยองจันทบุรีและตราด. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ
รำไพพรรณี.
- วัชรสินธุ์ เฟื่องบุบผา. (2564). แนวทางการพัฒนาหลักสูตรวิชาการงานอาชีพในโรงเรียนเพื่อ
ส่งเสริมทักษะการประกอบอาชีพในอนาคต. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัลลิภา พูลศิริ. (2562). การศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาเขต 17. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
ราชภัฏรำไพพรรณี.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21: ความท้าทายในการพัฒนานักศึกษา. *วารสาร
เครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้*, 3(1), 16.

- ศศิธร บัวทอง. (2560). การวัดและประเมินทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. *Veridian E-Journal Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and arts)*, 10(2), 1856-1867.
- ศิริพงษ์ กลั่นไพฑูรย์. (2564). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สกันณวุฒิ เศรษฐ์กุลม. (2566). การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลอินทปญญาวัดใหญ่อินทาราม สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 7(2), 646-656.
- สมเกียรติ อินทสิงห์. (2562). การพัฒนาหลักสูตรการคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในหมวดศึกษาทั่วไปที่เน้นการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 42(3), 37-53.
- สรเดช เลิศวัฒนาพานิช. (2560). การพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยใช้โครงงานเป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพและคุณลักษณะในการประกอบอาชีพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สัมมา ธนินธ์. (2560). *หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : ขาวฟ้า.
- สายเพ็ญ บุญทองแก้ว. (2563). การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). *แนวทางการเสริมทักษะและสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพให้กับนักเรียน*. กรุงเทพฯ : กลุ่มพัฒนาระบบการแนะแนวสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.
- _____. (2566). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566 - 2570)*. กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.
- _____. *สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย*. (2560). *การขับเคลื่อนการศึกษามัธยมศึกษาไทย 4.0 เพื่อการมีงานทำในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2566). *แนวทางการเสริมทักษะและสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพ*. กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579*. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักวิชาการและมาตรฐานทางการศึกษา. (2561). **แนวทางการเสริมทักษะและสร้างเสริม**

ประสบการณ์อาชีพให้กับนักเรียน. กรุงเทพฯ : กลุ่มพัฒนาระบบการแนะแนว สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สิรินญา ศิริประโคน. (2561). **การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน**

บ้านมาบเตย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ เขต 1.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกริก.

สุนันท์ รุ่งอรุณแสงทอง. (2561). **การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดประสิทธิภาพ. วารสาร**

การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 10(2), 934-943.

สุภาพร ลามะไ, ทิพาพร สุจาวี, และพงศ์ธร โพธิ์พูลศักดิ์. (2566). **การพัฒนารูปแบบการจัดการ**

เรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนใน
สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1.

วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3(3), 381-400.

สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล. (2561). **การพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21, สืบค้น**

มีนาคม, 10, 2567, จาก <https://www.truelookpanya.com/education/content/66054/>.

เสกสรร ปิวศิลป์ศักดิ์. (2562). **รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศโดยใช้กระบวนการ**

จัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษา เขต 35. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

เสรี ภัคดี. (2564). **กระบวนการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา**

สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดยะลา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
ยะลา.

เสาวลักษณ์ ขาวเขียว, กษมา ศรีสุวรรณ, และบุญเลิศ วีระพรกานต์. (2565). **แนวทางการส่งเสริม**

ทักษะอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนา

คุณภาพการศึกษาลิขล 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

นครศรีธรรมราช เขต 4. Journal of MCU Humanities Review, 8(1), 57-74.

แสงสุข พิทยานุกุล, ดาวรุ่ง ชะระอ่า, และมะลิวรรณ ทองอ่อน. (2561). **เหตุผลและความสนใจในการ**

เลือกอาชีพและศึกษาต่อของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

และจังหวัดใกล้เคียง. ใน การประชุมมหาดไทยวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 9,

สถาบันเทคโนโลยีแห่งอยุธยา, หน้า 205-216. สงขลา : มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

อร่าม วัฒนะ. (2561). **รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การ**

บริหารส่วนจังหวัด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.

- อัญชลี ธรรมะวิสิฏฐ. (2562). **แนวทางการวัดผลและประเมินผลการจัดการศึกษาอาชีพ**. สืบค้น
มีนาคม 10, 2565, จาก <https://shorturl.asia/bFr2X>.
- Abdullah, N.S., Sumarwati, S., & Abd Aziz, M.I. (2020). Life and career skills among
technical and vocational education and training (TVET) students in
vocational colleges. **Online Journal for TVET Practitioners**, 5(2), 20-26.
- Bambrick-Santoyo, P. (2018). **A principal manager's guide to leverage leadership
2.0: How to build exceptional schools across your district**. New York :
John Wiley & Sons.
- Brennan, R.L. (Ed.). (2023). **Educational measurement**. Maryland : The Rowman &
Littlefield.
- Chapman, J. (Ed.). (2020). **Educational administration**. New York : Routledge.
- Cronbach, L.J. (1990). **Essentials of psychological testing** (5th ed.). Harper & Row.
- Day, C., Sammons, P., & Gorgen, K. (2020). **Successful School Leadership**. Berkshire :
Education development trust.
- Deng, Z. (2017). **Rethinking curriculum and teaching**. Oxford : Oxford research
encyclopedia of education.
- Ehlers, U.D. (2020). **Future skills: The future of learning and higher education**.
New York : BoD-Books on Demand.
- Eryandi, K.Y., & Nuryanto, A. (2020). 21st Century skills of life career skills in productive
learning of vocational high school of technical expertise engineering in
Yogyakarta city. **American Journal of Educational Research**, 8(7), 480-484.
- Fullan, M., & Quinn, J. (2023). **The drivers: Transforming learning for students,
schools, and systems**. California : Corwin.
- Gunter, H. (2020). **Criticality in the field of educational administration**. Oxford :
Oxford Research Encyclopedia of Education.
- Henning, G.W., & Roberts, D.M. (2023). **Student affairs assessment: Theory to
practice**. New York : Routledge.
- Kennedy, T.J., & Sundberg, C.W. (2020). Science education in theory and practice: An
introductory guide to learning theory. **21st century skills**, 25(3), 479-496.
- Krejcie, R.V., & Morgan, D.W. (1970). Determining sample size for research activities.
Educational and Psychological Measurement, 30(1), 607-610.

- Kubiszyn, T., & Borich, G.D. (2024). **Educational testing and measurement**. New York : John Wiley & Sons.
- Leithwood, K. (2021). A review of evidence about equitable school leadership. **Education Sciences, 11(8)**, 377.
- _____, Sun, J., & Schumacker, R. (2020). How school leadership influences student learning: A test of “The four paths model”. **Educational Administration Quarterly, 56(4)**, 570-599.
- Murniati, T., Tentama, F., & Santosa, B. (2020). Vocational skills education to grow the junior high school students’ work intention. **Journal of Vocational Education Studies, 3(1)**, 39-48.
- Perez, L., Garnica, M., & Moreno, E.M. (2021). Skills for a working future: How to bring about professional success from the educational setting. **Education sciences, 11(1)**, 27.
- Robinson, V., & Gray, E. (2019). What difference does school leadership make to student outcomes?. **Journal of the Royal Society of New Zealand, 49(2)**, 171-187.
- Seashore, L.K. (2022). String theory and knots: a 50 year journey through organizational studies. **Journal of Educational Administration, 60(3)**, 228-244.
- The Future of Jobs Report. (2020). **การพัฒนาและเพิ่มทักษะของมนุษย์**. Retrieved March 10, 2025, from https://www.nstda.or.th/home/knowledge_post/top-10-job-skills-for-tomorrow/.
- Walker, B., Bair, A.R., & Macdonald, R.H. (2022). Supporting students’ career development: A call to action. **New Directions for Community Colleges, 2022(199)**, 93-106.
- Withanachchi, S., Darmon, D., & Sreensing, P. (2022). Building career skills through virtual exchange. **The Business & Management Review, 13(1)**, 41-52.
- Yates, A., & Bruce, M. (2017). The future of career education in New Zealand secondaryschools: A review of the literature. **Australian Journal of Career Development, 26(2)**, 62-70.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง

คำอธิบาย

1. แบบสอบถามฉบับนี้จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามระดับการดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง

2. ผู้ตอบแบบสอบถามฉบับนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง

3. แบบสอบถามฉบับนี้ ผู้ศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สอบถามสภาพการดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง

ขอขอบพระคุณอย่างสูงที่ท่านกรุณาตอบแบบสอบถาม คำตอบของท่านเป็นข้อมูลที่มีคุณค่าอย่างมาก

ต่อการทำวิจัยในครั้งนี้ และจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรีที่ดีในภาพรวมต่อไป

ขอขอบพระคุณที่ให้ความร่วมมือ

นางสาวอลิสา ภาณุทัต

นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง จงทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

1. เพศ

☐ 1. ชาย

☐ 2. หญิง

2. ประเภทตำแหน่ง

☐ 1. ผู้บริหารสถานศึกษา

☐ 2. ครู

3. วุฒิการศึกษา

☐ 1. ปริญญาตรี

☐ 2. สูงกว่าปริญญาตรี

4. ประสบการณ์การทำงาน

☐ 1. 0-10 ปี

☐ 2. 11-20 ปี

☐ 3. สูงกว่า 20 ปีขึ้นไป

5. ขนาดของสถานศึกษา

☐ 1. สถานศึกษาขนาดเล็ก (ผู้เรียนตั้งแต่ 1 – 119 คน)

☐ 2. สถานศึกษาขนาดกลาง (ผู้เรียนตั้งแต่ 120 – 719 คน)

☐ 3. สถานศึกษาขนาดใหญ่ (ผู้เรียนตั้งแต่ 720 – 1,679 คน)

☐ 4. สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ (ผู้เรียนตั้งแต่ 1,680 คนขึ้นไป)

ตอนที่ 2 สภาพเกี่ยวกับการดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง

คำชี้แจง : กรุณาเขียนเครื่องหมาย (✓) ลงใน ☐ ในแต่ละข้อที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดช่องเดียวเท่านั้น โดยแต่ละช่องจะแสดงระดับการปฏิบัติ ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
การสำรวจและวิเคราะห์งานอาชีพที่นักเรียนสนใจ					
1. ผู้บริหารและครูมีการสำรวจงานอาชีพที่นักเรียนสนใจ					
2. ผู้บริหารและครูร่วมกันวิเคราะห์ เปรียบเทียบความต้องการของตลาดแรงงาน ชุมชน และท้องถิ่น					
3. ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ เปรียบเทียบความต้องการของตลาดแรงงาน ชุมชน และท้องถิ่น					
4. สถานศึกษามีการใช้เครื่องมือประเมิน บุคลิกภาพ ความสนใจ และความถนัดของนักเรียนที่สอดคล้องกับอาชีพ					
5. ผู้บริหารให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการประเมิน บุคลิกภาพ ความสนใจ และความถนัดของนักเรียน					
6. สถานศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักความถนัด ความสามารถของตน เพื่อการเลือกอาชีพให้เหมาะสมกับตนเอง					
7. สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรฯ ให้นักเรียนรู้จักตนเอง รู้จักอาชีพ และแนวโน้มตลาดแรงงาน					
8. สถานศึกษามีการนำข้อมูลผลการเรียน การทำกิจกรรม มาวิเคราะห์เพื่อให้ทราบความสนใจ ความสามารถ และความถนัดของนักเรียน					
9. สถานศึกษามีการจัดโครงการหรือกิจกรรมเสริมทักษะอาชีพให้กับนักเรียน					
10. สถานศึกษามีการเสริมประสบการณ์ให้นักเรียนได้ศึกษาและค้นคว้าข้อมูลด้านอาชีพที่ทันสมัยและล้ำสมัย					
11. สถานศึกษามีการสร้างความตระหนัก ให้นักเรียนเห็นถึงความสำคัญของการประกอบอาชีพ					
การประสานความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการร่วมกำหนดความรู้ทักษะอาชีพและคุณลักษณะที่จำเป็น					
12. สถานศึกษาประสานและร่วมมือกับผู้ปกครอง ในการจัดการเรียนการสอน เสริมทักษะและการสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพ					
13. สถานศึกษาประสานและร่วมมือกับสถานประกอบการ ในการเสริมทักษะ และการสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพ					

การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
14. สถานศึกษามีการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น ในการจัดการเรียนการสอนเสริมทักษะและการสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพ					
15. สถานศึกษามีการประสานงานและร่วมมือกับปราชญ์ชาวบ้าน ในการจัดการเรียนการสอนเสริมทักษะและการสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพ					
16. สถานศึกษาประสานและร่วมมือกับสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา ในการจัดการเรียนการสอนเสริมทักษะและการสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพ					
17. สถานศึกษาประสานและร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในท้องถิ่น ในการเสริมทักษะและการสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพ					
18. สถานศึกษาประสานและร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องในการจัดหาสื่อการสอน ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ และสถานที่ฝึกประสบการณ์อาชีพ					
19. สถานศึกษามีการประสานความร่วมมือกับผู้ที่เกี่ยวข้องกำหนดความรู้ทักษะอาชีพ คุณลักษณะและขอบข่ายอาชีพทักษะการเรียนรู้ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ					
20. สถานศึกษามีการประสานความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้อง ในการจัดทำรูปแบบการเรียนรู้บูรณาการเพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาของชั้นมัธยมศึกษา ตามความถนัดและความสนใจ					
21. สถานศึกษามีการประสานความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้อง ในการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนพื้นฐานอาชีพของสถานศึกษา					
การนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา					
22. ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ประชุมวิเคราะห์ จัดทำแผนกลยุทธ์ และหลักสูตรสถานศึกษาในการจัดกิจกรรมเสริมทักษะอาชีพร่วมกัน					
23. สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่เสริมทักษะอาชีพ กำหนดเนื้อหาสาระภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ การฝึกทักษะ การสร้างคุณลักษณะที่จำเป็นสอดคล้องกับอาชีพ					
24. ครูส่งเสริมให้นักเรียนได้ค้นหา ความถนัด ความต้องการ ค้นพบตัวตน วางแผนเส้นทางการศึกษาต่อและการมีงานทำ ผ่านการจัดการเรียนการสอน					

การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
25. ครูนำแผนการจัดเสริมทักษะอาชีพลงสู่ปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอน					
26. สถานศึกษากำหนดหลักสูตรสถานศึกษาในการเสริมทักษะและสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพในรายวิชาพื้นฐาน					
27. สถานศึกษากำหนดหลักสูตรสถานศึกษาในการเสริมทักษะและสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพในรายวิชาเพิ่มเติม					
28. สถานศึกษากำหนดหลักสูตรสถานศึกษาในการเสริมทักษะและสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน					
29. สถานศึกษากำหนดหลักสูตรสถานศึกษาในการเสริมทักษะและสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพ ในการปลูกฝังลักษณะนิสัยในการทำงานให้นักเรียนพัฒนาไปสู่การประกอบอาชีพ					
30. สถานศึกษามีการบูรณาการเนื้อหาอาชีพและกิจกรรมการเรียนการสอนอาชีพได้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับบริบท และความต้องการ เพื่อพัฒนานักเรียนไปสู่การประกอบอาชีพได้					
31. สถานศึกษามีการพัฒนาสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่มีอยู่ให้เป็นฐานการเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพ เพื่อให้นักเรียนศึกษาหาความรู้จากสถานที่จริง					
32. สถานศึกษามีการจัดทำหลักสูตรระยะสั้นร่วมกับสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา เพื่อเสริมทักษะและสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพจากผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเพิ่มเติมในอาชีพต่าง ๆ					
33. ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำกับและติดตามการดำเนินงานการจัดการเรียนการสอนพื้นฐานอาชีพในสถานศึกษา					
34. สถานศึกษามีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้ทันสมัยอยู่เสมอ					
การกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผล					
35. สถานศึกษามีการกำหนดแนวทางการวัด และประเมินผลในการสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพของนักเรียน					
36. สถานประกอบการมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการวัด และประเมินผลในการสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพของนักเรียน					

การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
37. สถานศึกษาจัดทำแนวทางการวัดผลด้านความรู้ ทักษะอาชีพ และ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามสภาพจริง					
38. สถานศึกษาจัดทำเครื่องมือวัดผลด้านความรู้ ทักษะอาชีพและคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ ตามสภาพจริง					
39. ผู้บริหารสถานศึกษาทำความเข้าใจกับผู้ปกครองในการวัดและประเมินผล รวมทั้งรับรองการเรียนรู้อาชีพ					
40. ผู้บริหารสถานศึกษาทำความเข้าใจกับนักเรียน ในการวัดและประเมินผล รวมทั้งรับรองการเรียนรู้อาชีพ					
41. ครูมีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย เพื่อวัดและประเมินผลทั้งด้านความรู้ ด้านความคิด ด้านความสามารถ ในการปฏิบัติงาน ด้านทักษะกระบวนการทำงาน และคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ในการทำงาน					
42. ครูให้นักเรียนประเมินตนเอง ทั้งด้านความคิดและความรู้สึก โดยให้ นักเรียนนำเสนอผลงานของตน					
43. ครูมีการประเมินผลจากการฝึกประสบการณ์อาชีพในสถานประกอบการ จริง					
44. สถานศึกษามีการประเมินความพึงพอใจของนักเรียน และผู้ปกครองต่อ การสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพที่โรงเรียนดำเนินการ					

ภาคผนวก ข

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย หาญกล้า อาจารย์ประจำหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
2. อาจารย์ ดร.สรรัชต์ ชูชีพ รองคณบดีฝ่ายวิชาการ
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
3. รองศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.ชูชาติ พยอม คณบดีคณะเทคโนโลยีและอุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
4. อาจารย์ ดร.ภัสกร เลาสวัสดิกุล คณบดีคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
5. อาจารย์ ดร.ฉันทน์ ทองบุญตา อาจารย์ประจำหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ภาคผนวก ค
หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญ
ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.....

ที่ ๙๒๙/๒๕๖๗..... วันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๖๗.....

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ.....

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย หาญกล้า

- สิ่งที่ส่งมาด้วย
๑. คำโครงการค้นคว้าอิสระ
 ๒. แบบสอบถามการค้นคว้าอิสระ
 ๓. แบบประเมินคุณภาพเครื่องมือ

ด้วยนางสาวอลิสสา ภาณุทัต รหัสนักศึกษา ๖๕๒๑๗๐๑๐๒๐๓ นักศึกษาหลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ ได้รับอนุมัติให้ทำการค้นคว้าอิสระ
เรื่อง การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูวดล จุลสุคนธ์
เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณิดา เนืองพะยอม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการค้นคว้าอิสระซึ่งนักศึกษาได้เรียนเชิญท่าน
เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในครั้งนี้

ในการนี้ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จึงขอความอนุเคราะห์
จากท่านในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือดังกล่าว ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมหนังสือนี้
และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(อาจารย์ ดร.ภัสยกร เลาสวัสดิกุล)

คณบดีคณะครุศาสตร์

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.....

ที่ ๙๓๐/๒๕๖๗..... วันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๖๗.....

เรื่อง ขออนุมัติเป็นผู้อยู่เกี่ยวข้องตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ.....

เรียน อาจารย์ ดร.สรชัย ชูชีพ

- สิ่งที่ส่งมาด้วย
๑. คำโครงการค้นคว้าอิสระ
 ๒. แบบสอบถามการค้นคว้าอิสระ
 ๓. แบบประเมินคุณภาพเครื่องมือ

ด้วยนางสาวอลิสรา ภาณุทัต รหัสนักศึกษา ๖๕๒๑๗๐๑๐๒๐๓ นักศึกษาหลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ ได้รับอนุมัติให้ทำการค้นคว้าอิสระ
เรื่อง การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูวดล จุลสุคนธ์
เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณิดา เนื่องพะยอม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการค้นคว้าอิสระซึ่งนักศึกษาได้เรียนเชิญท่าน
เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในครั้งนี้

ในการนี้ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จึงขออนุมัติเป็นผู้อยู่เกี่ยวข้อง
จากท่านในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือดังกล่าว ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมหนังสือนี้
และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(อาจารย์ ดร.ภัสสร เลาสวัสดิกุล)
คณบดีคณะครุศาสตร์

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.....

ที่ ๙๓๑/๒๕๖๗..... วันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๖๗.....

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ.....

เรียน รองศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.ชูชาติ พยอม

- สิ่งที่ส่งมาด้วย
๑. คำโครงการค้นคว้าอิสระ
 ๒. แบบสอบถามการค้นคว้าอิสระ
 ๓. แบบประเมินคุณภาพเครื่องมือ

ด้วยนางสาวอลิสรา ภาณุทัต รหัสนักศึกษา ๖๕๒๑๗๐๑๐๒๐๓ นักศึกษาหลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ ได้รับอนุมัติให้ทำการค้นคว้าอิสระ
เรื่อง การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูวดล จุลสุคนธ์
เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปนิดา เนืองพะนอม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการค้นคว้าอิสระซึ่งนักศึกษาได้เรียนเชิญท่าน
เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในครั้งนี้

ในการนี้ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จึงขอความอนุเคราะห์
จากท่านในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือดังกล่าว ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมหนังสือนี้
และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(อาจารย์ ดร.ภัสสกร เลาสวัสดิกุล)

คณบดีคณะครุศาสตร์

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.....

ที่ ๙๓๒/๒๕๖๗..... วันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๖๗.....

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ.....

เรียน อาจารย์ ดร.ภัสสร เลาสวัสดิกุล

- สิ่งที่ส่งมาด้วย
๑. คำโครงการค้นคว้าอิสระ
 ๒. แบบสอบถามการค้นคว้าอิสระ
 ๓. แบบประเมินคุณภาพเครื่องมือ

ด้วยนางสาวอลิสรา ภาณุทัต รหัสนักศึกษา ๖๕๒๑๗๐๑๐๒๐๓ นักศึกษาหลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ ได้รับอนุมัติให้ทำการค้นคว้าอิสระ
เรื่อง การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูวดล จุลสุคนธ์
เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปนิดา เนืองพะนอม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการค้นคว้าอิสระซึ่งนักศึกษาได้เรียนเชิญท่าน
เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในครั้งนี้

ในการนี้ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จึงขอความอนุเคราะห์
จากท่านในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือดังกล่าว ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมหนังสือนี้
และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(อาจารย์ ดร.ภัสสร เลาสวัสดิกุล)
คณบดีคณะครุศาสตร์

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ที่ ๙๓๓/๒๕๖๗

วันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

เรียน อาจารย์ ดร.ธัญนันท์ ทองบุญตา

- สิ่งที่ส่งมาด้วย
๑. คำโครงการค้นคว้าอิสระ
 ๒. แบบสอบถามการค้นคว้าอิสระ
 ๓. แบบประเมินคุณภาพเครื่องมือ

ด้วยนางสาวอลิสรา ภาณุทัต รหัสนักศึกษา ๖๕๒๑๗๐๑๐๒๐๓ นักศึกษาหลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ ได้รับอนุมัติให้ทำการค้นคว้าอิสระ
เรื่อง การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูวดล จุลสุคนธ์
เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณิดา เนืองพะยอม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการค้นคว้าอิสระซึ่งนักศึกษาได้เรียนเชิญท่าน
เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในครั้งนี้

ในการนี้ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จึงขอความอนุเคราะห์
จากท่านในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือดังกล่าว ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมหนังสือนี้
และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(อาจารย์ ดร.ภัสสกร เลาสวัสดิกุล)

คณบดีคณะครุศาสตร์

ภาคผนวก ง
หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้ (try out)
เครื่องมือในการวิจัย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง

เลขที่

00762

วันที่

เวลา

16.16

ที่ อว. ๐๖๒๘.๐๒/๐๗๓

คณะครูศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ถนนนารายณ์มหาราช

อ.เมือง จ.สิงห์บุรี ๑๕๐๐๐

๓๐ มกราคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขออนุญาตทดลองใช้ (Try out) เครื่องมือในการค้นคว้าอิสระ

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง

ด้วยนางสาวอลิสสา ภาณุทัต รหัสนักศึกษา ๖๕๒๑๗๐๑๐๒๐๓ นักศึกษาหลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ ได้รับอนุมัติให้ทำการค้นคว้าอิสระ
เรื่อง การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูวดล จุลสุคนธ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณิดา เนืองพะยอม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการทดลองใช้
เครื่องมือ (Try out) เพื่อตรวจสอบคุณภาพและปรับปรุงเครื่องมือที่สร้างขึ้น

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านอนุญาต
ให้นางสาวอลิสสา ภาณุทัต ดำเนินการทดลองใช้เครื่องมือในการค้นคว้าอิสระกับกลุ่มตัวอย่าง
ซึ่งได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี
อ่างทอง หวังอย่างยิ่งในความกรุณาและได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี ทั้งนี้ นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อและประสาน
ขอความอนุเคราะห์ด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาต และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.กิตยกร เลาสวัสดิกุล)

คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

โทร. ๐-๓๖๔๑-๑๑๑๒

โทรสาร ๐-๓๖๔๑-๑๑๑๒

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ : saraban_edu@lawasri.tru.ac.th

ที่ อว. ๐๖๒๘.๐๒/ว๐๗๔

คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ถนนนารายณ์มหาราช
อ.เมือง จ.ลพบุรี ๑๕๐๐๐

๓๐ มกราคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขออนุญาตทดลองใช้ (Try out) เครื่องมือในการค้นคว้าอิสระ

เรียน ผู้อำนวยการสถานศึกษา

ด้วยนางสาวอลิสรา ภาณุทัต รหัสนักศึกษา ๖๕๒๑๗๐๑๐๒๐๓ นักศึกษาหลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ ได้รับอนุมัติให้ทำการค้นคว้าอิสระ
เรื่อง การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูวดล จุลสุคนธ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณิดา เนืองพะยอม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการทดลองใช้
เครื่องมือ (Try out) เพื่อตรวจสอบคุณภาพและปรับปรุงเครื่องมือที่สร้างขึ้น

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านอนุญาต
ให้นางสาวอลิสรา ภาณุทัต ดำเนินการทดลองใช้เครื่องมือในการค้นคว้าอิสระกับกลุ่มตัวอย่าง
ซึ่งได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในสถานศึกษาสังกัดของท่าน หวังอย่างยิ่งในความกรุณาและได้รับ
ความอนุเคราะห์ด้วยดี ทั้งนี้ นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อและประสาน ขอความอนุเคราะห์ด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อได้โปรดพิจารณาอนุญาต และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.ภัสสกร เลาสวัสดิกุล)
คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

โทร. ๐-๓๖๔๑-๑๑๑๒

โทรสาร ๐-๓๖๔๑-๑๑๑๒

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ : saraban_edu@lawasri.tru.ac.th

ภาคผนวก จ

หนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยในการค้นคว้าอิสระ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ที่ อว. ๐๖๒๘.๐๒/๑๓๒

คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ถนนราชนาวี
อ.เมือง จ.ลพบุรี ๑๕๐๐๐

๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยในการค้นคว้าอิสระ

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง

ด้วยนางสาวอลิสสา ภาณุทัต รหัสนักศึกษา ๖๕๒๑๗๐๑๐๒๐๓ นักศึกษาหลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ ได้รับอนุมัติให้ทำการค้นคว้าอิสระ
เรื่อง การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูวดล จุลสุคนธ์ เป็นอาจารย์
ที่ปรึกษาหลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณิดา เนืองพะยอม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ปัจจุบันอยู่ใน
ขั้นตอนการเก็บข้อมูลซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาสังกัดของท่านได้ถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง
ในการเก็บข้อมูลในครั้งนี้

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านอนุญาตให้
นางสาวอลิสสา ภาณุทัต ดำเนินการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยในการค้นคว้าอิสระกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้แก่ ผู้บริหาร
สถานศึกษาและครู ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง หวังอย่างยิ่ง
ในความกรุณาและอนุญาตให้นักศึกษาดำเนินการเก็บข้อมูลดังกล่าว ทั้งนี้ นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อและประสาน
ขอความอนุเคราะห์ด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อได้โปรดพิจารณาอนุญาต และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.ภัสสกร เลาสวัสดิกุล)
คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

โทร.๐-๓๖๔๑-๑๑๑๒

โทรสาร ๐-๓๖๔๑-๑๑๑๒

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ saraban_edu@lawasri.tru.ac.th

ที่ อว. ๐๖๒๘.๐๒/ว๑๓๓

คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ถนนนารายณ์มหาราช
อ.เมือง จ.ลพบุรี ๑๕๐๐๐

๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยในการค้นคว้าอิสระ

เรียน ผู้อำนวยการสถานศึกษา

ด้วยนางสาวอลิสสา ภาณุทัต รหัสนักศึกษา ๖๕๒๑๗๐๑๐๒๐๓ นักศึกษาหลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ ได้รับอนุมัติให้ทำการค้นคว้าอิสระ
เรื่อง การดำเนินการเสริมทักษะอาชีพนักเรียนในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูวดล จุลสุคนธ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณิดา เนืองพะยอม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการเก็บข้อมูล
ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในสถานศึกษาของท่านได้ถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลในครั้งนี้

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านอนุญาตให้
นางสาวอลิสสา ภาณุทัต ดำเนินการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยในการค้นคว้าอิสระกับกลุ่มตัวอย่าง
ซึ่งได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในสถานศึกษาของท่าน หวังอย่างยิ่งในความกรุณาและอนุญาตให้นักศึกษา
ดำเนินการเก็บข้อมูลดังกล่าว ทั้งนี้ นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อและประสานขอความอนุเคราะห์ด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อให้โปรดพิจารณาอนุญาต และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.ภัสกร เลาสวัสดิกุล)

คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

โทร. ๐-๓๖๔๑-๑๑๑๒

โทรสาร ๐-๓๖๔๑-๑๑๑๒

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ saraban_edu@lawasri.tru.ac.th

ประวัติผู้ทำการค้นคว้าอิสระ

ชื่อ - ชื่อสกุล	นางสาวอลิสา ภาณุทัต
วัน เดือน ปีเกิด	วันที่ 5 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2538
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 249/10 ถนนธรรมโชติ ตำบลบางพุทรา อำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนหัวไผ่วิทยาคม ตำบลหัวไผ่ อำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2562 ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2568 ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี